

BASISSTRIJD

TIEN JAAR PRAKTIJK IN ALKEN

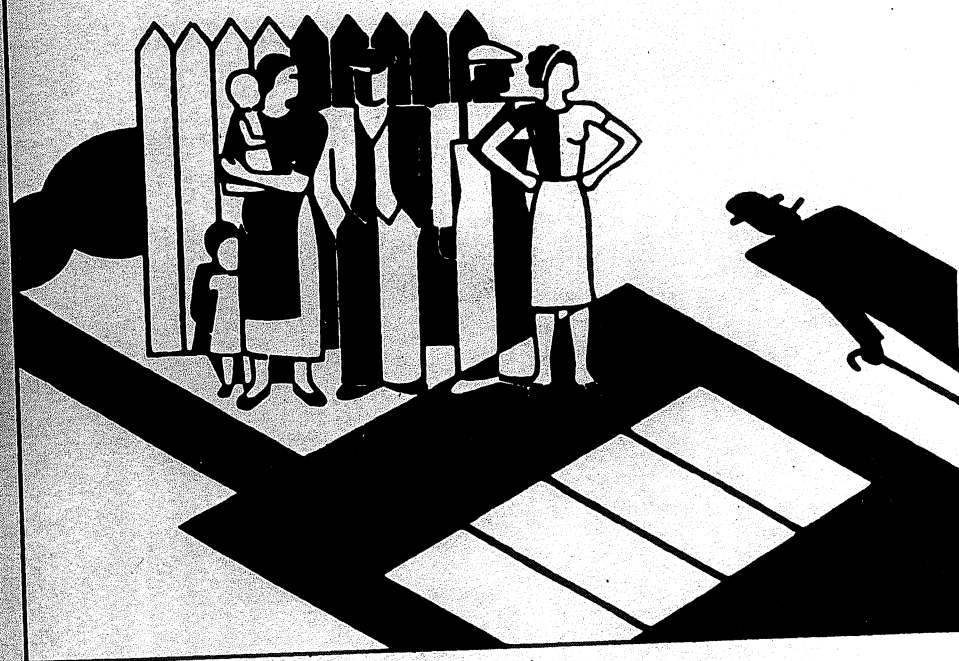
kritakpocket 8

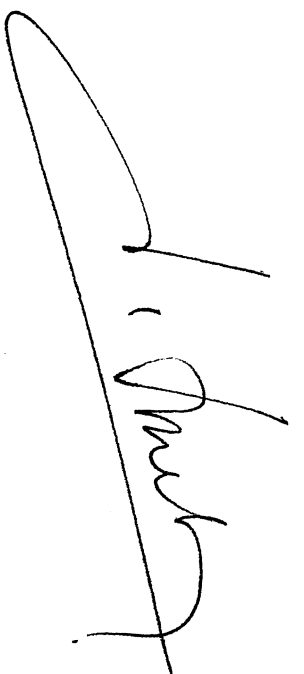
Alken : een klein, burgerlijk dorp ergens in Belgisch Limburg. In 1970 startte er een groepje, in het kader van de vormingsbeweging Wereldscholen, een handvol mensen die het anders wilden : wereldbetrokken, ervaringsgericht.

Tien jaar later maken ze het bilan op van hun strijd aan de basis, gevestigd op een buurtgezondheidscentrum, een samenlevingsopbouw en een ontwikkelingsproject in Opper-Volta. Frans Swartelé, auteur van dit boekje, medeoprichter van Wereldscholen en sinds 1970 actief betrokken bij de basiswerking in Alken, is van mening dat het uitwisselen van concrete basiservaringen voor heel wat mensen en groepen van groot belang is. Machteloosheid en onverschilligheid worden door het Alken-experiment doorbroken, van onderuit, vanuit de basis : zelfberende alternatieven op gebied van gezondheidszorg, sociale dienstverlening, tewerkstelling, ontwikkelingssamenwerking, actieve controle op het gemeentebestuur, solidariteit met strijdende groepen in binnen- en buitenland... en organisatie van een 'sociaal front', waarin geëngageerde krachten uit christelijke en socialistische arbeidersbeweging, uit 'nieuw links', op zoek gegaan zijn naar een concrete politieke uitdrukking.

BASISSTRIJD

TIEN JAAR PRAKTIJK IN ALKEN

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'D. J. J. J.', written in a cursive style.

BASISSTRIJD – TIEN JAAR PRAKTIJK IN ALKEN

KRITIAI

INHOUD

Inleiding	5
Hoofdstuk 1. Politiserend vormingswerk in Alken: ontstaan en groei	11
Van de Black Panthers naar Wereldscholen-Alken	13
Wij zijn allen marginalen (1970-1971)	17
De marginaliteit van een streek (1971-1972)	19
Het einde lijkt nabij ... maar bejaarden tonen ons de weg (1972-1973)	23
<i>Ziekeren sluit zijn deuren</i>	24
<i>EEG, UNCTAD en sociale promotie</i>	24
<i>Zuster Marieke deed het wonder</i>	26
De wind in de zeilen ... maar tegenwind steekt op (1973-1974)	28
<i>Van COO naar OCMW</i>	28
<i>Chili ... plots werden we crypto-communisten</i>	31
<i>Met Sjalom naar een goed einde</i>	33
Het regent slagen	33
<i>Marieke naar Burundi</i>	33
<i>Een integratieweekend en de 11.11.11-actie</i>	35
<i>Gemeentelijke sociale raad en wijkraden: nihil</i>	35
<i>De groep arbeid steekt het hoofd op</i>	38
<i>Bijna uitgeteld door Berke en Josefien</i>	41
Hoofdstuk 2. Van crisis naar ononderbroken groei	45
Geslagen maar niet verslagen	45
Basiswerking en internationale realiteit	47
<i>CDR Dassa-Opper Volta ... een ongelooflijke start</i>	48
<i>De wereldwinkel en het documentatiecentrum</i>	49
<i>Van feest naar koude douche</i>	50
Van Wereldscholen naar Samenlevingsopbouw-Alken	54
<i>Project 'kinderopvang'</i>	56
<i>De werkgroep ruimtelijke ordening</i>	60

© 1979, KRITAK uitgeverij en verspreidingscentrum
Vesaliusstraat 1, 3000 Leuven.

Tekening omslag : Gerd Arntz, *Schaduw* (1938)

Vertegenwoordiging voor Nederland : Van Gennep, Nes 128, Amsterdam

Uitlevering : Integraal fonds bij Centraal Boekhuis, Culemborg

D/1979/2393/11

ISBN 90 6303 036 3

<i>De groep 'natuur'</i>	78
<i>Naar een nieuwe spelcultuur</i>	81
<i>Werkgroep arbeid: driemaal is scheepsrecht</i>	85
Het buurtgezondheidscentrum De Restel	96
<i>Hoe het begon</i>	97
<i>Een alternatieve huisartsenpraktijk</i>	98
<i>Patiëntenraad, draaischijf van de werking</i>	99
<i>De contactgroep bejaarden</i>	101
<i>De zelfhulpgroep suikerzieken</i>	102
<i>De werkgroep socio-culturele activiteiten</i>	105
<i>De ex-rokersgroep</i>	106
<i>Ommekaar</i>	108
Welke toekomst ?	117
<i>Resultaten</i>	117
<i>Een nieuwe cultuur, een nieuw organisatiemodel</i>	118
<i>Interne zwakheden</i>	120
<i>Bedreigingen van buitenaf</i>	122

INLEIDING

Alken, een burgerlijk dorp op de grens van Zuid- en Midden-Limburg. Het is in volle overgang van een landelijke naar een semi-geïndustrialiseerde gemeente. Het leven van velen speelt er zich af in de schaduw van een der kerktorens en "de brouwerij". Nog nooit zat er een socialist in het gemeentebestuur.

In 1970 begon hier in het kader van Wereldscholen een ploetergroepje, een handvol mensen die het anders wilden: wereldbetrokken, ervaringsgericht, open en eerlijk. Het drama van Zwartberg, mei '68 en de strijd rond Leuven-Vlaams hing nog in onze haren. Wij zijn nu tien jaar verder. Uit dit kleine groepje ontwikkelde zich hortende en stotende een hele dynamiek, gegroepeerd rond drie verenigingen, die samen een sterke eenheid vormen: *Samenlevingsopbouw-Alken* (SLO-Alken), het *buurtgezondheidscentrum De Restel* (BGC De Restel) en *CDR Dassa-Opper Volta* (Centre de développement rural). Tientallen mensen zijn hierin actief, honderden anderen worden zeer regelmatig bereikt. De werking groeit.

Naar aanleiding van deze tienjarige basisstrijd willen wij onze ervaring naar buiten brengen. Waarom ?

Vlaanderen heeft nood aan geslaagde experimenten. Moeheid en machteloosheid viëren hoogtij. De economische crisis drukt. De restauratie heeft hard toegeslagen. De versnippering tussen de sociale krachten is groot. De conservatieven denken aan een sterk regime, een sterke man. Veel enthousiasme van een tiental jaren geleden is verdwenen, weggeëbd in overschilligheid en passieve berusting. Men vecht om te overleven, om het bereikte consumptieniveau te handhaven. Men vreest een aftakeling van de verworven sociale rechten. Met angst kijken velen terecht de ontwikkelingen op sociaal-economisch vlak tegemoet.

In Alken wordt deze machteloosheid tenminste een beetje doorbroken. Van onderuit, vanuit de basis groeit, als resultaat van een taai volgehouden inzet, een veelzijdige doorbraak van het status-quo. Hoe ?

Via een reeks zinvolle, zelfbeherende alternatieven op het vlak van de eerste-lijnsgezondheidszorg, sociale dienstverlening, spelcultuur, tewerkstelling, ontwikkelingssamenwerking.

Via de organisatie van een actieve controle op het gemeentebelief en de industriële ontwikkeling in Alken.

Via de ontwikkeling van nieuwe vormen van solidariteit met groepen die in onze samenleving strijden voor emancipatie, behoud en ontwikkeling van hun rechten, tegen maatschappelijke vooroordelen in: werklozen, RBP, Salik, actiegroep multiple-sclerose, homofielen, stotteraars, ex-psihiatrische patiënten, vrouwenpraatgroepen, ...

Via de organisatie van een 'sociaal front' waarin de geëngageerde krachten uit de christelijke arbeidersbeweging, uit de socialistische gemeenschappelijke actie, uit nieuw-links elkaar beginnen te ontmoeten en op zoek gaan naar zinvolle samenwerking.

Via de politisering van de Alkerse bevolking t.a.v. al deze problemen door de verdere ontwikkeling van onze projectgroepen, door het verspreiden van degelijke informatie via de massamedia en het eigen tijdschrift *Doen*.

Gemakkelijk gaat het natuurlijk niet. Toch groeit er langzaam een nieuwe cultuur, een nieuwe manier van denken en leven, een nieuwe volkse, democratische ordening, verbonden met oude en nieuwe vormen van sociale strijd. Maar er resten ook nog heel wat moeilijke en onopgeloste problemen. Onze beperkingen zijn reëel en bijwijlen erg pijnlijk.

In dit verhaal zullen wij pogen deze praktijk te beschrijven zoals ze zich in werkelijkheid ontwikkeld heeft: ontstaan, groei, weerstand, hoogten en laagten, verre en nabije toekomst.

Ons verhaal bestaat uit twee luiken. Eerst zijn er de vele uren besprekingen met de animatoren uit de verschillende projectgroepen over de werking; dan de talloze verslagen, artikels, proefschriften uit en over deze werking.

Het besluit gaat over de waarde en het toekomstperspectief van de werking. Het is een resultaat van een groepsgesprek tussen een tiental mensen.

De eerste vijf jaren zullen wij jaar per jaar beschrijven. Het zijn veruit de moeilijkste geweest. De tweede periode van eind 1975 tot nu, gekenmerkt door een stadige groei, zullen wij beschrijven doorheen het ontstaan en de ontwikkeling van SLO-Alken, BGC-De Restel en CDR-Dassa.

In dit boekje worden vele uitspraken gedaan over de werkelijkheid. Een concrete wereld wordt opgeroepen waarin vele spelers

ten tonele verschijnen: men noemt ze goeden en slechten, machtigen en machtelozen. Personen, organisaties, groepen worden beschreven. Sympathieën en antipathieën worden in het leven geroepen. Feiten, meningen, gevoelens, gebeurtenissen worden op een bepaalde manier geordend, met elkaar in verband gebracht, in een breder kader geplaatst, en krijgen hierdoor een strategische betekenis. Heiligen en machtigen spelen soms ongewild een judasrol in het verhaal, terwijl kleinen en machtelozen, maatschappelijk vertrapten, hoofdrolspelers worden in de strijd voor een meer rechtvaardig bestaan en maatschappelijk welzijn ... verwarrende omkering. Het is een gevaarlijk verhaal, niet geschreven zonder enige angst en twijfel.

Wij denken hier niet in de eerste plaats aan de mogelijke, pijnlijke gevolgen van de woede van de machtigen in Alken, die uit dit verhaal zouden kunnen voortvloeien. Hun onrechtvaardige, domme woede vergezelt onze werking al lang en is ons niet vreemd. Bovendien, hij die de taal der machtigen in vraag stelt en een ander verhaal vertelt dan het heersende, moet op de hoogte zijn van de risico's van deze arbeid.

Maar twijfel is er ook op een andere manier. Beginnen is moeilijk, zelfs al speelt dit begin zich af in het kader van een democratische samenleving die ogenschijnlijk bescherming biedt. Hoe goed begrijpen wij niet de Franse filosoof Michel Foucault, wanneer deze, nadenkende over de 'orde van het vertoog', over 'datgene wat spreken en schrijven is', zegt ongerust te zijn: "ongerustheid om de vraag wat het vertoog in zijn materiële werkelijkheid van gesproken of geschreven woord toch is; ongerustheid om die voorbijgaande bestaansvorm die stellig tot verdwijnen gedoemd is, maar dan volgens een tijdschema dat niet in onze macht ligt; ongerustheid omdat er onder die overigens alledaagse grauwe activiteit van het spreken, machten en gevaren voelbaar zijn, die wij ons slecht kunnen voorstellen; en tenslotte ... omdat wij dwars door al die woorden heen, waarvan het gebruik al lang de scherpe punten heeft afgevlind, gevechten ... overwinningen ... wonden ... overheersing ... dienstbaarheid vermoeden."

Dit alles is waar. Maar wij kunnen niet langer zwijgen. Men dwingt ons te spreken, te schrijven, feiten te interpreteren. Voor ons is geen ander verhaal mogelijk. Juist in de pijnlijke ervaring van deze zo sterk aangevoelde, nabije grens wordt de twijfel geboren: wordt dit alle terecht gezegd? Wat is de waarheid, de geldigheid van dit alles? Wat wordt in dit verhaal verzwegen dat wellicht voor anderen belangrijk is, en door de

samenstellers van dit boekje niet uitgesproken kan worden omdat zij het niet merken? Hoeveel andere verhalen zijn er niet mogelijk over dezelfde leefgemeenschap, over dezelfde gebeurtenissen? Is dit verhaal geen fantasme van een op hol geslagen groep idioten? Zou het niet veel gemakkelijker zijn, beter en geruststellender, één verhaal neer te schrijven waarin de goeden, de goeden blijven; heiligen, heiligen; zwakken, zwakken; slechten, slechten. Zou dat niet veel eenvoudiger zijn? Zou zwijgen niet beter zijn dan luidop te spreken?

Misschien ... alleen zijn wij er niet toe in staat. Toegeven aan deze verleiding van de stilte betekent in onze ervaring verraad aan onze diepste persoonlijke en collectieve ervaringen; verraad aan ons verlangen naar een betere en meer rechtvaardige wereld; verraad aan het schreien van de lijdende mensheid ... en de wijze waarop de talloze verdrukten zich in het verleden en nu verdedigen tegen de aanslag op hun mensenrechten.

Wij willen dan ook iedere lezer vooraf waarschuwen. Dit is geen objectief verhaal, opgebouwd volgens de wetten van de positief-wetenschappelijk onderzoek. Neen, Alken is niet het koele voorwerp van onze beschrijving. Het is onze leefwereld waarvan wij houden, waarin wij opgegroeid zijn, tegen vele verwachtingen van wilde jeugdromen in. Wij pogen te begrijpen en te vertolken wat wijzelf en anderen ervaren in onze basisstrijd. Wij willen niets bewijzen, maar aanwijzen. Onze benadering is niet kwantitatief, maar kwalitatief. Wij proberen dat te duiden, waarbij wijzelf en anderen lijfelijkelijk betrokken zijn, in de hoop op herkenning.

Vanuit die doorleefde ervaring ligt de weg open naar een dieper inzicht in de werkelijkheid. Ook al geven wij toe dat dit begrijpen door ieder van ons op een enigszins andere manier geschiedt. Maar gelukkig zijn vele manieren van 'zien' en 'niet-zien' mogelijk.

Met vele anderen in de basissocialistische beweging zijn wij ervan overtuigd dat er een enorme bevrijdingskracht verscholen ligt in het moeilijke bevruchtingsproces tussen 'structuur' en 'mens'. Nogmaals, het ligt niet in onze bedoeling te overtuigen. Wel willen wij de lezer betrekken in het gevecht dat wij hier in Alken voeren. In de overtuiging dat daarin kleine stappen gezet werden naar een meer intens bestaan.

Dit alles wordt geschreven in het bewustzijn dat het hier gaat om een beperkte, kwetsbare, jonge ervaring ... die zeker geen compleet antwoord biedt op de impasse waarin onze samenleving

terecht is gekomen. Wel zijn wij ervan overtuigd dat, in het globale antwoord van de sociale krachten op deze impasse, onze praktijk haar steentje bijdraagt, haar schakel betekent in de lange historische keten van menselijke en maatschappelijke bevrijdingsstrijd.

Frans Swartelé

Alken m'n dorp

*Alken mijn dorp
gekwetst lig je neer
aan de voeten der machtigen.
Afgesneden van de geluiden der wereldstad,
het schreien van zovele kinderen
de angst voor dreigende atoomwapens
een uitgeputte aarde,
word je verplicht
te zuipen, te vreten, te dansen
dag na dag zonder eind.
Het spreken der kleinen
is nauwelijks 'n gemurmel
onder het zelfverzekerde lachen
van fabricanten allerhande, verkochte gelovigen.
Wilde wegenbouwers en grondspeculanten
slaan met betonnen vuist
hun zwart/grijze littekens
in je groene huis ... als 'n vloek.
Adem je nog?
In deze drukkende onmacht
in de scherp gevoelde vernedering
in de nekpijn van het eeuwige knikken
in het verbod van eigen woorden
groeit onstuitbaar het verlangen
naar strijd, vrijheid, feest en vrede.
Gekneusde klanken zoeken mekaar op
vormen een woord, een zin, een strofe, een lied
van bevrijding
verbonden met alle anderen
die overal ter wereld
verlangend uitkijken naar een nieuw bestaan
een nieuwe toekomst.*

Politiek heeft de CVP er de meerderheid, met 11 zetels op de 19. De liberalen hebben er 8. Deze partij splitste zich na de verkiezingen in twee groepen: de centrumpartij met twee gemeenteraadsleden, de liberalen met 6 raadsleden. De belangrijkste man uit de oppositie is nochtans Roger Wijngaerts, leider van de Centrumpartij, die bij de vorige verkiezingen evenveel stemmen behaalde als de huidige burgemeester. Door vele gewone Alkenaren wordt hij beschouwd als het symbool van het verzet tegen "de heren van de brouwerij". Hijzelf komt nochtans ook uit een familie die historisch verbonden was met een dorpsbrouwerij, maar die economisch de duimen moest leggen voor de andere. Enkele verkiezingen geleden, in oktober 1964, werd onder zijn leiding de CVP voor het eerst verslagen door de Gemeentebelangen. Roger Wijngaerts werd burgemeester, en feestelijk ingehaald. Een jaar later moest hij zijn ambt echter neerleggen. Speelde politiek hierin een belangrijke rol? Zoveel is zeker: rond zijn figuur hangt een mythe die moeilijk te doorbreken is.

In de CVP is vooral de burgerlijke vleugel aan de macht. De vakbondsvleugel bestaat zelfs niet. Yannick Boes is voorzitter. Hij is de zoon van de directeur-generaal van de brouwerij. Hij komt uit een familie die, naarmate haar economische macht groeide, van taal veranderde en het Alkers verwisselde voor het Frans. De socialisten behaalden tot op heden geen enkele zetel.

Het sportleven bloeit. Er zijn tientallen, sterk competitief georiënteerde verenigingen die over een goed uitgeruste sporthal beschikken. Deze bevindt zich op De Alk, een speeltuin met ondermeer basketbal- en voleybalterreinen, tennis- en voetbalveld, looppiste, visvijver en een traditionele speeltuin.

Op cultureel vlak is het bibliotheekwezen zeer goed uitgebouwd. De bibliotheek van het Centrum is een pareltje. St.-Joris en Terkoest beschikken sinds 1976 over een eigen cultureel centrum. Het Centrum beschikt over het Paralcentrum, een vzw verbonden met de parochie.

Eind 1977 werd een gemeentelijke culturele raad in het leven geroepen. Meer dan 60 groepen en verenigingen zijn hiervan lid. De kwantiteit is er, maar de kwaliteit? Hierover maakte Freddy Colson van de KULeuven in 1972 een studie, in opdracht van het gemeentebestuur. Zijn besluit: "Zoals in vrijwel elke Vlaamse gemeente gaat het verenigingsleven in Alken op de traditionele toer en worden met wisselend succes een aantal activiteiten ingericht. In het globaal beeld ontplooit zich de ganse, overigens kleurrijke waaier van verenigingen die met vrij vage of stereotiepe, algemeen geformuleerde doelstellingen een hetero-geen pu-

bliek te lijf gaan. Hierbij valt de nadruk op de vereniging en haar doelstellingen en wordt het publiek haast opgevat als een noodzakelijk kwaad. Deze traditioneel-conservatieve visie wordt angstvallig bewaakt door een bepaalde verenigingselite, die met de beste bedoelingen, naar men aanneemt, het verenigingsleven manipuleert in een richting die zich steeds verder verwijderd van de sociale realiteit."

Op religieus gebied beschikt iedere wijk over een eigen kerk en pastoor. Deze proberen de kerk in het midden te houden en zien toe dat geen lammeren van de rechte weg afdwalen, zeker niet in linkse richting.

Op sociaal vlak zijn er talrijke vakbondsleden, zonder dat er evenwel sprake is van een actieve vakbondswerking. Alles blijft beperkt tot individuele dienstverlening, zoals het invullen van belastingspapieren en het uitbetalen van dopgeld. Onlangs werd het ACW opgericht. Maar veel veerkracht heeft deze vereniging momenteel niet. Het lokale OCMW beschikt sinds 1978 over een eigen infrastructuur en doet duidelijke pogingen om het traditionele COO-imaago te doorbreken. Met behulp van het plan-Spitaels zijn nieuwe projecten opgezet: kinderoppas, bejaarden-dienst, klusjesdienst, ... Of dit een werkelijke stap vooruit is? We komen er nog op terug.

Samenvattend kunnen wij zeggen dat Alken volgende kenmerken vertoont: ruimtelijke versnippering, toenemende industrialisatie, achteruitgang van de landbouw, hevige politieke strijd tussen burgerlijke partijen, afwezigheid van goed georganiseerde sociale krachten, religieus traditionalisme, nauwelijks werkende socio-culturele verenigingen, een actief sportleven en een degelijke infrastructuur op sportief en cultureel vlak. (Uitzondering vormt hier het Paralcentrum dat o.i. niet voldoet aan zijn functie van cultureel centrum.) Een min of meer welvarende gemeenschap dus, waarin ieder vecht voor zijn eigen huisje en tuintje, zonder al te veel aandacht voor sociale problemen. Eerst oompje en dan oompjes kinderen.

In dit gedepolitiseerde, door behoudsgezinde krachten beheerste milieu werkt en groeit een basispraktijk, als een resultaat van jaren moeizaam werken.

VAN DE BLACK PANTHERS NAAR WERELDSCHOLEN-ALKEN

Iedere dynamiek moet gesitueerd worden op een breder vlak, en is een produkt van maatschappelijke stromingen, die vaak op

een mysterieuze wijze hun weg zoeken doorheen personen, instellingen en groepen.

De basiswerking in Alken is niet los te denken van het ontstaan van de beweging Wereldscholen in 1969. Wereldscholen op zijn beurt is niet los te denken van de vloedgolf van verzet en onrust, die onze wereld overspoelde in de zestiger jaren.

Het was een periode van hevige maatschappelijke onrust en be-roering, zowel op wereldvlak als in eigen land. Het verlangen naar een breuk met het oude werd evident, massaal en krachtig. De Derde Wereld werd wakker en eiste zijn rechten op.

In de Verenigde Staten en Europa trilden de universiteiten op hun grondvesten: Berkeley, Berlijn, Leuven, Parijs. De Black Panthers staken in de Verenigde Staten voor het eerst hun vuist omhoog en eisten met luider stem hun rechten op. Zij werden gevolgd door talloze andere minderheidsgroepen. Blank Amerika reageerde in paniek.

De vrouwenemancipatiebeweging ontstond en bedreigde de fallocratie, de mannenmaatschappij. Voor het eerst werd de consumptie-cultus in vraag gesteld, de uitputting van de natuurlijke grondstoffen, de waanzinnige verspilzucht van de Westerse mens, de gekheid van de heersers, de dodende eentonigheid van de techniek en de moderne arbeid, de toenemende opstapeling van atoomwapens, de ongelijke verdeling van de welvaart, de vervuiling van het leefmilieu. Onzekerheid groeide over de toekomstkansen van een zinvol, vreedzaam, creatief en solidair bestaan voor onszelf en onze kinderen. Vanuit deze onrust werd door steeds meer mensen de vraag gesteld naar de zin en het perspectief van het Westers ontwikkelingsmodel, de internationale economische ordening.

Parijs, mei '68 ... Frankrijk daverde op zijn grondvesten onder de slogan: "L'imagination au pouvoir". In Praag schafte Dubček tijdens datzelfde jaar de perscensuur af en beloofde een "socialisme met een menselijk gelaat".

De verbeelding vierde hoogtij. Het volk danste op straat, sprak voor het eerst vrije woorden en nam in fantasie en spel afscheid van een verdrukkende orde.

Dit alles ging uiteraard niet aan Vlaanderen voorbij. Het kwam het sterkst tot uiting in de strijd om de Leuvense universiteit mei 1966, onder de slogan "Walen buiten", "Leuven Vlaams". In feite ging het om veel meer. Een generatie nieuwe studenten had zijn intrede gedaan aan de universiteit en keek verlangend uit naar een democratische en sociaal geëngageerde opleiding.

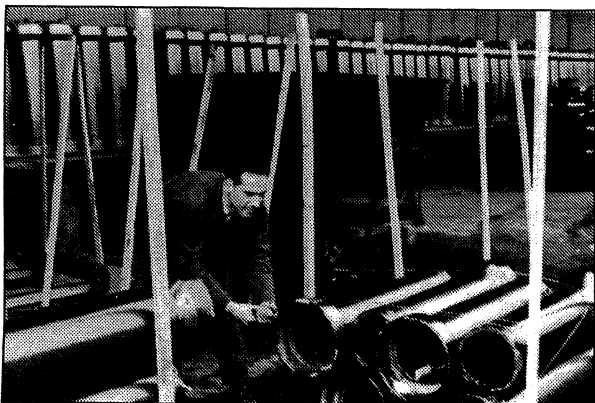
Lang zou het allemaal niet duren. De jaren 70 toonden een ander beeld, het sterkst veruiterlijkt in de val van het Chileense Volksfront van Allende. De restauratie sloeg krachtig toe. Het nieuwe werd ongedaan gemaakt.

Heel deze periode maakte ik intens mee. In 1963 werkte ik gedurende 15 maanden als vrijwilliger in de Internationale Bouworde. Wij werden er voor het eerst geconfronteerd met de internationale problemen en vraagstukken van armoede in de welvaartstaat, zij het dan op een niet-politieke, idealistische manier.

September 1964 begon ik mijn studies aan de Sociale Hogeschool in Heverlee, die nauw aanleunde bij de christelijke arbeidersbeweging. Voor het eerst hoorde ik hier systematisch spreken over vakbondsstrijd, stakingen, socialisme, Marx, uitbuiting, verdrukking, sociale strijd. Een nieuwe, onvermoede wereld ging open. Het was een boeiende tijd. Wij roken de frisse geur van de revolutie, het verzet tegen de bestaande ordening ... opwindend.

Om de arbeiderswereld beter te leren kennen, werkte ik tijdens mijn derde-jaarsstage, van november 1966 tot mei 1967, in een buizenfabriek in Hasselt, in de losploeg. Wij losten de gebakken buizen en stapelden ze op in houten ramen. Het was zwaar en hard werken in die ploeg van veertien mensen. Enkel via verdoken vormen van verzet, solidariteit en spel kon men er zijn vrijheid en menselijkheid ietwat handhaven. Ik noteerde dagelijks, na het werk, wat mij opgevallen was tijdens die dag, hoe deze mensen hun arbeidssituatie beleefden, wat ze erover vertelden. Ik schreef er mijn eerste gedicht:

*Buis geworden arbeiders
stappen machinaal
onder het loerend oog
van de 'God-ziet-u-ploegbaas'
moeë meters aan mekaar.
Vlug van onder hun jas
breken witte tanden
van tijd tot tijd
het witte brood
dat heerlijk ruikt
naar die verre andere.
In gedachten stormen ze de fabriekspoort uit !*

De eerste kennismaking met de arbeiderswereld

De verdrukking was erger dan gedacht. Mijn conclusie: een economisch systeem dat geen zinvolle arbeid kan garanderen, is zinloos en onmenselijk. Dit is onmogelijk binnen de neo-kapitalistische ordening, omdat hierin het winstprincipe, privé-bezit, concurrentie, groei om de groei en aangekweekte kunstmatige behoeften zwaarder wegen dan onderlinge solidariteit, socialisatie van de produktiemiddelen, ontmoeting, zinvolle groei in functie van gemeenschappelijk bepaalde doelstellingen, eenvoudiger bestaan.

In 1976, na mijn studies, werd ik lid van de christelijke vormingsbeweging KWB, waar ik mij nauw mee verbonden voel, ook nu nog. Twee jaar later werden we aangesproken om mee te doen met Wereldscholen, dat gegroeid was uit Gemeenschap en Ontwikkeling. Ik leerde Jef Ulburghs kennen, Jaak De Bruyn, Geert Daenen, mensen die op dat ogenblik enthousiast praatten over revolutionaire vorming, methode P. Freire, bewustmaking van arbeiders en huismoeders t.a.v. internationale problemen. Zij wilden een vorming die duidelijk wereldgeoriënteerd was, maar die vertrok vanuit de doorleefde ervaringen van de mensen. Een actiegerichte vorming met als einddoel een nieuwe cultuurmens in een nieuwe maatschappelijke ordening. Van meet af aan was ik geestdriftig over deze nieuwe opvattingen. Onbewust voelden wij aan dat dit de juiste manier van denken en

handelen was: revolutionair, maar menselijk; geen paternalisme, maar strijd voor rechtvaardigheid; geen overheveling van nieuwe dogmatiek, maar gezamenlijke, creatieve scheppingstocht met de betrokkenen; geen onderlinge keiharde strijd, maar gemeenschappelijke verantwoordelijkheid; geen dodende ernst maar spelende bevrijding.

Van "basissocialisme" of "gecoördineerd zelfbestuur" was er toen nog geen sprake. Het was allemaal vager, idealistischer, algemener ... een kwestie van goede overtuigende probleembenadering en inzicht.

Na een aantal contacten en voorbereidende vergaderingen waren we dan ook bereid Wereldscholen mee boven de doopvont te houden. In september 1970 begon ik in Alken met één van de vijf groepen die door de jonge beweging voor dat eerste werkjaar gepland waren.

WIJ ZIJN ALLEN MARGINALEN (1970-1971)

Een groep starten is gemakkelijk gezegd, maar hoe gedaan? Wij hadden geen duidelijke doelstelling, en inzake groepsvorming beschikten wij slechts over enkele, nogal ver uit elkaar liggende aanknopingspunten: een vijftal mensen die zich ingeschreven hadden voor onze groep na de eerste algemene vergadering van Wereldscholen in Heusden, een zelfde aantal uit de lokale KWB, en vijf mensen van de groep Samen-op-weg, een eigentijdse bezinningsgroep onder begeleiding van Vik.

Bij de start dus een groep van een vijftiental personen, zeer verscheiden naar belangstelling, afkomst, studies, werkkring. De eerste vraag drong zich dan ook op: hoe elkaar beter leren kennen? Een drietal bijeenkomsten werden hieraan besteed. Iedereen stelde zich voor: wie zijn wij? Wat doen wij? Wat vinden wij belangrijk? Wat ervaren wij als vreugdevol? Als pijnlijk? Wat zouden wij graag veranderd zien? De persoonlijke ontmoeting stond dus centraal. Dit creëerde een sterke groepsband en de bereidheid om verder te werken. Inhoudelijk kwamen diverse problemen aan bod: de relatie tussen jong en oud, tussen validen en minder-validen, het contrast tussen de zinloze overconsumptie hier en de ellende in de Derde Wereld, het arbeidersvraagstuk ... Daarop besloten wij verder te werken rond het thema marginaliteit.

We gingen dit bekijken vanuit de relatie validen-minder-validen in het gezin, omdat verschillende personen in de groep hier concreet mee te maken hadden: een gehandicapt kind, een zieke

zus. Deze situaties werden door de betrokkenen zelf naar voor gebracht, in groep besproken en uitgediept. Nadien ontstond een behoefte aan ruimere informatie over het gestelde probleem. Het bleef echter allemaal sterk aanleunen bij de directe persoonlijke ervaring, zodat de groep een confrontatie wilde aangaan met iemand buiten hen, die én goed geïnformeerd en bij hetzelfde probleem betrokken was.

Flor Fisher, toen nog staflid van het bezinningscentrum Puttenhof, en later medeoprichter van Elker-Ik en het Daens Aktie Fonds, werd uitgenodigd. Het was een boeiende ontmoeting. Het probleem werd opengetrokken in alle richtingen: economisch, politiek, sociaal, cultureel. Marginaliteit werd omschreven als de onmogelijkheid voor de mens zichzelf te zijn in de ontmoeting met anderen. Het werd niet langer gezien als een probleem van anderen, waaraan dringend wat diende te gebeuren ... maar als een eigen probleem. Wij zijn allen marginalen, dat was zowat de conclusie na deze confrontatie: wij zijn immers niet in staat samen deze leefwereld vorm te geven, overeenkomstig onze gemeenschappelijke behoeften, doordat wij in ons bestaan gemanipuleerd worden tot brave consumptieburgers, die altijd maar moeten knikken en geen werkelijke kansen tot inspraak krijgen. Zo werd marginaliteit een politiek probleem, een uitdaging.

Deze inzichten van Flor werden opnieuw in groep besproken en aan onze eigen inzichten en ervaringen getoetst, ondermeer aan de situatie van de Limburgse mijnwerkers n.a.v. de grote mijnstaking in januari 1970, waarin één van onze groepsleden, Albert Thomassen, een belangrijke rol had gespeeld. Ook hadden wij als groep nog contacten met afgevaardigden van het jongerenconcilie van Taizé, toen reeds in volle voorbereiding.

Ondertussen was het maart 1970 geworden. Wij hadden een tiental bijeenkomsten gehad, elke drie weken. De werking werd geëvalueerd. Wij hadden elkaar beter leren kennen. Onze inzichten inzake marginaliteit waren verscherpt. Wij hadden een eerste ervaring in "ervaringsgericht werken" en waren sterk gemotiveerd om in dezelfde richting verder te werken. Nochtans waren we tot geen enkele vorm van actie gekomen: enerzijds door een gebrek aan concrete doelstellingen, anderzijds door een te grote heterogeniteit in de samenstelling van de groep. Besloten werd het laatste gedeelte van het werkjaar actief te zijn rond meer methodische problemen: hoe werken kleine groepen? Het doel daarvan was de groepsleden te stimuleren en in staat

te stellen om in hun eigen omgeving met een groep te beginnen. Wij vonden het immers niet zinvol op deze manier met dezelfde groep verder te werken. Dit werd echter niet voldoende met de hele groep besproken, zodat een paar leden van de groep zich bedrogen voelden toen zij vernamen dat de groep na de vakantie niet meer verder zou werken. Zij zagen de mogelijkheid niet om zelf met een andere groep van start te gaan en voelden niettemin de behoefte te blijven deelnemen aan een soortgelijke groep.

DE MARGINALITEIT VAN EEN STREEK (1971-1972)

Het tweede jaar besloten wij te werken rond Zuidlimburgse problemen. Dit keer met een meer homogene groep om tot actie te kunnen overgaan. In deze keuze werden wij sterk beïnvloed door twee factoren: het opbouwwerk van Jan Hardeman in de Westhoek, een streek te vergelijken met Zuid-Limburg; en de oprichting van de vzw Streekontwikkeling Zuid-Limburg, een semi-officieel, regionaal welzijnsorgaan, opgericht onder impuls van de Limburgse Sociale Raad, en onder leiding van J. Timmermans. Deze organisatie streefde naar "de totale heropbloei van de streek met een maximale betrokkenheid van de bevolking".

Om diverse redenen stonden wij eerder sceptisch t.a.v. dit initiatief: het was van bovenuit gedropt, opgericht door en in handen van een kleine groep politieke bewindslieden. De eerste initiatieven van deze vereniging getuigden van een elitair-autoritair karakter en waren niet volksvormend gericht. Ook vermoedden wij dat in deze vereniging een wereldgericht denken totaal afwezig was.

Door dit alles zagen wij niet in hoe van hieruit de bevolking werkelijk zou betrokken worden bij de formulering en oplossing van talrijke Zuidlimburgse problemen. Wij besloten tegenover dit overheidsinitiatief een basisproject te plaatsen, in de hoop van onderuit en in samenwerking met de bestaande socio-culturele verenigingen de stem van de bevolking duidelijker te laten weerklinken.

Vijf à zes mensen waren overgebleven uit de werking van het eerste jaar. Via persoonlijke contacten werden een tiental anderen uit de streek aangesproken: mensen uit de KWB, KAV, KVLV, Wereldscholen, parochiepriesters, geëngageerde jongeren. Een werkgroep werd gevormd. Een eerste discussiepunt was: moeten

we eerst de theorie van het opbouwwerk bestuderen of moeten wij, zonder al te veel theoretische discussie vooraf, gewoon wat mensen bijeenroepen rond de streekproblematiek en beginnen te werken. Uiteindelijk werd voor het tweede geopteerd, omdat de theorie wel uit de praktijk zou kunnen afgeleid worden.

Eind september 1971 werd, na goede informatieverspreiding via kranten en radio, een contactdag op streekniveau georganiseerd. Er waren 45 aanwezigen, waarvan meer dan de helft basismensen: arbeiders, huismoeders, boeren. Velen van hen waren actief in diverse culturele verenigingen. Slechts één persoon was gekomen via de aankondiging in de krant. Alle anderen waren persoonlijk aangesproken.

Na een kort welkom en een voorstelling van Wereldscholen werd de groep opgesplitst. Acht deelgroepen kregen volgende opdracht: elkaar beter leren kennen en een inventaris opmaken van Zuid-limburgse problemen waarrond we verder zouden kunnen werken. Deze werden daarop voorgesteld in de hele groep. Sommige van deze problemen stonden in direct verband met de streek: de geleidelijke ontvolking, pendelarbeid, gebrekkige tewerkstelling, wegwijnende scholen, crisis in de fruitteelt, passiviteit van het sociaal-cultureel verenigingsleven ... Maar ook meer algemene problemen werden aangesneden: hoe het politieke leven democratiseren, hoe tot maatschappijbetrokken onderwijs komen, hoe de dagelijkse arbeid vermenschlijken, wat is de betekenis van de UNCTAD-conferentie voor de internationale problemen, hoe werkt de normaalschool in Bokrijk ?

Na de inventaris van al deze problemen kwam het moeilijkste keuzemoment: rond welk probleem werken wij concreet verder ?

Starten zouden we met een weekend, op 16 en 17 oktober 1971. Vijfendertig mensen schreven zich in, het begin van een boeiende en intense werking.

Voor velen was het de eerste keer dat ze iets dergelijks mee-maakten. Op het tweede weekend, 22-23 januari 1972, waren er 30 aanwezigen. De groep was dus nagenoeg constant gebleven. Tussenin kwam de voltallige groep nog viermaal samen, evenals de opgerichte stuurgroep. Inhoudelijk werd er gewerkt rond diverse punten:

- de verdere uitdieping van de Zuidlimburgse problemen: een algemene verkenning van de streekproblemen, met behulp van een streekstudie, gemaakt en voorgesteld door Jef Timmermans. Vanuit de eigen ervaringen spraken wij over de werking van het sociaal-cultureel verenigingsleven in de streek. Wij spraken

over de invloed van de grondwetsherziening en de zich ontwikkelende wetgeving i.v.m. de economische decentralisatie, over de verdere ontwikkelingskansen van Zuid-Limburg.

- Ook een reeks algemene problemen werden besproken: wat is Wereldscholen; Pakistan, het armste land ter wereld; wat is sociaal-cultureel werk; wie is gek ... de gek of de samenleving ?
- Actiemomenten: een open brief op 15000 exemplaren aan de Zuidlimburgse bevolking, ondertekend door 60 personen. Hierin werden de belangrijkste problemen bondig samengevat. Een oproep werd gedaan tot de bevolking deze problemen actiever te volgen. Informatie werd verspreid over de diverse initiatieven die zich op streekvlak bezighielden met deze problemen.

Leven wij in te kleine gemeenten ?

De 75 gemeenten tellen gemiddeld slechts 2300 inwoners, waarvan haast de helft met minder dan 1000 inwoners ! Is het niet noodzakelijk te streven naar grotere eenheden die leefbaar zijn ?

Wij, Zuid-Limburgers, zitten opgesloten in deze dorpen: voor kleinigheden moeten we naar een stad, kilometers ver. Over zulke slechte, kronkelende wegen is dat geen pretje !

Daardoor hebben we ook te weinig contact met andere mensen, andere meningen. We kijken elkaar op de vingers in onze kleine dorpen... vandaar een nadelige dorpsmentaliteit !

De Zuid-Limburgse bevolking veroudert vlug: dat is niet goed voor de bloei van ons gewest !

Moeten er niet meer werkgelegenheden komen in eigen streek ? en welke ?

Onze scholen lopen leeg, de kleine gemeenten kunnen het niet volhouden.

Is het wel goed voor onze kinderen in zulke kleine dorps-schooltjes en in bepaalde gevallen 2 à 3 jaren te moeten aankijken tegen dezelfde jufvrouw of onderwijzer ?

Onze landbouwers en fruitteelaars zillen met de handen in het haar.

Zal de EEG-top alleen over hen beslissen ?

Als het plan « Mansholt » doorgevoerd wordt, blijft er geen enkele boer in Zuid-Limburg over ! !

Onze verenigingen hebben het niet gemakkelijk: hun le-dental is gedaald en de werking gaat sterk achteruit !

Vooraf onze jongeren vanaf 16 weten niet waarheen hun vrije tijd. Ze vormen gemakkelijk publiek voor winst-beluste dansings.

Voor wanneer geschikte gelegenheden tot ontmoeting ?

Onze streek is mooi door zijn natuurschoon en zijn antieke gebouwen.

Maar wat zal er met deze leegstaande kastelen gebeuren ? Zullen wij, gewone mensen, er in de toekomst iets aan hebben ?

Of zullen hun deuren alleen opgaan voor de hoge omes van Kunst en Cultuur ?

Is het niet beter te streven naar nieuw gebouwde functio-nale, goed verwarmde en goed uitgeruste cultuurcentra ?

Zuid-Limburgers, dat zijn ONZE problemen NU !

Zal men ze oplossen achter onze rug en boven onze hoofden ?

Daarom, denk erover na. Spreek er over in uw gezin, op uw werk, met uw vrienden... Neem deze problemen op in de programma's en jaarwerking van de lokale verenigingen — schrijf brieven en stel vragen aan uw politieke afgevaardigden en andere verantwoordelijken, zowel op lokaal, provinciaal als nationaal vlak...

Slechts als velen van ons bewust worden, zal een goede oplossing voor onze streek gevonden worden !

Reeds tientallen Zuid-Limburgers, afkomstig uit versche-dene gemeenten, hebben hun dorpsgrenzen verlaten en ontmoeten mekaar regelmatig in vrije opstelling om zich gezamenlijk te bezinnen over de problemen van hun streek... dus hun eigen problemen. Hierin wordt de schaalvergroting reeds daadwerkelijk gerealiseerd ! Ont-gelooflijk hoe boeiend het is ! Neem contact met hen op : Hun adressen vindt U op de achterzijde. Het verzamel-adres is :

Wereldscholen - projekt Zuid-Limburg - Mastrichterstw. 8 - 3500 Hasselt, 011/203.29.

Ook andere groepen zijn bezig : Steek ook daar uw licht op !

— V.Z.W. Streekontwikkeling Z.Limburg, Stadhuis Borg-loon

— L.I.S.O. (Limb. raad voor samenlevingsopbouw) Bamps-bean 18, Hasselt, 011/269.66.

Kontaktadressen

3820 Aiken	Cross Guillaume, Leemkuil 12 Vandebosch Yvonne, Leemkuil 12 Froyen An, Sassenbroek 10 Froyen Magda, Sassenbroek 10 Orj Denise, Motstraat 48 Swartele Frans, Motstraat 48 Varstraeten Raymond, Aardbruggen 56 Witlers André, Motstraat
3740 Blitzen	Wieers Paul, O.L. Vrouwstraat 26
3611 Beverat	Timmermans Jef, Kloosterstraat 16
3840 Borgloon	Mieke Bleus, Siltardastraat 2 Kindermans Viktor, Weg naar Kerniel 16 Orj Justin, Tongerse Stwg 42 Orj Hugo, Tongerse Stwg 42 Penders Annie, Kernielweg 1

- Onderzoek: in 10 Zuidlimburgse gemeenten werd door leden van onze groep een onderzoek uitgevoerd naar de werking van het verenigingsleven. Meer dan 100 voorzitters en voorzitsters van lokale afdelingen werden ondervraagd.
- Informatie over onze werking: uitgebreide verslagen verschenen in *Het Belang van Limburg*, *Het Nieuwsblad*, *De Standaard*, *De Gazet van Antwerpen*. De belangstelling groeide, zowel voor Wereldscholen in het algemeen, als voor onze werking in het bijzonder. Talloze contacten werden gelegd met alle mogelijke groepen en verenigingen.

De werking ging dan ook enthousiast voort. Het belangrijkste resultaat was de organisatie, op provinciaal vlak, van een panelgesprek over de Zuidlimburgse problemen, m.m.v. Streekontwikkeling Zuid-Limburg met Jef Timmermans als spreker, het project Administratieve Schaalvergroting met Frank Delmartino en ons eigen project.

Deze ontmoeting had plaats in de gebouwen van het bisdom. De verwachtingen waren gespannen. We hoopten het beleidskader van een aantal sociaal-culturele verenigingen te overtuigen een grotere afstand te nemen t.o.v. de vzw Streekontwikkeling, om meer in samenwerking met ons basisgeoriënteerd te werken.

Niets was minder waar. Wij werden als het ware met de hamer op het hoofd geslagen, bijna verscheurd door de aanwezigen. Geen enkele kritische vraag werd gesteld aan beide andere projecten. Alleen ons project en Wereldscholen werden de jas uitgeveegd. Alles wat wij deden, was verkeerd. Wij werkten enkel in negatieve zin, ons enig doel was de bestaande verenigingen af te breken met alle mogelijke middelen. Provinciale leidsters begonnen te snikken. Proosten verloren hun zelfbeheersing. Brieven werden geschreven naar het bisdom.

De vergadering eindigde in chaos en ruzie. Het was een pijnlijke ervaring met ernstige gevolgen voor de verdere ontwikkeling van ons project. Wij verloren een aantal leden die tot nu toe actief hadden meegewerkt, mensen uit KWB, KAV, KVLV. Het waren vooral de basismensen die wegvielen. De streekproblematiek werd verlaten.

Tussen eind februari en eind juni gingen we de algemeen vormende toer op: een confrontatie met het Gespreks- en Onthaalcentrum voor Homofilie uit Antwerpen, een panelgesprek over de situatie van de verdrukte vrouw in de samenleving, een wandeling in Borgloon met kar en paard.

Eind mei had een derde weekend plaats. De werking werd geëvalu-

eerd. De groep was geslonken tot een twintigtal mensen, meestal studenten en afgestudeerden. Het enthousiasme van de eerste dagen was voorbij. De gevoelens waren verdeeld. Wij hadden hard gewerkt, maar zonder enig zichtbaar resultaat. Wij stuitten op harde weerstanden, die wij niet verwacht hadden, en waardoor wij afgeweken waren van ons oorspronkelijk doel. De machteloosheid was voelbaar. Wij waren te zwak om het gestelde doel te bereiken. Er hing een sfeer van ontgoocheling. Wij besloten de groep het volgende werkjaar op te splitsen in twee kleinere groepen. Eén groep zou in Alken proberen een cursus sociale promotie te organiseren voor jonge arbeiders en arbeiders. De andere groep zou gaan werken rond sociale dienstverlening. Beide groepen zouden zelfstandig werken, maar diemaal per jaar samenkomen in gemeenschappelijke weekends.

HET EINDE LIJKT NABIJ ... MAAR BEJAARDEN TONEN ONS DE WEG (1972-1973)

Het nieuwe werkjaar startte eind september. Vijfentwintig mensen, allen uit het vorige jaar, schreven zich in voor een weekend. Drie punten kwamen er aan bod:

1. Informatie werd verstrekt over alles wat Wereldscholen het laatste half jaar had georganiseerd. Er was de hongerstaking van Jef Ulburghs op de UNCTAD-conferentie in Santiago di Chile, die gevolgd werd door een reeks parallelle acties in Vlaanderen: een vierdaagse hongerstaking met vier mensen, blitz-acties voor het EEG-gebouw in Brussel, een protestactie in het parlement n.a.v. de stemming van de begroting van ontwikkelingssamenwerking, een "week der schande" n.a.v. de Parijse EEG-top op 19 en 20 oktober, en de organisatie van panelgesprekken. Een zeer intense periode. Met Wereldscholen ging het goed. In Limburg startten vijf nieuwe groepjes. In Brussel en West-Vlaanderen werden nieuwe openingen gemaakt. De internationale sessies over de basiswerking in Heusden en in Zuid-Tirol tijdens de zomervakantie waren een succes geweest. Het leek erop alsof wij onze eigen zwakte in Zuid-Limburg wilden bestrijden door te verwijzen naar de groei van de beweging elders. Zoveel is zeker: het hielp ons onze onzekerheid te overwinnen en gemotiveerd op zoek te gaan naar een nieuwe start.

2. In een tweede gedeelte van het weekend werd nagedacht over 'gelovig zijn in onze tijd' en 'wat betekent voor ons de figuur van de priester'. Aanleiding tot dit gesprek was de moeilijke

situatie waarin één van onze vrienden verkeerde als verliefd priester. In de groep pleitte men duidelijk voor een dynamische geloofsvisie, opgebouwd vanuit de basis en met erkenning van de pluriformiteit in denken en handelen. Men pleitte voor een geëngageerd geloof, voor de ontkoppeling van ambt en celibaat, voor de opheffing van de discriminatie t.a.v. de vrouw in de kerk. De resultaten van dit gesprek werden verwerkt in een brief. Die werd door alle deelnemers ondertekend en doorgezonden naar de bisschop van Limburg en de betrokken families.

3. Tenslotte werden nog concrete afspraken gemaakt voor de werking van de twee groepen: de arbeidersgroep en de groep sociale dienstverlening.

Ziekeren sluit zijn deuren voor de groep sociale dienstverlening

Eén van de groepsleden was arbeidstherapeut in de psychiatrische inrichting van Ziekeren, waarin toen zo'n 60 mentaal gehandicapten verbleven, geïsoleerd van de samenleving. Het was de bedoeling deze mensen beter te leren kennen, met hen regelmatig eenvoudige activiteiten te ondernemen in en buiten de instelling. Op langere termijn wilde men contact opnemen met hun families, om te komen tot een betere integratie.

De eerste vier-vijf maanden werd er schitterend gewerkt. Plotse-ling werd de weerstand vanuit de instelling tegen deze werking sterker. Een aantal personeelsleden van de instelling werden lastig, omdat onze werking hen bijkomende activiteiten vroeg. Het gevolg was dat de werking afzwakte en de instelling een paar maatschappelijk-werkers aanwierf om ontspanningstherapie te organiseren. Dit betekende het einde van deze groep.

EEG, UNCTAD en sociale promotie

Ook de arbeidersgroep was eenzelfde lot beschoren. Wij wilden een cursus sociale promotie organiseren om dichter aan te sluiten bij de economische problemen en meer basismensen in de werking te betrekken. Het duurde tot midden september vooraleer de eerste contacten genomen werden. Waarom die late start ?

De EEG-actie, gegroeid uit de UNCTAD-acties, had nogal wat ehe-rie opgeslorpt: tientallen vergaderingen, hongerstaking, ludieke acties, een korte bezetting in het EEG-gebouw. Bij die laatste

EEG-actie in België: v.l.n.r. Frans Swartelé, Sicco Mansholt, Jef Ulburghs

actie werden we trouwens ontvangen door Sicco Mansholt, toenma-
lig voorzitter van de Europese Commissie. Mansholt ondersteunde
onze acties en was bereid in december in Hasselt en Antwerpen te
komen praten over de houding van de EEG t.a.v. de Derde Wereld.
Heel de EEG-actie eindigde met een korte protestmanifestatie in
Parijs.

Dit alles was de reden waarom wij het basiswerk in Alken slechts
midden november konden hervatten.

Via het Nationaal Instituut voor Sociale Promotie, de lokale
KAJ en KWB en de hoofddelegee van het ACV in de Brouwerij van
Alken kregen wij de adressen van een reeks jonge arbeiders en
arbeidsters. Wij nodigden hen op een eerste vergadering uit.
Vijftien arbeidende jongeren verschenen, vooral via persoonlijke
contacten. Het zopas verschenen KAJ-dossier over de vorming van
jonge arbeiders werd voorgesteld. Een baanchauffeur gaf een
boeiende getuigenis over zijn ervaringen en de wijze waarop
mensen zoals hij uitgebuit worden. De avond eindigde met het

besluit een cursus sociale promotie op te zetten in Alken. Een werkgroepje werd gevormd die verscheidene vergaderingen hield en een programma uitbouwde. De cursus zou beginnen op 19 maart, maar startte nooit: wij hadden maar zes inschrijvingen, i.p.v. de noodzakelijke 15.

De redenen hiertoe waren veelvoudig. Wellicht hadden we te democratisch willen werken! Er lag een te grote afstand tussen de eerste, geslaagde, vergadering in november en de op 19 maart voorziene, eigenlijke cursusstart. Het aanvankelijke enthousiasme was stilaan doodgepraat onder vragen als: 'wat gaan we programmeren', 'wat zijn jullie behoeften'. Daarbij kwam nog dat de eerste dag te schools, te algemeen, te vaag was aangekondigd, te weinig aantrekkelijk voor jonge arbeiders en arbeidsters. Ook had de lokale KAJ-VKAJ nooit erg opgetogen meegewerkt. Men was in de Limburgse KAJ- en ACV-kringen nogal wrevelig over ons initiatief. "Arbeidsvorming is een terrein waar Wereldscholen best afblijft. Dat is ons monopolie!"

En een laatste reden was ongetwijfeld het gebrek aan continuïteit in de begeleiding.

Zuster Marieke deed het wonder

Begin maart 1973 zaten we m.a.w. aan de grond. Het leek erop alsof een boeiend experiment mislukt was. Wereldscholen-Alken en Wereldscholen Zuid-Limburg stonden aan de rand van het graf.

Gelukkig waren wij in die periode geen geïsoleerd groepje meer. Wij waren integendeel een onderdeel van een groeiende beweging, samengesteld uit groepen die, net als wij, moeizaam tegen de stroom oproeiden.

Ook onze gemeenschappelijke weekends waren erg belangrijk toen. In januari hadden we een open weekend over opbouwwerk met Jef Timmermans, Frank Delmartino, M. Van den Bussche en Jan Hardeman. Meer dan 100 mensen schreven zich in.

In april hadden we een derde weekend met Tuur Van Empten over de economische achtergronden van het verschijnsel marginaliteit. Vijfentwintig mensen volgden dit. Voor het eerst waren hier 5 bejaarden aanwezig, uit de groep 'gepensioneerden'. Dank zij hen zou de werking in Alken een nieuwe dynamiek krijgen. Voorbij de grens van de pijn ligt in het basiswerk de overwinning. In Alken waren het de bejaarden die aan de jongeren de weg toonden, en slaagden waar wij tot dan toe gefaald hadden.

Zuster Marieke, een bejaardenhelpster en kloosterzuster, deed het wonder. Ze had het eerste jaar van de werking van Wereldscholen in Alken meegeemaakt. Het tweede jaar had ze echter geen belangstelling voor de Zuidlimburgse streekproblemen. Het derde jaar was ze zelf, geestdriftig door de ervaringsgerichte methode van vorming, in Alken begonnen met een groep 'gepensioneerden'. Marieke bracht een tiental bejaarden bij haar thuis samen. In groep begonnen ze te praten over hun ervaringen als bejaarden. Op een natuurlijke, spontane manier werden al vlug heel wat problemen gesignaleerd: slechte huisvesting, eenzaamheid, angst in de lange winternachten, vooral bij alleenwonenden, onregelmatige voeding tijdens de winter, als het niet gemakkelijk is om zelf inkopen te doen, te klein inkomen, angst voor het bejaardentehuis, de onmogelijkheid om vaklui in huis te krijgen voor kleine herstellingen ...

Marginaliteit bij bejaarden krijgt vaak het uitzicht van een opeenstapeling van vele kleine problemen. Het was voor deze oudere mensen een ontdekking te ervaren dat hun individuele problemen ook de problemen van anderen waren. Ze besloten elkaar regelmatig op te zoeken en namen contact op met het gemeentebestuur om eens over hun problemen te praten.

Ze werden vriendelijk ontvangen, maar met een kluitje in het riet gestuurd: de vage belofte van een beetje subsidie. Kwaad besloten ze op zoek te gaan naar een gemeente met een degelijk bejaardenbeleid. Ze ontdekten die, vlak over de grens, in het Nederlandse Stamproy.

Een bus werd ingelegd. Een flinke groep bejaarden schreef zich in. In Stamproy, een kleine gemeente van 3000 inwoners, werden ze vriendelijk ontvangen door de schepen van sociale zaken. Deze toonde hen een aantal gerealiseerde projecten. Gemeentelijke bejaardenhelpsters, aangepaste woningen voor bejaarden en minder-validen, geïntegreerd in de gemeenschap. De bejaarden uit de gemeente konden hun middagmalen gebruiken in het lokale bejaardentehuis, en de bejaarden van het tehuis waren goed geïntegreerd in het lokale gemeenschapsleven.

Terug in Alken, schreven ze een open brief aan de bevolking over de realisaties in Stamproy. "Waarom kan in Alken, zo'n rijke gemeente, niet wat in Stamroy wél kan?"

Deze brief werd verspreid in Alken in maart, juist na het mislukken van onze cursus sociale promotie.

Met de overgebleven kern, een groepje van vijf mensen, besloten wij de werking van de bejaarden te ondersteunen, en richtten daarom een tweede groep op: de sociale contactgroep. Besloten

werd na de zomervakantie samen te werken aan de uitbouw van een degelijk sociaal beleid in Alken. De groep bejaarden zou vooral het bejaardenbeleid onderzoeken. De sociale contactgroep zou zich vooral richten op de hervorming van de plaatselijke COO tot een 'Gemeentelijk Centrum voor Maatschappelijk Welzijn'.

DE WIND IN DE ZEILEN .. MAAR TEGENWIND STEEKT OP (1973-1974)

Voor het eerst kon van een opvallend succes gesproken worden, zowel op streekniveau, als in Alken.

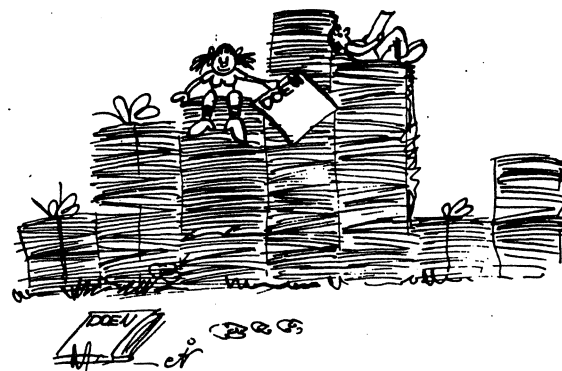
De weekends werden vervangen door studiedagen, over de noodzaak van een alternatief in de Belgische politiek, over de oliecrisis, over de integratie van minder-validen in het gezin. Op deze laatste studiedag werd ook het voorstel gelanceerd van "herverdelen van inkomen", waaruit later het Herverdelingsfonds Zuid-Limburg en het Herverdelingsfonds Alken zouden volgen. Aan deze studiedagen namen gemiddeld meer dan 60 mensen deel. Toch werd op het einde van het werkjaar besloten terug te keren naar de weekends, die meer ontmoetend gericht waren en minder intellectualistisch. De groep bejaarden zette zich goed door en groeide uit tot een stevige groep van een 25-tal bejaarden, die regelmatig samenkwamen en een creatieve, veelzijdige werking ontplooiden: ontmoetend, dienstverlenend, betrokken op de actualiteit, beweeglijk, actiegericht. Wie had het voor mogelijk gehouden.

Van COO naar OCMW

De sociale contactgroep kende dit jaar ook een bevredigende ontwikkeling. Begin september besloten beide groepen een volksvergadering te organiseren i.v.m. de nakende hervorming van COO naar OCMW. Iedere Alkenaar kreeg een schriftelijke uitnodiging in de bus. Leden van het gemeentebestuur en de lokale COO werden persoonlijk aangesproken. Een honderdtal mensen waren aanwezig op de vergadering, waaronder de burgemeester. Wij waren opgetogen. De directeur van het LIISO, Jef Timmermans, gaf een inleiding waarin hij pleitte voor drastische hervormingen. Voor het eerst ontvingen wij van een aantal mensen positieve reacties. In de sociale contactgroep en in de groep gepensioneerden werd deze inleiding nadien besproken en vertaald in concrete voorstellen, die o.i. in Alken moesten gerealiseerd worden: de uitbouw van een modern OCMW met een bejaardendienst en maatschappelijk-werker,

de oprichting van een gemeentelijke sociale raad, de uitbouw van een project sociale woningbouw, de opening van het gemeentehuis gedurende één avond per week voor mensen die tijdens de dag moeilijk konden komen.

Ook werd besloten een eigen informatieblaadje uit te geven, omdat wij opgemerkt hadden dat vele mensen in Alken niet op de hoogte waren van onze werking, doelstellingen en methoden. Dit werd het tijdschrift *Doen*, waarop zich 160 mensen abonneerden. In december trokken wij met zes personen uit de twee groepen opnieuw naar het schepencollege. Wij stelden de vraag of zij bereid waren in een tweede volksvergadering te antwoorden op onze voorstellen. Zij voelden de sterke druk van onderuit. Een nieuwe datum werd vastgelegd op februari.

Eind december mochten wij, in het kader van de actie Welzijnswerk van Caritas, onze werking toelichten op de televisie, samen met zuster Marieke en Louis Konings van de groep bejaarden. Dit betekende voor onze werking een hele stimulans. Wij schreven brieven naar de parochieraad, de KAV, BGJG, het KVLV-centrum, waarin de tweede gespreksavond met het gemeentebestuur werd aangekondigd, en met de vraag of zij bereid waren mee te werken. Op deze brieven ontvingen wij geen enkele reactie. Ook kregen alle Alkenaren een uitnodiging in de bus, waarin onze voorstellen in het kort waren samengevat. Op de avond zelf waren een veertig-vijftig mensen aanwezig. De inleiding van de burgemeester was zwak. Hij antwoordde niet op onze voorstellen, maar beperkte zich tot wat algemene

uitspraken als "wij doen ons best", "het is allemaal niet zo gemakkelijk als men denkt", "wij mogen en kunnen niet alles zeggen waarmee wij bezig zijn omwille van de ingewikkeldheid van de zaak", "wij zijn gebonden aan de wet", "er is toch al heel wat gebeurd in het verleden" en "jullie moeten toch leren een beetje geduldig te zijn ... wij zijn immers gekozen door de bevolking en hebben tijd nodig om alles ernstig te onderzoeken".

Deze inleiding werd bewerkt in kleine gespreksgroepen, waarna een levendige discussie ontstond. De avond eindigde met enkele concrete beloften vanwege de burgemeester: de oprichting van een gemeentelijke sociale raad, een onderzoek naar de mogelijkheid warme maaltijden te verspreiden in Alken, de opening van het gemeentehuis één avond per week, een gemeentelijke subsidiëring voor de provinciale bejaardendienst.

Opnieuw werd deze vergadering geëvalueerd in beide groepen. Wij waren tevreden, vooral met de beloofde oprichting van een sociale raad. Dan hadden we tenminste een orgaan op gemeentelijk vlak waarin onze voorstellen ernstig konden worden onderzocht, aangevuld en uitgevoerd.

In deze fase van het politiserende proces werden we geremd in onze werking. De volgende stap moest immers gezet worden door het gemeentebestuur. Einde maart hadden wij, buiten het openstellen van het gemeentehuis één avond per week, niets meer van hen gehoord. Een nieuwe open brief werd klaargemaakt en, ondertekend door 15 verenigingen en 200 personen, afgegeven op het gemeentehuis aan het schepencollege. De kernvraag was: "Wanneer voeren jullie de belofte uit een gemeentelijke sociale raad op te richten?"

Na heel wat discussie stelden zij voor een vergadering samen te roepen na de zomervakantie. Het leek een afleidingsmaneuver. Toch gingen we erop in. We wensten geen conflict en vonden het beter onmiddellijk na de start van het nieuwe initiatief de werking krachtig te kunnen doorzetten. Eerder dan te starten om nadien een periode te moeten onderbreken omwille van de vakantie.

Zo konden wij van maart tot juli onze aandacht richten op enkele andere belangrijke activiteiten.

De groep bejaarden werkte regelmatig verder en zocht een nieuwe opening in de richting van het bejaardentehuis in Terkoest. Zij stelden de vraag hoe een aantal bejaarden uit het rusthuis te integreren in hun werking om uit hun institutioneel isolement weg te halen. Daarin slaagden zij volkomen. Via zuster Marieke werd contact opgenomen met het rusthuis, verschillende activitei-

ten werden georganiseerd, zowel binnen als buiten het rusthuis. Vier bejaarden uit het rusthuis deden hun intrede in de groep. Nieuwe plannen werden gemaakt voor het volgende jaar. Door de sociale contactgroep werd in deze wachtperiode op aanvraag van een paar leden een avond georganiseerd rond biologisch tuinieren, waarop meer dan 30 mensen aanwezig waren. Ook besloten wij, in samenwerking met Sjalom, een vereniging voor de integratie van minder-validen in de samenleving, einde juni een integratie-weekend te organiseren. Maar eer het zover was, kregen wij onverwacht een harde noot te kraken.

Chili ... plots werden we crypto-communisten

Theo Cosemans is een kleine werkgever in Alken, directeur van een deurenbedrijf, waarin een 20-tal arbeiders werken. Hij is tevens voorzitter van de Alkerse middenstandsvereniging, parochieraad en schoolcomité. Zijn broer Oscar is missionaris in Chili en heeft de Chileense nationaliteit aangenomen. Hij was in maart-april 1974, acht maanden na de militaire staatsgreep in Chili, met vakantie in Alken.

Op donderdag 11 april verscheen in *De Standaard* een uitgebreid artikel, onder de titel: "Limburgs pater verdedigt de Chileense junta". Het was een verslag van een inleiding gehouden door Oscar voor de Davidsfonds-afdeling van Stevoort, waarin hij de machts-overname door Pinochet steunde.

Wereldscholen, net zoals vele andere verenigingen, had altijd stelling genomen voor het Volksfront o.l.v. Allende. Bovendien waren wij door de hongerstaking van Jef Ulburghs op de UNCTAD-conferentie in Santiago - waar Allende als president van het ontvangende land een zeer belangrijke rol had gespeeld - en door de acties die erop gevolgd waren, zeer sterk betrokken geweest met het Chileense experiment, als vreedzame revolutie binnen de wet. Wij organiseerden in Alken dan ook onmiddellijk een panel-gesprek in samenwerking met de KWB en het Davidsfonds rond het thema 'Chili ... voor of tegen de junta?' Vier mensen zaten in het panel: Oscar Cosemans, die het standpunt van de junta verdedigde, Frieda Hermans van het Komitee Europa-Latijs-Amerika, die vijf jaar in Chili aan de basis had gewerkt, en Jef Ulburghs. Voor deze avond waren meer dan 150 mensen opgekomen. Het gesprek was nauwelijks op gang gekomen toen we door Theo Cosemans publiekelijk werden aangevallen als crypto-communisten en jeugdverleiders ... hoewel wij tot dan toe hoofdzakelijk met bejaarden hadden

Limburgs pater verdedigt Chileense militaire junta

„Staatsgreep gebeurde uit patriotisme”

HASSELT. — Pater Oskar Cosemans, die sedert 20 jaar werkzaam is in Chili en reeds 11 jaar Chileens staatsburger is, hield dinsdagavond voor het Davidsfonds van Stevoort (bij Hasselt), een gespreksavond. In een klaslokaal van het Instituut Mariaburcht luisterden een twintigtal geïnteresseerden naar het pleigoed ten voordele van de Chileense junta, door de uit Limburg afkomstige Cosemans.

De pater ontkent de berichten in de wereldpers over terreur en bloedbaden in Chili en zegt dat de zaken te simplistisch zijn voorgesteld. Volgens hem heeft men van Allende een mytische figuur willen maken. Er werd veel hoop op hem gesteld toen hij aan het bewind kwam. «Ikzelf» zegt Cosemans, «en een groot deel van de Chileenen, deelden die hoop».

Volgens spreker ging het land Begin september 1973 verwacht-
naar een politieke, sociale ten velen zich aan een burge-
en economische chaos en de roerlog maar de staatsgreep
schied daarvoor «werd gescho kwam van de militairen. «Ik ben
kroep III, op alles en iedereen» ervan overtuigd» aldus, Cos-

Uit: *De Standaard*, 11.4.1974

mans, «dat de militairen niet op macht uit waren. Ik meen eerlijk dat ze uit patriotisme handelden. Jullie kunnen dat moeilijk begrijpen, maar een Chileen kan offers brengen voor zijn vaderland. Het land ging kapot in de chaos. Men wilde van het klassenverschil een klassenstrijd maken. Overal werd de haat aangewakkerd. Er was voordurend staking».

Geen terreur

Cosemans vertelt verder dat hij directeur was van een midde-
lare school in een provin-
ciestadje, dat de toestand ondraaglijk was geworden en dat indien het bleef duren, hij zou

zijn uitgeweken «niet naar Argentinië, misschien wel naar Argentinië». En hij gaat verder: «Ik meen zelfs dat onder Allende de economie vrijwillig werd kapot gemaakt. Dat kan ik niet bewijzen maar ik vermoed het».

«Priesters hebben aan valse informatie meegedaan», aldus de pater, «om de held te spelen, of omdat ze hun theorie «Eerst revolutie, dan evangelie» niet in de praktijk konden brengen».

Volgens Oskar Cosemans is in Chili geen terreur geweest. Er zouden wel slachtoffers zijn gevallen in de perestroika van de eerste dagen maar iedereen betreurt dat. Er zijn ook op massale schaal aanhoudingen verricht, omdat de militairen zich aan de weerstand van een gewapend volksleger verwachtten. Spreker zegt dat er nooit folteringen zijn geweest, want hij heeft gesproken met honderden gevangenen.

Met Sjalom naar een goed einde

Gelukkig was er nog het geplande weekend met Sjalom. Een werkgroep werd gevormd. Er werden gemakkelijk 25 gastgezinnen gevonden die bereid waren het laatste weekend van juni een lid van Sjalom, valide of minder-valide, in het gezin op te nemen. Samen met de gasten, de gastgezinnen, de jeugdverenigingen uit Alken, de sociale contactgroep en de groep bejaarden werd een boeiend programma opgebouwd en uitgevoerd.

Er was een ontvangst in het Paralcentrum, middagmaal in de gastgezinnen, bezoek aan het cultureel centrum van Hasselt waarin juist een tentoonstelling liep over aangepaste huisvesting voor minder-validen, gevolgd door een discussie in het Hendrikshuis, gemeenschappelijk avondmaal gevolgd door een ontspanningsavond met dans en discobar. 's Anderendaags in de voormiddag gemeenschappelijke sportactiviteiten en afscheid. Het weekend, waar meer dan 150 mensen bij betrokken waren, kende een reuze succes. Het is een geweldige ervaring de boegie-woegie te dansen met mensen in een rolstoel en volleybal te spelen met een minder-valide tussen je benen gezeten, die de steun van je lichaam nodig heeft om mee te kunnen spelen. Vele vooroordelen vielen weg. Grenzen werden verlegd, een feestelijke ervaring ...

Zo werd het vierde jaar gunstig afgesloten met relatief uitgebreide artikels in diverse kranten en weekbladen.

HET REGENT SLAGEN (1974-1975)

Marieke naar Burundi

Het bericht kwam als een donderslag bij heldere hemel. Moeder-Overste van het klooster had Marieke gevraagd naar de missiepost in Burundi te vertrekken omdat ze toch bij Wereldscholen was. Marieke had ja gezegd. In oktober zou ze vertrekken. Het was haast niet te geloven. Marieke had nooit gesproken over vertrekken, sprak geen woord Frans en was niet in het minst voorbereid op deze grote verandering. In Alken daarentegen had ze zich op een paar jaar tijd diep ingewerkt in de lokale gemeenschap. Zij was vooral actief in de sociale dienstverlening en speelde een belangrijke rol in de groep bejaarden en in de werking van Wereldscholen-Alken in het algemeen. Wij begrepen er niets van.

Werden er stappen ondernomen om haar te verplaatsen? Zo ja, door wie? Hoe? Waarom was ze er zo snel op ingegaan, zonder eerst overleg te plegen met de groepen? Waarom iemand die prachtig werk verricht, onvoorbereid verplaatsen voor een zeer vage, onduidelijke opdracht?

In de praktijk ging onze aandacht vooral naar de vorming van een nieuwe animatoren in de groep bejaarden: Louis, Marceline, Gertrude, Adriënne, Jeanne, Liesbeth, e.a. Ze wilden de animatie overnemen. Trouwens, Marieke zou slechts twee jaar wegblijven en terug naar Alken komen in 1976. Begeleid door een zwijgende bus bejaarden werd Marieke naar het vliegveld begeleid, met de hoop haar spoedig weer te zien.

Aanvankelijk werkte de groep schitterend verder, ondanks de vele moeilijkheden die zich opstapelden. Plots werden er in en aan de groep vragen gesteld naar de "gelovigheid" van Wereldscholen. Vragen die niet konden gesteld worden zolang Marieke bij de groep was, of anders gezegd, vragen die gemakkelijk konden beantwoord worden zolang Marieke in de groep was. Zij was immers sterk in die basiswerking geëngageerd "omdat ze gelovig was". Daar kon niemand aan twijfelen.

Vele leden van de groep bejaarden kregen ook thuis bezoek en werden onder druk gezet, zelfs door hun kinderen, om weg te blijven uit de werking: "Weet je wel wat je doet? Wees maar voorzichtig, het zijn communisten, mensen van Amada, gevaarlijke jongens die vroeg of laat nog eens in de bak zullen geraken". De groep dunde uit. Een paar leden vielen af. Toch zette de werking zich goed door in de maandelijkse samenkomsten rond pensioenwetgeving, huisvesting, bejaardenbeleid, een tweede bezoek aan de gemeente Kessel-lo, een regelmatige aanwezigheid van de actieve kern aan de weekends van Wereldscholen, aan de verdere ontwikkeling van de sociale raad en de wijkraden in Alken. Doorheen de vele weerstanden strenden zij om te overleven: moedig, luisterend, nadenkend, vragend, voorstellend, formulerend ... een prachtig gevecht.

Naarmate echter nieuwe conflicten zich opstapelden én met het gemeentebestuur n.a.v. de sociale raad en het Kapittel (zie verder), én met de werkgevers van Alken en de hoge middenstand n.a.v. de groep Arbeid, naarmate uit de vele brieven van zuster Marieke in toenemende mate duidelijk werd dat ze niet meer zou terugkomen, en toen daarenboven nog een paar bejaarden uit de kerngroep, zoals Louis, ziek werden ... was het einde van de groep nabij.

Een integratieweekend en de 11.11.11-actie met Frans Wuytack

Tijdens het weekend met Sjalom hadden we goede contacten gekregen met een aantal jeugdverenigingen. Dit werd verder uitgebouwd tijdens de daaropvolgende 11.11.11-actie. Een werkgroep werd gevormd. Projecten werden gekozen: steun aan de slachtoffers van de repressie in Chili, steun aan de boerenbeweging in Tanzania. Naast de verkoop van vignetten en Tanzania-koffie van huis tot huis, met degelijke informatie, hadden nog vele andere activiteiten plaats. Een bezinningsavond met 60-70 jeugdleaders en jongeren over hun visies op de internationale problemen, waar ook een paar Ceylonezen aan deelnamen. Een ontmoeting met Frans Wuytack, net voor de tweede keer uitgewezen uit Venezuela omwille van zijn politieke activiteiten. Deze ontmoeting met Frans werd gekoppeld aan een tentoonstelling van geëngageerde werken, gemaakt door Lieve Gelders. Dit gebeurde samen met de eerste projectie van een gesponsorde, maatschappijkritische diareeks "Bruno, de beer". Deze reeks was gemaakt in samenwerking met Lieve Gelders en de Centralé voor Projectieonderwijs. Het hoofddoel was de internationale problemen op een eenvoudige manier voor te stellen aan jongeren. Voor deze avond was een grote belangstelling, meer dan 150 mensen waren aanwezig. Frans Wuytack sprong echter op tafel. Hij riep, met zijn geest nog in Venezuela en de strepen van de politiekuppels op zijn rug, de Alkerse bevolking op tot revolutionair verzet tegen de bestaande orde. Dit was olie op het vuur voor de lopende roddel-campagne.

Gemeentelijke sociale raad en wijkraden : nihil

Zoals afgesproken met de gemeenteraad vóór de zomervakantie, riep de burgemeester na een nieuwe contactname, een open vergadering samen voor de oprichting van een gemeentelijke sociale raad. Hierop waren 40 mensen aanwezig, afkomstig uit diverse verenigingen.

Twee meningen stonden tegenover elkaar. De afgevaardigden van de klassieke sociaal-culturele verenigingen stelden een orgaan voor dat zou bestaan uit afgevaardigden van hun organisaties, aangevuld met leden van het gemeentebestuur en de lokale COO. Wij echter vreesden dat zulk een raad even ver van de bevolking zou afstaan als het gemeentebestuur zelf. Wij pleitten voor de opsplitsing van Alken in vijf wijken: het Centrum, de Waterkant,

St.-Joris, Terkoest, het Plein. In ieder van die wijken zouden volksvergaderingen georganiseerd worden met de mensen van de wijk over het doel van de raad en over hun concrete wijkproblemen. Hieruit zouden dan wijkraden moeten groeien. Een overkoepelende sociale raad zou daarna gevormd worden, bestaande uit leden van het gemeentebestuur en de COO, leden van de sociaal-culturele verenigingen, van de wijkraden, afgevaardigden van privé-diensten en -instellingen zoals ziekenbonden, bejaardentehuizen, enz. Dit laatste voorstel werd uiteindelijk aanvaard.

Tussen eind oktober en 21 maart werden in drie wijken volksvergaderingen georganiseerd: in St.-Joris, de Waterkant en het Centrum. Deze vergaderingen werden steeds praktisch en methodisch voorbereid in de wijk met wijkbewoners, die korte inleidingen gaven over hun wijkproblemen. Voor St.-Joris waren dat het beheer van het pas opgericht sociaal-culturele centrum, de integratie van minder-validen in de samenleving en de integratie van de inwijkelingen.

In het Centrum pleitte men voor een betere samenwerking tussen de diverse verenigingen, en had men het over het grondbeleid van de gemeente en de gevoerde bouwpolitiek.

Aan de Waterkant bestond behoefte aan een wijkcentrum, een beter milieubeheer, de uitwerking van een wijk-georiënteerde jongerenwerking en een betere uitbouw van de sociale dienstverlening aan huis.

De opkomst van deze vergaderingen was iets minder dan verwacht, gemiddeld 15 tot 25 aanwezigen. Wel waren vele van deze mensen bereid om in de wijkraad een actieve rol te spelen.

Op 21 maart organiseerden wij voor het eerst een vergadering met de drie wijkraden samen. Veertig mensen waren aanwezig: een tiental uit iedere wijkraad, enkele mensen uit Terkoest, enkele waarnemers uit Borgloon, een paar mensen van het gemeentebestuur. Jef Timmermans gaf opnieuw een inleiding, "Van COO naar gemeentelijke sociale dienst", waarin hij sterk de waarde van de wijkraden als behoefteverkenner en probleemoplossend orgaan van het eerste niveau beklemtoonde.

Deze inleiding werd in groep besproken per wijkraad en vertaald in concrete voorstellen en suggesties. Het gemeentebestuur was poeslief en luisterde aandachtig. Verschillende sociale projecten zijn in opbouw, verklaarden ze, er komt een gemeentelijke sociale dienst met een maatschappelijk-werker. Wij denken aan een project sociale woningbouw. De wijkraden zullen verder gestimuleerd worden.

Op 15 mei zouden we opnieuw samenkomen op het gemeentehuis om de definitieve oprichting van de sociale raad te bespreken. Ondertussen zouden ook volksvergaderingen en wijkraden georganiseerd worden in Terkoest en het Plein. In iedere wijkraad zou vóór die datum een concreet programma uitgewerkt worden en zouden drie mensen per wijkraad afgevaardigd worden om te zetelen in de sociale raad.

Alles gebeurde zoals voorzien. Het was keihard werken. Op 15 mei kwamen wij met 25 mensen uit vier wijkraden samen op het gemeentehuis. Naast de voorstelling van de diverse wijkprogramma's werd vooral ingegaan op de structuur, bevoegdheden, financiële werking van de wijkraden en de sociale raad en hun onderlinge verhouding. Er werd voorgesteld dat de gemeente 100.000 fr. ter beschikking zou stellen voor de uitwerking van de concrete projecten opgezet in het kader van de sociale raad en de wijkraden, in samenwerking met de bestaande verenigingen en de niet-georganiseerden. Ook werd gepleit voor de oprichting van een maandblad waarin de werking regelmatig kon beschreven worden, en het betrekken van de wijkraden bij de belangrijke beslissingen die op gemeentelijk vlak moeten genomen worden inzake ruimtelijke ordening en sociaal-culturele problemen.

Het was stil. Iedereen wachtte af hoe het gemeentebestuur zou reageren. Het antwoord was duidelijk. De schepen van openbare werken vreesde dat de sociale raad en de wijkraden "klachtenbureaus" zouden worden t.a.v. het gemeentebestuur en al vlug zouden ontaarden in onverantwoorde kritiek als negatief ingestelde drukingsgroep.

Een ander lid van het gemeentebestuur verklaarde geen financiële steun voor dit project te willen stemmen, aangezien hij het nut ervan niet inzag: "Het lijkt mij in de plaats te willen treden van het huidige gemeentebestuur, zonder gekozen te zijn door de bevolking. Wij zijn democratisch gekozen en ik zie niet in waarom wij onze macht aan jullie zouden moeten afstaan".

De vergadering protesteerde. Er was de voorbije maanden hard gewerkt en nu de eerste resultaten van dit werk er waren, werd het hele project op de helling gezet.

Onder druk van deze reactie gaf de schepen van openbare werken toe, en werd beslist de sociale raad definitief op te richten op 9 oktober 1975. Tegen die datum zouden de wijkraden verder worden uitgebouwd en statuten worden opgemaakt. Ook zouden we contact opnemen met het Ministerie van Nederlandse Cultuur of deze werking erkend kon worden als opbouwwerk.

Dit laatste contact had plaats en zou, zoals verder zal blijken,

vruchtbaar zijn. Ook werd het voorstel van statuten van de sociale raad uitgewerkt. Maar de vergadering van 9 oktober had nooit plaats. De tegenkanting van het gemeentebestuur werd steeds sterker. De Werkgroep Arbeid, de actie rond het Kapittel, de ziekte van de burgemeester, de komende verkiezingen van oktober 1976 speelden hierin zeker een belangrijke rol.

De groep arbeid steekt het hoofd op

Hoewel het jaar 1973-1974 voor ons erg gunstig was geweest, maakten sommige mensen nochtans de bedenking of wij niet al te eenzijdig actief waren geweest in de niet-economische sector en of wij niet meer aandacht moesten besteden aan de basisstrijd in de economische sector.

In samenwerking met Arbeidsuniversiteit, ontstaan in september 1973 in het kader van Wereldscholen, en n.a.v. de komende sociale verkiezingen in mei 1975 en de groeiende economische crisis, werd besloten in Alken een werkgroep op te richten rond de arbeidsproblematiek.

Na een aantal schriftelijke en persoonlijke contacten verschenen een 20-tal arbeiders en arbeidsters op de eerste vergadering: ABVV- en ACV-leden en niet-gesyndiceerden. Eerst werd Arbeidsuniversiteit voorgesteld. Dan stelden wij met de groep een soort vormingscontract op. Wij zouden vijf ontmoetingen organiseren rond hun problemen om dan te evalueren en eventueel aan te vullen met een nieuwe reeks van vijf ontmoetingen.

Op die eerste vergaderingen werden een aantal problemen naar voren geschoven i.v.m. de economische crisis, vakbondswerking, staatsondernemingen, enz. De volgende samenkomst was sterk ontmoetingsgericht: in welke bedrijven werken wij, hoe ervaren wij onze arbeidssituatie, hoe werken de vakbonden in onze bedrijven. De vier volgende bijeenkomsten werden inhoudelijk en methodisch vastgelegd, telkens met een inleiding van een deskundige en een discussie in groep achteraf. Eén met Tuur Van Empten, ACW-econoom, over de afhankelijke positie van de arbeider in bedrijf en samenleving; met Norbert De Batselier, economisch adviseur van de algemene centrale van het ABVV, over de economische crisis en het antwoord van de vakbonden; met Gilbert De Swert, van de studiedienst van het ACV, over het standpunt van het ACV en ABVV t.a.v. het zelfbestuur in de onderneming; tenslotte een confrontatie met Jef Ulburghs rond het thema: hoe de vakbonden in hun werking radicaliseren ?

In het algemeen werden deze ontmoetingen goed geëvalueerd door de groep. Toch waren enkele jonge arbeiders weggebleven, omdat het geheel te theoretisch was en moeilijk om volgen. Men voelde een sterkere behoefte aan concrete actie. Uit deze evaluatie van januari 1975 groeiden vier nieuwe initiatieven: een discussieavond over het belang van de komende sociale verkiezingen, de verspreiding van een pamflet aan alle Alkerse bedrijven waarin de aandacht van de werknemers gevestigd wordt op die verkiezingen, de organisatie van een arbeidersstrijdfeest op 30 april om de grotere massa van arbeiders aan te trekken, een gespreksavond rond het belang van de multinationale ondernemingen en hun rol en houding t.a.v. de economische crisis. Met de arbeiders van Helvoet International, gelegen op het industrieterrein De Kolmen, hadden wij nog een aparte ontmoeting rond de vele problemen in hun bedrijf i.v.m. veiligheid, gezondheid, premiestelsel, enz. Wij poogden hierrond een vergadering te beleggen in samenwerking met de vakbonden. Wij rekenden het immers niet tot de taak van een werkgroep een zelfstandige werking in het bedrijf uit te bouwen, los van de vakbond. De bonden weigerden nochtans iedere vorm van samenwerking met ons, waardoor deze werking stilviel.

Alles samen waren wij zeer tevreden over de werking van de groep. Ze was zeer concreet en aantrekkelijk voor vele arbeiders. Bert P. begon met een kleine ondernemingskern in het bedrijf waarin hij werkte als boekhouder. Leona, Jaak en Vik werden gekozen als syndicale afgevaardigden.

Bert, Jaak en Leona kwamen echter onder grote druk van werkgeverszijde. Ze verloren daardoor alle drie uiteindelijk hun job, niet door directe afdanking, maar door een opeenstapeling van vele plagerijen. Leona is momenteel werkloos, Jaak en Bert werken nu in instellingen voor bijzondere jeugdzorg.

Niet alleen de werkgevers waren kwaad over deze werking, ook ACV-Limburg. Door hun toedoen had ik ernstige moeilijkheden op de Sociale Hogeschool in Heverlee. De aanklacht tegen mij luidde: anti-syndicale werking in Alken. De feiten werden onderzocht door de personeelscommissie in de school en als onjuist van de hand gewezen.

Het waren harde dagen. Gelukkig eindigde het vijfde werkjaar met een integratieweekend i.s.m. Sjalom. Het werd opnieuw een succes, tientallen mensen namen eraan deel. Net als vorig jaar betekende het een boeiende en zachtere afsluiting van het jaar. Het jaar was zwaar geweest, maar sloot toch af met een aantal hoopvolle perspectieven.

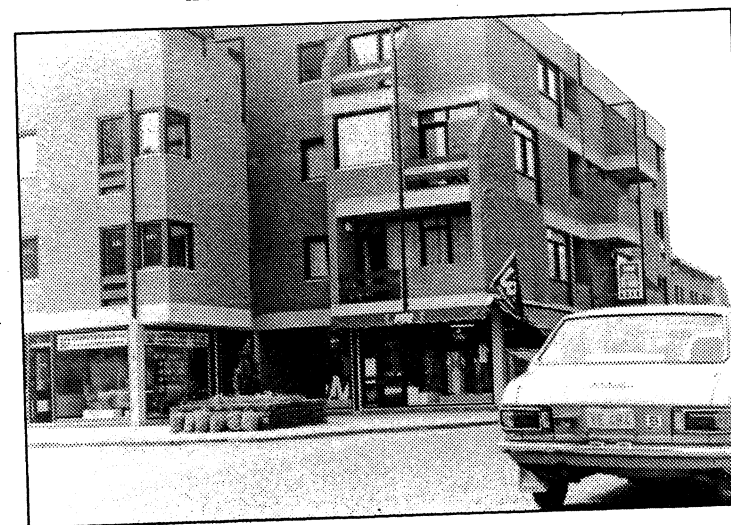
Een paar dagen voor het Wereldweekend botsten we per toeval op een oud koppeltje, Berke en Josefien, die op het Kapittel woonden, een oude Alkerse buurt dicht bij het centrum. Ze stonden te huilen voor hun huis. Het Alkerse gemeentebestuur wilde nog vóór de verkiezingen van oktober 1976 van start gaan met een commercieel project op het Kapittel: flatgebouwen, vier verdiepingen hoog, met grote winkelruimten op het gelijkvloers. Het enige stuk grond dat hen in het betrokken gebied nog ontbrak, waren de 13 are waarop Berke en Josefien nu reeds 53 jaar woonden. Ze waren immers niet van plan in hun oude dagen nog elders te gaan wonen. De gemeente had de omringende woningen aangekocht, maar laten verkrotten. Alle onderhandelingen met Berke en Josefien waren mislukt. Tenslotte hadden ze er niets beter op gevonden het oude echtpaar toch uit hun huis te krijgen door hun woning onbewoonbaar te verklaren te midden van een ongezonde buurt, hoewel deze "buurt" gemakkelijk kon opgeruimd worden op een paar dagen tijd. Tegen 15 september moesten ze hun huis verlaten hebben! Bevend wezen deze twee oude mensen van 75 en 76 jaar naar het uitwijzingsbevel dat als een vloek op hun mooi verzorgde huisje hing: "Huis onbewoonbaar verklaard". De tijd die we hadden, was beperkt. Er moest vlug gewerkt worden. Na contact met een paar advocaten werd een schrijven aan de totale bevolking gericht, ondertekend door een veertigtal Alkenaren. De houding van het gemeentebestuur werd hierin scherp veroordeeld. Een volksvergadering werd aangekondigd op 15 september.

Dit kwam in het Wereldweekend uiteraard ter sprake. Ook in *Het Belang van Limburg* verscheen een uitgebreid artikel. Het gemeentebestuur reageerde onmiddellijk, ook in een open brief aan de bevolking. Hierin werden Remy en ik beschreven als "slecht geïnformeerde mensen met kwade bedoelingen", de medeondertekenaars als "goedwillende, maar misleide mensen", Berke en Josefien als "een oud en onbetrouwbaar koppel, voor geen enkele rede vatbaar, contractbreukplegers".

Doch op 13 september, twee dagen voor de door ons geplande volksvergadering, werd een akkoord bereikt tussen Berke en Josefien en het gemeentebestuur, waarbij het oude echtpaar plots 300.000 fr. meer kreeg dan voordien. Zij kregen ook de belofte dat ze in hun huis mochten blijven wonen totdat ze een nieuwe woning gevonden hadden in St.-Truiden (omdat ze daar uiteindelijk zelf naar toe wilden). Door dit akkoord viel onze actie stil en leek het erop dat het gemeentebestuur gelijk kreeg, nl. dat het alleen een kwestie van geld was. We stonden geïsoleerd. De

laatste maanden waren we al te sterk in conflict gekomen met de machtsinstellingen die het in onze samenleving voor het zeggen hebben: de werkgevers, de vakbonden, het gemeentebestuur, de missie, de kerk. Zij die in de bevolking tegen ons waren, durfden ons publiekelijk aanvallen en scherpe verwijten toesturen. Zij die sympathie voor ons hadden, durfden dit niet tonen. Het leek gedaan. Het gemeentebestuur zei al de aangegane verbintenissen op. De groep bejaarden, de sociale contactgroep en de groep Arbeid schrompelden in elkaar. De werking stond aan de rand van de afgrond. Des te pijnlijker wordt dit alles als men eraan denkt dat er nu op het Kapittel een appartementsblok staat, vier verdiepingen hoog, met wel vijftien leegstaande appartementen.

Hier woonden ooit Berke en Josefien

Hoofdstuk 2 VAN CRISIS NAAR ONONDERBROKEN GROEI

GESLAGEN MAAR NIET VERSLAGEN

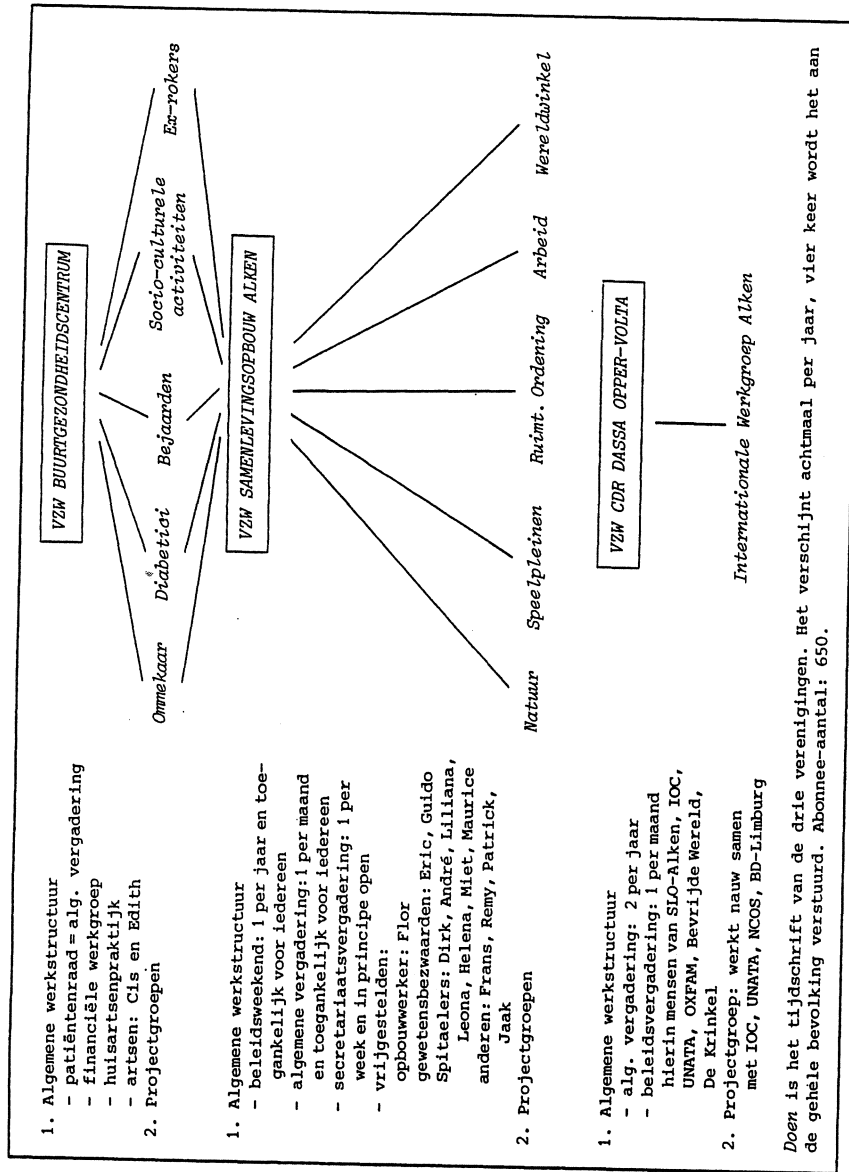
September 1975 ... Onze werking verkeert in een dieptepunt. Na zes jaren ononderbroken, hard werken lijkt het erop dat alles voorbij is. De conservatieven hadden het pleit gewonnen, flessen wijn werden bovengehaald, eindelijk verlost van dat vervelende stelletje dwarsliggers, opgeruimd staat netjes.

Onze drie projectgroepen waren in elkaar gestuikt. De band met de bevolking leek verbroken. Wij werden bestookt door werkgevers, vakbonden, middenstand, mensen met een sterke machtspositie in de kerk. We beschikten niet over een eigen infrastructuur. Het gemeentebestuur had voorlopig alle contacten verbroken. We ontvingen weinig steun van Wereldscholen in deze periode. Hoe uit deze crisis geraken ?

In tegenstelling echter met wat men zou verwachten, ontwikkelde zich vanuit deze crisisperiode een krachtige ononderbroken groei tot op heden.

Ten eerste was er natuurlijk de voorbije werking die, hoe zwaar aangeslagen ook, een kerngroep van een twintigtal personen had bijeengebracht. Deze mensen waren sterk op elkaar betrokken, hadden goede contacten met de Alkerse bevolking, hadden de gemeenschappelijke wil om ondanks alles verder te werken, waren vertrouwd met basiswerking en kenden de klappen van de zweep, waren op de hoogte van heel wat verborgen sympathie t.a.v. de werking en meer dan ooit overtuigd van de noodzaak om door te zetten. Jaren werk geeft men niet zomaar op. In de voorbije jaren had men toch vanuit de diverse projectgroepen tientallen activiteiten kunnen organiseren waaraan alles samen honderden Alkenaren hadden deelgenomen. Wij hadden 150 abonnementen op ons tijdschriftje *Doen*. De werking was herhaalde malen voorgesteld op TV en radio, in de kranten. We hadden vele contacten met groepen buiten Alken en wisten dat de weg naar het basissocialisme niet over rozen gaat. Bovendien hadden we een hoopgevend perspectief:

Organisatieschema

- de ombuiging van onze werking tot een project van 'Samenlevingsopbouw', erkend door het Ministerie van Nederlandse Cultuur;
- de komst van twee jonge artsen, Cis en Edith, in onze werking;
- de ontwikkeling van een basisgericht ontwikkelingsproject in Oppervolta.

Deze ontwikkeling van eind 1975 tot nu willen we verder beschrijven in drie hoofdstukken, gegroepeerd rond de drie vzw's: CDR Dassa, Samenlevingsopbouw-Alken en het buurtgezondheidscentrum De Restel.

BASISWERKING EN INTERNATIONALE REALITEIT

De problemen van Alken zijn niet de grootste in de wereld. De honger van miljoenen in de Derde Wereld, de toenemende bewapeningswedloop tussen de machtsblokken, de uitputting van de natuurlijke hulpbronnen, de vervuiling van het leefmilieu, de dreigende energiecrisis, de onrechtvaardige internationale economische ordening maken ons stil. Huiverend stellen wij de vraag naar de overlevingskans van de mensheid. Stellen wij ons niet aan als krankzinnige apen?

Hoofdoorzaak van dit alles is de grenzeloze overheersingsdrang van de multinationale ondernemingen, gedreven door de wetten van het kapitaal: meer winst, meer computers, meer markt, meer macht, meer wapens, meer techniek. Van egoïsme naar steeds groter egoïsme, van haat naar meer haat, van oorlog naar meer oorlog, van waanzin naar grotere waanzin, van hebben naar meer hebben, van ik naar eenzaamheid. Hoe deze spiraal van geweld stoppen? Diepgaande structuurveranderingen in basissocialistisch perspectief, gebaseerd op een rechtvaardige internationale economische ordening en de 'self-reliance', de zelfhulp van de betrokken volkeren.

Militaire, dictatoriale regimes, die overal ter wereld weelderig bloeien met de steun van de multinationale ondernemingen, moeten vervangen worden door hechte volksdemocratieën, opgebouwd van onderuit en gekenmerkt door toepassing van de rechten van de mens.

Hoe deze 'schok der verantwoordelijkheid', deze 'wil tot verandering', dit 'geloof in een betere toekomst voor allen' bewerkstelligen in een ingeslapen gemeente als Alken, waarin de zelfgenoegzaamheid van de machtigen en jonge rijken hemel tergend is? Ze zijn blind voor het lijden van de verdrukte mensheid. Gevaarlijke vernauwing van het menselijk bewustzijn.

De basiswerking in Alken was van meet af aan een poging een band te leggen tussen de problemen op internationaal vlak en de problemen in Alken. Dezelfde oorzaken, dezelfde strijd.

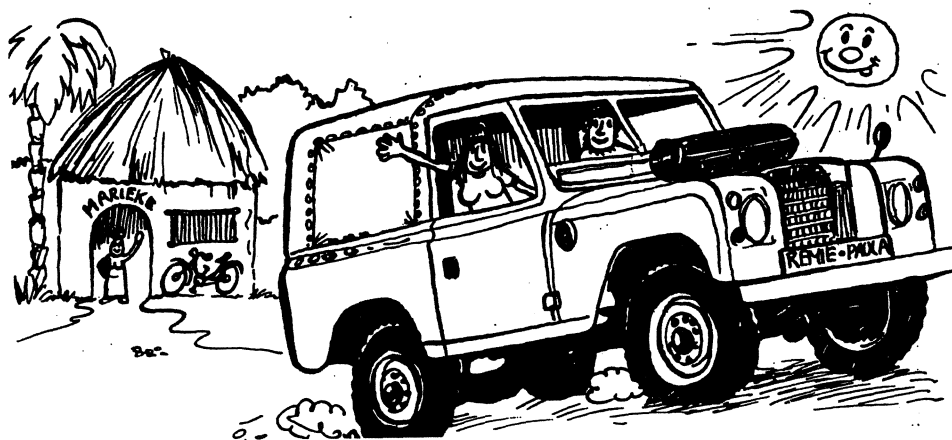
Tot eind 1975 gebeurde dit door deelname aan acties, b.v. UNCTAD- en EEG-acties, organisatie van discussieavonden, over Chili b.v. uitbouw van de 11.11.11-actie op lokaal vlak, de organisatie van wereldweekends.

Door de toetreding van Remy en Paula in 1975 ontstonden twee nieuwe initiatieven: de opening van een eigen secretariaat, met een wereldwinkel, en het ontwikkelingsproject CDR Dassa-Opper Volta.

CDR Dassa-Opper Volta ... een ongelooflijke start

Op het eerste gezicht was het een knotsgek idee, een onuitvoerbaar voorstel van Remy: "Paula en ik zijn afgestudeerd en jong. Wij voelen ons niet thuis in deze Westerse consumptiemaatschappij. Wij hebben veel sympathie voor de basiswerking in Alken, waar ook de machtigen de kleinen verdrukken. Onze eerste aandacht gaat uit naar de Derde Wereld. Wij willen in één van de Sahellanden een landelijk ontwikkelingsproject beginnen en de werking daarvan inhoudelijk en methodisch koppelen aan de werking in Alken ... een dubbel ontwikkelingsproject".

Het klonk ongelooflijk. Maar zij bleven niet bij de pakken zitten. Ze kochten een oude jeep, kalfaterden die op met de hulp van Denis Peeters uit Ramsel en vertrokken eind 1975 naar Afrika, dwars door de Sahara, op zoek naar een ontwikkelingsproject.

Na drie maanden doken zij opnieuw op: "In overleg met de katholieke missie in Opper-Volta kunnen wij een zelfstandig project beginnen in Dassa, een broussedorp in de omgeving van Koudougou. Wij hebben over dit alles reeds uitvoerige gesprekken gehad met de chef van het dorp en de wijkchefs. De mensen zullen ginder een paar eenvoudige huizen voor ons bouwen met de hulp van de missie. Als die klaar zijn, en nadat hier alles in orde is, kunnen we vertrekken. Laat ons al onmiddellijk beginnen met de huur van een huis waarin én het secretariaat van ons project in Dassa, én van de werking in Alken gevestigd is als start van het dubbelproject. Wij zijn uiteraard bereid een deel van de kosten op ons te nemen."

Begin april 1976 vonden we een geschikt huis in de Ridderstraat. Voor het eerst beschikten wij over een eigen ontmoetingsruimte.

De wereldwinkel en het documentatiecentrum

Onmiddellijk werd er gestart met een wereldwinkel en een documentatiecentrum. Met een aantal mensen brachten we al onze boeken samen in een boekencollectief: een duizendtal maatschappijkritische boeken, die uitgeleend worden aan belangstellenden. Dit werd aangevuld met een twintigtal tijdschriften en zestig thema-gerichte probleemmappen, systematisch bijgehouden met actuele informatie. We maakten ook een diatheek: een tiental afgewerkte diareksen met klankbanden over internationale en nationale problemen: Opper-Volta, Zaïre, Algerije, Tunesië, India, Pakistan, Bangla-Desh, Nepal. Ook deze worden regelmatig uitgeleend. Zelf maakten wij twee diareksen met klankband i.s.m. Lieve Gelders en het Komitee voor Gezonde en Rechtvaardige Voeding: 'Bruno, de beer' en 'Jan en Mieke'. Hierin probeerden we, via een sprookje, voor kinderen de Derde Wereld- en milieuproblematiek te vertalen. Hiervan werden zo'n 200 diareksen verkocht. Over de wereldwinkel hoeven we niet veel te vertellen. De werking daarvan is doorgaans voldoende gekend: verkoop van koffie, thee, honing, wijn, fruitsap, artisanat, boeken. Dit winkeltje draait zeer goed. De verkoop schommelt rond de 350.000 fr. per jaar. Hierrond heeft zich een groep jonge mensen gevormd die, naast de organisatie van de winkel, zeer regelmatig bijeenkomen rond diverse activiteiten: interne vorming en acties naar buiten toe. Belangrijk is ook dat deze groep zeer goede contacten heeft met het jeugdhuis Allemanneke en met een aantal jongerengroepen uit Kortesseem, Diepenbeek, Borgloon. Ook zijn velen van hen actief

in andere projectgroepen. Zo blijft er een duidelijke band bestaan tussen hun inzet voor de problemen op internationaal vlak en hun inzet voor de problemen hier.

Van feest naar koude douche

Naast en doorheen de uitbouw van de wereldwinkel, het documentatiecentrum en het secretariaat van Samenlevingsopbouw-Alken lag de klemtoon natuurlijk op de concretisering van het geplande ontwikkelingsproject.

Door zijn geestdrift en enorme werkkracht slaagde Remy erin op korte tijd een vzw te stichten, een actief thuisfront te vormen, gelden voor zijn project te verkrijgen bij Broederlijk Delen, het NCOS en de Belgische staat. Er werd hard gewerkt: tientallen voordrachten, ontelbare contacten met alle mogelijke officiële en semi-officiële instanties in België en Opper-Volta, het opmaken van een begroting en een werkschema, discussies over organisatie, doel en methode van werken, over de relatie met het thuisfront, met de missie, het zoeken naar een tweede echtpaar dat bereid was samen met Remy en Paula te vertrekken. De zenuwen waren gespannen. Maar het was een feestelijk gevoel al die zware moeilijkheden van de voorbije periode te kunnen beantwoorden met een stuk reële dynamiek. Tientallen nieuwe mensen van en buiten Alken werden voor het eerst aangesproken voor de werking en deden hun intrede: Theo, Rita, Jos, ... Patrick en Mietje De Buck-Feys uit Brugge werden geselecteerd om mee te vertrekken. Eind juni 1977 kwamen ze naar Alken om samen met Remy en Paula de laatste voorbereidingen van het project te voltooien en elkaar beter te leren kennen. Ze gingen boven de wereldwinkel wonen, in het pas geopende secretariaat. Een slechte keuze: tot februari 1978 zouden ze geen minuut rust meer kennen, zodat ze reeds uitgeput vertrokken. Er werden nog andere fouten gemaakt in die voorbereidende fase, zowel in Opper-Volta als hier. Er werd veel te haastig en te ondoordacht te werk gegaan. Zo besloot men toch maar naar Dassa te vertrekken, hoewel de huizen er nog niet af waren. Op 13 februari had het vertrek plaats, na een groot afscheidsfeest, waar een 'vriendschapscontract' werd afgesloten tussen de twee echtparen en de werking in Alken, ondertekend door 250 personen. Het waren ontroerende ogenblikken.

Van dan af zouden de moeilijkheden zich vlug opstapelen. Van

maart 1978 tot eind augustus zouden ze samen wonen in een klein huis in Koudougou, op 50 km van Dassa. Van daaruit zouden ze meewerken aan de bouw van hun huizen in Dassa, een waanzinnige onderneming voor iemand die een beetje de reis- en leefomstandigheden kent in dat land. Dit geldt zeker voor jonge en onervaren mensen die zich nog moeten aanpassen aan elkaar en aan hun totaal nieuwe, veeleisende omgeving: voeding, klimaat, huisvesting, taal, cultuur, hitte, armoede.

Begin september 1978, net wanneer de vader van Remy op bezoek was in Dassa, en vlak nadat Paula bevallen was van een dochtertje, Liesje, ontstond er een conflict met dubbele bodem. Ten eerste was er de gespannen relatie tussen beide echtparen. Patrick en Mietje voelden zich bedrogen, uitgeput en meegesleurd in een avontuur dat ze op voorhand niet vermoed hadden: in tegenstelling tot Remy en Paula die, eens nadat ze in Dassa woonden en na de geboorte van Liesje, hoogtepunten van geluk kenden... Eindelijk hadden zij hun levensdroom, waar ze jaren aan gewerkt hadden en waarvoor ze alles hadden opgegeven, bereikt. Ook was er de groeiende spanning tussen het project en de missie omwille van de sterke band met de werking in Alken en het zelfstandige gedrag van Remy.

Patrick kreeg een inzinking en was de wanhoop nabij. Samen met Mietje nam hij contact op met de missie om de toestand te bespreken. Het thuisfront was niet op de hoogte van de ernst van de situatie. In overleg met Bart Van Laerhoven, verantwoordelijke voor de katholieke ontwikkelingsprojecten in Koudougou, werd besloten Remy en Paula uit het project te wijzen. In plaats van een poging te ondernemen het conflict af te ronden, bespreekbaar te maken tussen beide echtparen en naar oplossingen te zoeken in samenwerking met het thuisfront, werd een bezwarende brief naar Alken gestuurd. Na een reeks mislukte interventies vanuit het thuisfront, waarin we een beter overzicht kregen van deze verwarrende, ingewikkelde, sterk emotioneel geladen, persoons- en projectbetrokken problematiek, moesten Remy en Paula zwaar aangeslagen naar België terugkeren. Zij betaalden, samen met de basiswerking in Alken, een al te zware tol voor de door iedereen gemaakte fouten. Vele problemen waren onderschat en vooraf onvoldoende uitgepraat: de afwezigheid van een zinvolle begeleiding ter plaatse, de relatie tussen het project en de missie, de relatie tussen de echtparen en hun omgang met de lokale bevolking, de manier van werken, de juiste relatie met het thuisfront, de afwezigheid van een aanvaarde procedure om zulke conflicten aan te pakken en eventueel op te lossen.

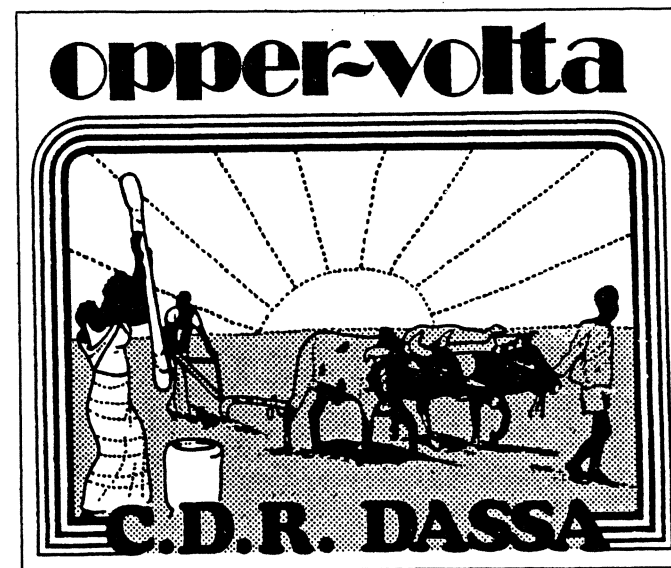
Maar gedane zaken hebben geen keer. Het was onmogelijk, na een uitvoerige bespreking van het hele conflict met alle betrokken partijen, Remy en Paula opnieuw in het project in te schakelen, ook al hadden ze daar recht op.

Wel was het een aanleiding om het hele project diepgaand te herstructureren, zowel in Opper-Volta als in België.

In Opper-Volta kwam het project losser te staan van de missie. Een nieuw echtpaar werd gezocht om Paula en Remy te vervangen: Dolf en Monnik, beiden landbouwingenieurs. Samen met Patrick en Mietje vertrokken zij in januari 1979 voor hun eerste termijn van twee jaar. In Dassa zelf werd een 'groupe de réflexion' opgezet met mensen uit de bevolking. Deze groep moet zo vlug mogelijk de verantwoordelijkheid van het project in handen krijgen, en spelen reeds nu een belangrijke rol in het project. Op dit ogenblik wordt er vooral gewerkt aan de aanleg van dammen om het wegvloeiende water van het regenseizoen (wegens het te verharde, uitgedroogde bodem) tegen te houden en zo het grondwaterpeil te verhogen. Ook houdt men zich bezig met het bewerken van de eigen velden om in de eigen behoeften te voorzien. Naast millet, sorgho, maïs en aardnoten wordt ook soja gezaaid en verspreid onder de boeren omwille van zijn hoog proteïnegehalte. Een project rond vrouwenproblematiek staat op stapel, alsook een project rond de invoering van dierlijke trekkracht. De relatie tussen beide echtparen is goed. Er wordt rustig en regelmatig gewerkt van onderuit. Zal dit alles werkelijk omgebouwd kunnen worden tot een sterke vertrouwensrelatie met de lokale bevolking die gelooft in eigen kracht en in staat is binnen afzienbare tijd het project in totaal zelfbeheer over te nemen? We hopen het uit de grond van ons hart.

In België verschoof het centrum van het beleid t.a.v. Dassa weg uit Alken, zonder van een breuk te kunnen spreken. Veel aandacht werd besteed aan de opvang en integratie van Remy en Paula in de lokale werking. Andere groepen traden sterker op de voorgrond: het Internationaal Ontmoetingscentrum, de werkgroep Ramsel, de Bevrijde Wereld, OXFAM-Brugge, werkgemeenschap De Krinkel, basisbeweging Kortrijk. Deze groepen zijn samen verantwoordelijk voor de verdere ontwikkeling van het project. Het secretariaat blijft in Alken gevestigd.

CDR Dassa blijft, ondanks alle pijnlijke ervaringen van een moeilijk begin, een boeiend experiment. Het is één van de weinige ontwikkelingsprojecten verbonden met een duidelijke basiswerking in eigen land. Het levert boeiende inzichten t.a.v. de eigen werking en wordt jaarlijks voorgesteld in tientallen ge-

meenten en groepen tijdens de acties van Broederlijk Delen en 11.11.11 als modelproject.

Een boeiend resultaat van deze werking is ook de ontwikkeling van de vzw UNATA (Unie voor Aangepaste Technologische Assistentie), tot stand gekomen onder de geestdriftige leiding van Denis Peeters en Theo Happers uit Ramsel en bestaande uit een twintigtal arbeiders. Hun doel is het ontwerpen, vervaardigen, promoveren van eenvoudige technische toestellen, aangepast aan de plaatselijke mogelijkheden en leefomstandigheden van de bevolking uit de Derde Wereld: handpompen, steenpersen, draadvlechtmachines. Zij bouwden een werkatelier naast het puttenboordersbedrijf van Denis. Dit atelier is klaar en werd volledig gebouwd op basis van vrijwillige arbeid. Ook werkt men aan een windmolen om te kunnen voorzien in eigen elektriciteit. Een boeiend project met vele toekomstmogelijkheden.

Remy en Paula hebben zich opnieuw geïntegreerd in de werking in Alken. Geïnspireerd door de Afrikaanse cultuur maakten ze van de stallen van de ouderlijke boerderij, met afbraakmateriaal en op basis van eigen kracht, een prachtige woning waarin het aangenaam is om te vertoeven ... een uitdaging voor ons allen! Beiden werken ze half-time. Zij kwamen gesterkt en zonder bitterheid uit het hele gebeuren.

VAN WERELDSCHOLEN NAAR SAMENLEVINGSOPBOUW-ALKEN

Met het CDR Dassa werd de crisis voor het eerst doorbroken. Een tweede doorbraak, gelijktijdig met de eerste, was de beslissing van de kerngroep eind 1975 niet langer als Wereldscholen, maar wel onder de naam van Samenlevingsopbouw-Alken op te treden.

De redenen hiertoe waren meervoudig. Ten eerste wilden wij in de verdere ontwikkeling van het basiswerk betere contacten met een aantal andere groepen, bij voorkeur uit de arbeidersbeweging. De eerste vijf-zes jaar hadden wij hard gewerkt om ons bestaan aan te tonen, om een zekere onderhandelingspositie t.a.v. de andere sociale krachten in Alken te bewijzen. Daar waren wij gedeeltelijk in geslaagd. Maar dit had als nadeel dat de anderen ons ervoeren als concurrenten, als een groepje betweters, die geen of weinig waardering opbrachten voor de oudere vormen van sociale strijd en alles wat daardoor bereikt was, die dachten in termen van een heel nieuwe sociale beweging. De ontwikkeling van onze werking met de vele problemen en de harde weerstanden die daarbinnen opdoken, hielpen ons heel vlug over die illusie heen. We voelden scherp de nood aan om te werken binnen een groter geheel dat bescherming kon bieden, zonder daarom onze onafhankelijkheid totaal te verliezen. Terzelfdertijd stelden wij de zwakte, de versnippering, het grote zwijgen vast van deze traditionele strijdstructuren en -verenigingen in Alken, zowel socialistische als christelijke. Ons hoofddoel werd dan ook het radicaliseren, versterken en samenbrengen van de sociale krachten in Alken rond concrete maatschappelijke problemen. Daardoor hadden wij een orgaan nodig dat niet als concurrentieel werd ervaren door deze verenigingen, maar integendeel juist als opdracht had deze samen te brengen. Als Wereldscholen was dat onmogelijk. Bovendien waren wij wel in de voorbije jaren uitgegroeid tot overtuigde basissocialisten, maar was ons geloof in de beweging Wereldscholen duidelijk gerelativeerd. In moeilijke momenten kon deze beweging ons weinig concrete steun bieden. Ook tekenden er zich intern heel wat tegenstellingen af inzake inhoudelijke opstelling, methode, organisatieprincipe, politieke uitdrukking, relatie tot de andere sociale krachten. Zo waren wij verplicht onze eigen weg moeizaam verder te ontwikkelen, op eigen kracht. Boeiend, maar gevaarlijk en kwetsbaar. Het opbouwwerk bood ons een zinvol perspectief. Immers, op het Ministerie van Nederlandse Cultuur waaide in het midden van de

Het secretariaat

jaren zeventig een frisse wind. Men had het opbouwwerk in Vlaanderen ontdekt als een zinvolle methode om de politieke apathie van de burgers te doorbreken, en de bevolking te betrekken bij het beleid op lokaal en regionaal vlak. Bovendien was er door de afwezigheid van duidelijke criteria nog ruimte voor basisexperimenten.

Wij vroegen onze erkenning aan als opbouwwerk en wilden ook op die manier tegenover het overheidsopbouwwerk, in het kader van de Limburgse Raad voor Samenlevingsopbouw, een duidelijk basisproject plaatsen.

In augustus 1975 dienden wij een startproject in op het Ministerie van Cultuur, ondertekend door een twintigtal Alkense verenigingen. Een bestuurssecretaris voor het opbouwwerk onderzocht onze werking. In november 1975 werden wij "voorlopig erkend". Van dan af zouden wij gesubsidieerd worden.

Dit kon uiteraard slechts door zwart op wit aan te tonen hoe, vanaf 1975, steeds meer Alkenaren actief betrokken werden in onze werking, overeenkomstig de vage principes van het opbouwwerk. De projectgroepen schoten als paddestoelen uit de grond: kinderopvang, ruimtelijke ordening, natuur, speelpleinwerking, arbeid en Ommekaar.

Project 'kinderopvang'

In juni 1975 verscheen er een artikel in *De Standaard*: "Mevrouw J. D'Hoore pleit voor de oprichting van kinderkribben in de nabijheid van industrieterreinen waarop vele vrouwen tewerkgesteld zijn".

Wij hadden dit per toeval uitgeknipt om eventueel eens te bespreken in de werkgroep Arbeid. Nu kwam dit artikeltje ons goed te pas. In Alken ligt immers een industrieterrein waarop honderden vrouwen tewerkgesteld zijn. In politieke kringen werd er gesproken over de oprichting van een kinderkribbe. Mevrouw D'Hoore was als figuur een belangrijk iemand om een reeks andere verenigingen samen aan tafel te brengen rond deze problematiek. En, om erkend te worden als opbouwwerk, moesten wij in de loop van 1976 een aantal projecten kunnen ontwikkelen, uitgevoerd in samenwerking met andere Alkerse verenigingen. Julie D'Hoore was bereid hierover in Alken te komen praten. Onmiddellijk contacteerden wij de BGJG en de KAV. Zij waren bereid om zulk een avond mee te organiseren. Samen werd het programma opgemaakt en uitnodigingen werden verstuurd naar alle Alkenaren. Het deed goed weer te verschijnen in samenwerking met andere verenigingen. Eerst organiseerden we echter een klein onderzoek met een vragenlijst in twee bedrijven van het industrieterrein, om een eerste beeld te krijgen van de behoeften aan kinderopvang bij de vrouwen die er werkten. Leona, die dit formuliertje verspreid had onder haar mede-arbeidsters in het bedrijf Lesire, werd daarvoor door de bedrijfsleiding op de vingers getikt omdat ze "geen toestemming gevraagd had".

De avond ging door op 17 oktober 1975, met Piet Claeys, Magda Eelens en Julie D'Hoore. Er waren 50 aanwezigen, ondermeer de schepen van openbare werken en de toekomstige burgemeester, R. Jeuris.

De probleemstelling was duidelijk: " Het probleem kinderopvang is naar oorzaken en oplossingen niet te ontkoppelen van de arbeidsstructurering van de werkende vrouw. Arbeidsduurverkorting, soepele werktijden en vermenschelijking van de dagelijkse arbeid zijn stappen in de goede richting. De kiemvrije kinderkribbes van vandaag moeten vervangen worden door geïntegreerde buurt- en wijkcentra, afgestemd op de creatieve ontplooiing van het kind."

Het werd een levendige discussie. De avond eindigde met het concrete voorstel van Marcel Van der Smissen, voorzitter van de BGJG, een onderzoek te doen in Alken, naar de werkelijke behoef-

B.G.J.G.
DAVIDSONS
K.A.V.
K.W.B.
V.K.A.J.
K.V.L.V.

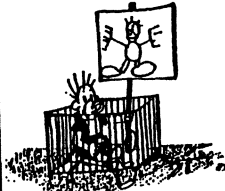

WERKGROEP 'ARBEIDERSVORMING' VAN WERELDSCHOLEN
ORGANISEREN 'TESAMEN' EEN GESPREKSAVOND OVER:

KINDEROPVANG IN ALKEN BELANGRIJK PROBLEEM!

MEDEWERKING VAN O.A.

MEVR. D'HOORE · MAGDA EELENS · PIET CLAEYS

VRIJDAG 17 OKTOBER OM 20 UUR
PARALCENTRUM
INKOM 25 FR.
IEDEREEN IS WELKOM

ten inzake kinderopvang. In dit verband beschikten we immers over geen enkel valabel gegeven. Gezien het verloop van de avond kon het gemeentebestuur niets anders dan ja zeggen tegen het voorstel. Een werkgroep werd gevormd. Besloten werd een tweevoudig onderzoek te doen: eerst een in de bedrijven op het industrieterrein, vervolgens een onderzoek in de Alkense wijken. De eerste vergadering van de werkgroep ging door op 21 november 1975. Wim Ceulemans, verantwoordelijk voor het project, had hiervoor persoonlijk 60 uitnodigingen verspreid aan zowat alle mogelijke verenigingen en organisaties: gemeentebestuur, socio-culturele verenigingen, bedrijfsleiders, vakbonden. Op de vergadering waren aanwezig: een afgevaardigde van KAV, VKAJ, BGJG, drie mensen van Wereldscholen, de kapelaan van Alken-Centrum, mevrouw Lesire van het textielbedrijf Lesire en twee gemeenteraadsleden.

Van werkgeverszijde stelde mevrouw Lesire onmiddellijk dat er geen behoefte was aan kinderopvang bij de arbeidsters: "Wij weten immers wat de behoeften zijn van onze arbeidsters, want als er iets is, komen ze het ons onmiddellijk vertellen". De twee gemeenteraadsleden, waaronder de schepen van openbare werken, J. Theeuwis, dachten ook dat er geen behoefte bestond: "We moeten mevrouw Lesire toch geloven," zei een van hen, "haar bedrijf, waarin een 200 arbeidsters tewerkgesteld zijn, mag immers als voorbeeld gesteld worden van hoe er met de arbeidsters gepraat wordt".

De andere groepsleden stelden dat het juist de bedoeling van het onderzoek was uit te maken of er al dan niet een behoefte was aan kinderopvang. En dat deze vraag niet kon beantwoord worden op basis van de opvattingen van één werkgeefster.

Daarover was men het eens. Hoe moest zulk een onderzoek georganiseerd worden op het industrieterrein? Waren er voorbeelden? Besloten werd een nieuwe vergadering te organiseren op 15 december waarop ook de Limburgse Sociale Raad én mevrouw D'Hoore opnieuw zouden uitgenodigd worden.

Vooraf zou ook gesproken worden met alle werkgevers uit het industrieterrein om na te gaan of zij bereid waren mee te werken aan zulk een onderzoek in hun bedrijven.

De reacties hierop waren zeer dubbelzinnig en eerder negatief. Firma Lesire: "Er is geen behoefte aan. Wij hebben het zelf vlug onderzocht". Anderen stelden kritische vragen: "Wie zit er in de werkgroep, doen de vakbonden ook mee, wie gaat het betalen, wil men de arbeidssituatie van de vrouwen veranderen ... dat is niet mogelijk".

De werkgevers stelden dat er geen behoefte aan bestond en wilden onder geen beding dat de vakbonden betrokken werden in het onderzoek, noch dat de betrokken arbeidsters de gelegenheid kregen over hun problemen met elkaar van gedachten te wisselen, b.v. tijdens een verlengde middagpauze. Dat idee werd weggelachen.

De vergadering van 15 december ging toch door. Maar de meningsverschillen in de groep over de wijze waarop het onderzoek moest georganiseerd worden, waren te groot om tot een akkoord te komen. De vakbonden bleven afwezig, ondanks onze uitdrukkelijke vraag. Werkgevers en gemeentebestuur trokken één lijn, samen met de afgevaardigde van de BGJG. De KAV voelde zich onzeker en liet zich vervangen door de Jong-KAV, voor wie het moeilijk was vruchtbaar in te spelen. Er werden nog wel wat nieuwe afspraken en voorstellen gemaakt, om b.v. eerst het onderzoek te doen in

de wijken en pas dan op het industrieterrein.

Maar dit alles verflauwde en takelde de werking geleidelijk af. Zonder de actieve steun van de vakbonden en de socio-culturele verenigingen van de arbeidersbeweging waren wij niet in staat het project door te zetten op een zinvolle wijze. Bovendien kregen wij het vanaf het begin van 1976 zeer druk met de opening van ons secretariaat in de Ridderstraat. Het project viel stil. Wel begon het OCMW van Alken d.m.v. het plan-Spitaels in de loop van 1978 met een occasionele kinderopvang. In het gemeentelijk informatieblad van januari 1979 schrijven ze daarover: "Wat kinderopvang in Alken betreft, hadden we contacten met de BGJG, het Nationaal Werk voor Kinderwelzijn en een kinderdagverblijf. Uit deze contacten leerden we dat er niet zo'n grote nood bestaat in Alken aan dagopvang, maar wel aan opvang van korte periodes tijdens de dag, toegespitst op de voor- en naschoolse opvang. Een blitz-actie bij de schoolgaande jeugd bewees deze stelling. Want volgens deze gegevens zouden niet minder dan 107 kinderen baat vinden bij voor- en naschoolse opvang. Intussen blijkt dat een tiental schoolkinderen regelmatig beroep doen op deze dienst, onder leiding van twee kinderverzorgsters".

Zonder de waarde van dit laatste initiatief te willen ontkennen, stellen we toch vast dat het zeer ver af staat van het oorspronkelijk project, dat er geen behoefteverkenning en behoeftevormend onderzoek in Alken gebeurd is, dat slechts enkele mensen uit de BGJG hierover geraadpleegd werden; m.a.w. dat er op een erg gemakkelijke en geïmproviseerde wijze ingespeeld wordt op een concrete nood ... met als dreigend gevaar de stopzetting van het experiment vanaf het ogenblik dat het plan-Spitaels niet langer functioneert als melkkoe.

Toch waren we zeer tevreden met onze werking rond kinderopvang. Niet zozeer omwille van het zwakke, onrechtstreekse resultaat, wel door het feit dat wij daardoor ons isolement doorbroken hebben. In Alken was het weer wat rustiger geworden. Het gemeentebestuur dacht uitsluitend nog aan de komende gemeenteraadsverkiezingen van oktober 1976. Wij dachten aan de uitbouw van ons pas geopende secretariaat in Alken-Centrum, het op gang brengen van het ontwikkelingsproject in Dassa, de uitbouw van het buurtgezondheidscentrum in St.-Joris.

Het juichte in ons. De crisis was overwonnen. In plaats van te verdwijnen, sloegen we krachtig terug met de ontwikkeling van concrete, zichtbare projecten en werden we als opbouwwerk erkend. De rest van het jaar 1976 verliep dan ook zeer rustig, tot

na de verkiezingen. Toen ontstond de werkgroep ruimtelijke ordening, tot nog toe een van onze beste projectgroepen.

De werkgroep ruimtelijke ordening

Deze werkgroep werkte de laatste jaren rond 5 projecten: de gewestplannen, het Bijzonder Plan van Aanleg (BPA) van Terkoest, sociale woningbouw, de geplande dorpskernvernieuwing, het zwembad en de villa Boes.

Van Berke en Josefien naar het voorontwerp van gewestplan

Onze eerste actie inzake ruimtelijke ordening gebeurde naar aanleiding van de actie met Berke en Josefien. Naast de directe belangenverdediging van het oude echtpaar, voerden wij een harde strijd opdat de bevolking inspraak zou hebben bij de bestemming van de gronden 'van openbaar nut' achter het Kapittel. Dit voorstel werd door het gemeentebestuur van de hand gewezen. Van een werkgroep ruimtelijke ordening was er toen nog geen sprake. Dit zou veranderen na het voorontwerp van het gewestplan Hasselt-Genk, dat voor de betrokken gemeenten ter inzage van de bevolking lag van 1 oktober tot 30 december 1976. Hubert Froyen, een jong architect-leraar, wees tijdens een vergadering op het belang van deze gewestplannen voor de verdere ontwikkeling van de gemeente. Voor een periode van tenminste 10 jaar wordt de bestemming van alle gronden vastgelegd m.b.t. woongebieden en woonuitbreidingsgebieden, natuur- en recreatiegebieden, industrie- en landbouwzones, en gronden bestemd voor openbare nutsvoorzieningen. Deze plannen lagen reeds vast in een ministerieel besluit. De bevolking kreeg nu nog drie maanden de tijd daarbij bedenkingen te maken, waarna het gemeentebestuur datzelfde nog kon doen tot eind februari 1977. Geen mens in Alken die hier iets van wist. Hubert stelde voor een werkgroep te vormen om daarrond een informatiecampagne op gemeentelijk vlak te voeren. Besloten werd een informatievergadering rond het gewestplan te organiseren in Terkoest op 25 oktober 1976.

Een uitnodiging werd verspreid aan heel de bevolking: "Alkenaren ... wij krijgen 90 dagen !". Tachtig mensen waren aanwezig, waaronder diverse gemeenteraads-

leden. Een socioloog-urbanist, Sieg Vlaminck, schetste de problematiek: "De bedoeling van de gewestplannen is uitstekend," zo sprak hij, "planning is noodzakelijk om de wildgroei en de grondspeculatie te beperken. Maar de uitwerking ervan ligt beneden alle peil. De plannen die nu ter goedkeuring voorliggen aan de bevolking, zijn sterk beïnvloed door machtige personen en groepen. Theoretisch heeft de bevolking inspraak, in de praktijk niet. De belangrijkste beslissingen zijn reeds genomen." Nadien kregen we wat informatie over de concretisering van het gewestplan in Alken door de technisch adviseur van de gemeente. Dit beperkte zich tot wat uitleg bij de kleurenlegende op de kaart van 20 op 30 cm. Je mocht niet kleurenblind zijn. De schepen van openbare werken beaamde de gebrekkige inspraak van en informatie aan de bevolking. Hij voegde hieraan toe dat dit ook voor de gemeentebesturen gold: "Stedebouw-Brussel heeft alles over onze hoofden heen beslist ... ook wij hadden geen inspraak," stelde hij categorisch.

Wie had gelijk? De socioloog-urbanist of de schepen? De uiteenzetting van de socioloog-urbanist, waaruit bleek dat machtsfiguren, politici en belangengroepen het gewestplan bepaald hadden, kreeg geen antwoord. Integendeel, telkens deze stelling herhaald werd, voelden de gemeenteraadsleden zich aangevallen en reageerden ze erg agressief.

De aanwezigen voelden het belang van de problematiek en verdedigden ons tegenover de politici. Zij stelden zich de vraag hoe de Alkenaren de volgende maanden werkelijk te betrekken bij deze problematiek.

Een actieprogramma werd opgesteld:

1. Samenlevingsopbouw-Alken zorgt voor publikatie van het verslag in de krant.
2. Copies van het ontwerp van gewestplan zullen verkocht worden op het secretariaat.
3. Dit voorontwerp van gewestplan zal uitgetekend worden op een grote kaart van 2 op 3 meter om te gebruiken op de volgende vergaderingen, die in de overige vier wijken van Alken zouden georganiseerd worden.

Dit gebeurde tussen 25 oktober en 19 december 1976, tweemaal per wijk. In een eerste volksvergadering verzamelden wij de kritieken en bedenkingen van de wijkbewoners op het plan, om in een tweede volksvergadering per wijk aan het gemeentebestuur voor te leggen. Gemiddeld waren op deze tien vergaderingen 50 à 100 mensen aanwezig. Ons pas geopende secretariaat draaide

prachtig. Het liep er vol nieuwe gezichten. Tientallen mensen werden geholpen in het formuleren van de bezwaarschriften. Kleine kaarten van Alken, waarop het voorontwerp van gewestplan uitgetekend stond, werden volop verkocht. Een speciaal nummer van *Doen* werd verspreid. Het gemeentebestuur werd verplicht haar gemeentelijk advies te formuleren na een confrontatie met alle sociaal-culturele verenigingen, waarop iedereen met ons brochuurtje in de hand liep.

Deze vergadering had plaats eind januari 1977. Wij citeren uit het januarinummer van *Doen*: "Wij zijn blij dat onze werking tot dit initiatief geleid heeft. De heer Croonenberghs, adviseur van het gemeentebestuur inzake ruimtelijke ordening, eindigde de vergadering met ons brochuurtje in de lucht, terwijl hij zei: 'Hier is prachtig werk geleverd. Alles wat wij moeten onthouden, staat hierin!' Niemand sprak hem tegen."

De houding t.a.v. deze werking onderging een grote verandering. Tijdens de eerste vergaderingen in Terkoest, St.-Joris en de Waterkant werden we door het gemeentebestuur nog aangevallen als oproerkraaiers. Het eindigde met lof ...

Onze belangrijkste eisen waren:

1. Een bijkomend woonuitbreidingsgebied in St.-Joris: algemeen akkoord. Om dit mogelijk te maken, moest eventueel het voorzien gebied in het Langeveld geschrapt worden.
2. Familiebouwplaatsen: algemeen akkoord.
3. Geen A-24 door Alken: algemeen akkoord.
4. Geen nieuwe weg Alken-Wellen-Borgloon: algemeen akkoord.
5. Industrialisatie: enkel in de richting van de Kolmen.
6. Natuurgebieden: opname van verschillende vergeten natuurgebieden. Algemeen akkoord.
7. Recreatiegebieden: uitbouw van recreatiegebieden in St.-Joris en Terkoest.
8. Grondbeleid: indijken van grondspeculatie door de aanleg van een gemeentelijke grondregie. Algemeen akkoord.
9. Sociale woningbouw moet absolute voorrang krijgen: algemeen akkoord.
10. De gronden voorzien voor openbare nutsvoorzieningen mogen niet van bestemming veranderen ... hierrond was discussie.

Dit alles werd praktisch integraal aanvaard op de gemeenteraadszitting van februari, waarop het gemeentebestuur haar uiteinde-lijk advies moest geven. Op twee punten verschilde hun advies nochtans ingrijpend met het onze. Het Langeveld werd niet ge-

schraapt als woonuitbreidingsgebied. De gronden rond het Kapittel, die in het voorontwerp het statuut van openbaar nut hadden, waar wij achter stonden, werden door het gemeentebestuur geadviseerd van bestemming te veranderen om bouwuitbreidingsgebied te worden. Dit ondanks het feit dat in Alken-Centrum reeds voor meer dan 60 jaar bouwuitbreidingsgebied voorzien was. Dit in tegenstelling tot St.-Joris waar zich binnen de tien jaar een tekort aan bouw mogelijkheden zal voordoen. Wij zullen zien wat de toekomst ons brengt. In ieder geval zal de werkgroep opnieuw een reeks volksvergaderingen per wijk organiseren op het ogenblik dat het definitieve gewestplan ter beschikking is.

Ieder van ons was erg tevreden over de voorbije werking. Er had zich een stevige werkgroep gevormd. Vele nieuwe gezichten waren opgedoken: Dirk, Erik, Theo en zovele anderen. Nieuwe acties lagen in het verschiet.

Zwarte vlaggen in Terkoest

Hoe goed de groep ruimtelijke ordening ook gewerkt had, toch zou ze ietwat verzwakken nadat de discussies rond het gewestplan afgesloten waren.

Opvallend was wel dat Hubert, de jonge architect die een belangrijke rol had gespeeld in het hele project, samen met Leentje en hun kinderen een tijd nadien uit hun huis werden gezet. Ze huurden dit van een familie die goed bevriend was met het CVP-bestuur van Alken. Ze werden gedwongen naar Hasselt te verhuizen omdat in Alken niets meer vrij was. Het OCMW-Alken zou een tijdje later in dit huis haar bureaus openen.

De groep zou een nieuwe ontwikkeling kennen tussen september 1977 en juni 1978, onder impuls van Erik Berx, die als derdejaarsstudent van de Sociale Hogeschool van Heverlee, in Samenlevingsopbouw-Alken zijn stage deed. Hij had een bijzondere belangstelling voor de problemen van ruimtelijke ordening. Het nu volgende verslag over de zwarte-vlaggenactie is trouwens van zijn hand.

Op 23 november 1977 hield de groep ruimtelijke ordening haar maandelijkse bijeenkomst. Enkele medewerkers vertelden dat in de wijk Terkoest heel wat ontevredenheid bestond omtrent de nieuwe gemeentelijke aanleg- en onteigeningsplannen. Hiertegen werden 22 bezwaarschriften ingediend. Maar het Bijzonder Plan

van Aanleg en Onteigeningsplan was op de gemeenteraad toch goedgekeurd.

Waarom die klachten ? Wat was de inhoud van die plannen ? Verliep de planning democratisch, d.w.z. met reële inspraak van de bewoners bij de uitbouw van hun buurt ? Hiermee waren de vragen gesteld, de betrokken bewoners gaven zelf het antwoord. 's Anderendaags bezocht ik een eerste Terkoestenaar-met-bezwaren. In de daaropvolgende weken deed ik nog een zestal andere bezoeken. Eén bewoner verzette zich aanvankelijk tegen het bezoek: hij moest toch voorzichtig zijn ! De burgemeester had hem, en de vereniging waarin hij actief was, een lokaal beloofd. Nu het zover was, wilde hij in de gunst van de burgemeester blijven. Wanneer het hem duidelijk werd dat het geenszins onze bedoeling was om iets tegen de gemeente te ondernemen, stemde hij aarzelend toe. Al deze huisbezoeken waren boeiende ontmoetingen, dikwijls met het hele gezin. Het BPA-Terkoest was de leidraad voor ons gesprek, maar ook vele andere onderwerpen werden aangeraakt. Ik gaf informatie over de wettelijk verplichte en wettelijk mogelijke inspraak van de bevolking; zij vertelden me hoe alles in Alken in zijn gang was gegaan. De eis van de bewoners bleef duidelijk: géén onteigeningen. Ten einde raad vroegen ze daartoe de steun van Samenlevingsopbouw.

Kort samengevat ziet de lijdensweg van het BPA-Terkoest er als volgt uit. Eind 1975 wordt het Ontwerp-BPA door de gemeenteraad voorlopig goedgekeurd. De openbare onderzoekstermijn loopt van 23 januari tot 23 februari. Geen enkel bezwaarschrift wordt ingediend; toch wijzigt het schepencollege het eerste ontwerp. Dit wordt goedgekeurd op de gemeenteraadszitting van 18 februari 1977 en een tweede openbare onderzoekstermijn loopt van 6 maart tot 6 april. Tijdens deze periode organiseert het gemeentebestuur zelfs een informatievergadering. Doch ook nu tekent niemand bezwaar aan tegen het plan. Bewijst dit dat de Terkoestse bevolking hiermee onvoorwaardelijk akkoord gaat ? Deze conclusie blijkt al te voorbarig, wanneer wegens "een administratieve vergissing" het openbaar onderzoek moet worden overgedaan. Van 29 mei tot 29 juni 1977 stroomden onverwachts 22 individuele en één gemeenschappelijk bezwaarschrift het gemeentehuis binnen. Alle bezwaren waren afkomstig van bewoners van de O.-L.-Vrouwstraat, Kapelstraat en Langstraat, m.a.w. het westelijke gedeelte van het ontwerp-BPA. Het gemeenschappelijk bezwaarschrift was ondertekend door dertien bewoners. De belangrijkste bezwaren:

- tegen de uitbreiding van de O.-L.-Vrouwstraat omwille van de veiligheid en het privé-nut (voortuin, parkeerruimte);
- tegen de onteigening van goedgekeurde bouwpercelen en verplaatsing en verbreding van de Kapelstraat omwille van waardevermindering van de bouwpercelen;
- tegen onteigening van woningen omwille van verlies van huisvesting van vier gezinnen en omwille van verlies beroepsactiviteit (garagist, coiffeuse), zonder dat er enige duidelijke verklaring wordt gegeven voor de nieuwe bestemming.

Wat gebeurde er op het gemeentehuis met deze stapel bezwaarschriften ? Niet veel, de gemeenteraad keurde immers het ontwerp-BPA meerderheid tegen minderheid goed.

Het is ook op zijn minst eigenaardig dat een groep bewoners slechts in de loop van de derde openbare onderzoekstermijn bezwaar gingen maken bij het ontwerp. Hoe kwam dat ? Een "administratieve vergissing" was volgens het schepencollege de reden voor de derde termijn. Concreet betekent dit dat het schepencollege er wettelijk toe verplicht is om tegelijkertijd met een BPA een Onteigeningsplan op te stellen. De procedure verloopt analoog, doch met één zeer belangrijk verschil: het college is verplicht om het bestaan van een ontwerp van Onteigeningsplan persoonlijk en in hun woonplaats ter kennis te brengen van de te oteigenen personen. Slechts tijdens een derde openbare onderzoekstermijn bracht het schepencollege de eigenaars schriftelijk op de hoogte van het oteigeningsplan met vermelding van de kadastrumnummers. Toen pas gingen er bij vele bewoners lichtjes branden. Enkelen twijfelden aan wat ze lazen: hun huis zou oteigend worden ! Met de onheilsbrief in de hand snelden ze naar het gemeentehuis. Daar werden ze te woord gestaan door iemand van de technische dienst. Vragen werden afgewimpeld of slechts vaag beantwoord. Niemand werd er iets wijzer op . Daarbij werd het hun voorgesteld als zou niet de gemeente, maar de "staat" verantwoordelijk zijn voor eventuele oteigeningen. Dit is niet zo, aangezien een oteigeningsplan in de eerste plaats wordt opgesteld en goedgekeurd op gemeentelijk niveau.

Op de volgende vergadering van de werkgroep werd de problematiek als volgt geschetst: "Dertien gezinnen worden door het Oteigeningsplan in hun eigendom getroffen. Vier gezinnen verliezen hierdoor hun huisvesting en twee gezinnen worden waarlijk gebroodroofd. Anderen

zien reeds hun voortuin, hun parkeerruimte, weiden of landbouwgronden onteigend. Niemand kent echter de toekomstige bestemming van al deze gronden. Iedereen ziet zijn toekomst met grote onzekerheid tegemoet. Degenen die vrezen voor de onteigening van hun woning, leven in voortdurende paniek.

Individuele en gemeenschappelijke bezwaarschriften, brieven aan het gemeentebestuur, talloze telefoontjes en persoonlijke gesprekken met de burgemeester of met leden van het schepencollege, bezoeken op het gemeentehuis en vragen om inlichtingen aan de technische dienst van de gemeente, brachten hierin geen enkele verandering. Integendeel, het BPA en Onteigeningsplan werden door de gemeenteraad goedgekeurd, waardoor de onzekerheid van de bewoners nog vergrootte!"

In overleg met twee betrokken bewoners die op deze vergadering aanwezig waren, stelden we een voorlopig actieplan op. De betrokken bewonersgroep zou zijn ongenoegen openlijk laten blijken aan de hele bevolking van Terkoest; de werkgroep ruimtelijke ordening zou bij het schepencollege informeren omtrent de juiste inhoud van alle BPA's van Alken. Later zouden we aandringen op een open informatievergadering rond het BPA en Onteigeningsplan van Terkoest met de betrokkenen.

Het gemeentehuis betekent voor de groep ruimtelijke ordening, net als voor de 9000 andere Alkenaren, een moeilijk te bestormen informatieburcht, beschermd door een elitaire ploeg machtige ridders. Al onze schriftelijke vragen om informatie werden telkenmale overtroffen door de 'bondigheid' van de antwoorden; zinnige voorstellen tot een rustige samenwerking rond concrete projecten worden helemaal niet in overweging genomen. Ditmaal waren we erin geslaagd om een afspraak te maken op het gemeentehuis op 17 januari 1978.

Die avond werd een hoekje van de sluier van de geheimdoenerij opgelicht. De burgemeester en de schepenen van openbare werken stelden ons 6 verschillende gemeentelijke aanlegplannen voor:

1. Voor Alken-Centrum

- Tussen de Grootstraat en de Meerdegatstraat: een project voor sociale woningbouw met 100 sociale woningen en 82 sociale kavels.
- Tussen de Stationsstraat, Aardbruggen, Sixstraat en Langveldstraat: een gemeentelijke verkaveling voor open bebouwing met ongeveer 90 bouw kavels.
- Woonuitbreidingsgebied tussen Stasveldstraat en Ridder-

straat, waardoor een 15-tal kavels worden gemaakt.

- Tussen Hameestraat, Papanakker en Motstraat: woonuitbreidingsgebied voor een 90-tal kavels voor open bebouwing.

2. Voor St.-Joris

- Eén woongebied voor intensieve bebouwing tussen de St.-Jorisstraat, de Hemelveldstraat, de Vrijdaegstraat en de Ed. Dompasstraat. Hier zullen een 30-tal kavels bouwrijp worden gemaakt.

3. Voor Terkoest

Dit BPA bevat een gebied voor intensieve woningbouw ten oosten van de O.-L.-Vrouwstraat tot aan de Molenstraat. Het gebied bevat een 140 bouw kavels. De gemeente heeft geen enkele controle op de grondprijzen. Ten westen van de O.-L.-Vrouwstraat is een gebied voor intensieve woningbouw gepland. Tegelijkertijd werd een onteigeningsplan opgesteld, dat de aanleiding was voor de bewonersprotesten. Volgens de burgemeester en de schepenen van openbare werken zullen deze mensen nooit onteigend worden, ook al is dit theoretisch wel mogelijk.

Een wijziging van het BPA zou teveel tijd vergen, en daarbij de bouwlustigen voor de bouwgronden aan de andere kant van de O.-L.-Vrouwstraat verhinderen om zo vlug mogelijk te bouwen. Volgens de burgemeester hebben enkele mensen van Terkoest hiervan een politieke zaak willen maken, en rondgestrooid dat ze onteigend gaan worden, dat er een winkelcentrum komt ..., terwijl dit helemaal niet het geval is. Volgens de schepenen is alle herrie te wijten aan een slechte plantekenaar, die nooit ter plaatse is gaan kijken. Dat moesten wij toch begrijpen.

Overdonderd door zoveel informatie verlieten we het gemeentehuis, verbaasd dat wijzelf zo weinig afwisten van al deze plannen. Op de volgende vergadering van de werkgroep werden al die plannen besproken en groeide het bewonersprotest naar een hoogtepunt. Een tiental zwarte vlaggen wapperden aan lange stokken. In Terkoest werd druk gepraat. Duidelijke informatie moest afgedwongen worden.

Wij nodigden het schepencollege uit voor een informatievergadering met de buurtbewoners op 31 januari; dit terwijl het schepencollege een hoorvergadering in Terkoest had gepland voor 2 februari. De burgemeester weigerde, temeer daar het BPA-Terkoest aan agendapunt was van die hoorvergadering. Na ruggespraak met

een betrokken Terkoestenaar en enkele medewerkers van de werkgroep werd besloten aan te dringen op de informatievergadering van 31 januari. We stelden dat de hele problematiek rond BPA en Onteigeningsplan te belangrijk was om te worden weggepraat tussen de andere agendapunten van de hoorvergadering van het schepencollege. Ditmaal brachten wij de burgemeester telefonisch op de hoogte van onze argumenten om de geplande informatievergadering toch te laten doorgaan. Zijn reactie was nogal agressief. Hij verweet Samenlevingsopbouw-Alken dat ze alleen maar "praatten" over samenwerking. De handelswijze i.v.m. het BPA-Terkoest vond hij een duidelijk voorbeeld van tegenwerking.

Daarbij zei hij bijna schreeuwend dat het onzinnig was alle Terkoestenaren lastig te vallen met een vergadering rond het BPA, terwijl slechts enkele mensen problemen maakten. De burgemeester kon niet beloven aanwezig te zijn; het voltallige schepencollege zou hierover beslissen.

Na de vergadering van het schepencollege namen we opnieuw contact op met de burgemeester. Samen met de schepen van openbare werken zou hij naar onze geplande vergadering komen op voorwaarde dat enkel de betrokken bewoners zouden aanwezig zijn. Als reden hiervoor werd aangehaald dat de hoorvergadering van het schepencollege op 2 februari anders heel weinig interesse zou kennen. We besloten geen uitnodiging door heel Terhoest te sturen opdat Samenlevingsopbouw-Alken niet in een onnodig conflict met het gemeentebestuur zou verzeild raken. Met enkele mensen van de werkgroep ruimtelijke ordening namen we contact op met de correspondenten van *Het Belang van Limburg* en *Het Nieuwsblad*. Zaterdag 28 februari konden de Alkenaren in *Het Belang van Limburg* lezen: "BPA Terkoest-Alken wordt zwart bevlagd. Vijftal buurtbewoners vrezten voor de afbraak van hun huis". Maandag 30 januari blokletterde *Het Nieuwsblad*: "Zwarte vlaggen wapperen in Alkense wijk Terkoest". In beide artikels werd zowel iemand van de bewonersgroep van Terkoest als iemand van het schepencollege aan het woord gelaten. De diametraal tegenover elkaar staande opinies werden duidelijk weergegeven en de informatievergadering van 31 januari aangekondigd.

Op een zondagvoormiddag werd de open informatievergadering voorbereid. Een tiental actieve bewoners formuleerden hun twee meest essentiële eisen als volgt: 1. Niemand mocht onteigend worden tenzij voor de aanleg van een fietspad. 2. Er moest een gewijzigd plan worden opgesteld; hiertoe moesten de bewoners nog vóór de openbare onderzoekstermijn bij de planning betrokken worden.

BPA Terkoest-Alken wordt zwart bevlagd

Vijftal buurtbewoners vrezten voor afbraak van hun huis

Het BPA Terkoest-Alken dat in november 1977 door de Alkense gemeenteraad werd goedgekeurd, maakt niet iedereen onverdeeld gelukkig. Het wordt zelfs zwart bevlagd. Een tiental inwoners van de wijk vrezten dat ze zullen onteigend worden in het kader van de herbestemming van hun buurt.

Orust aan de ene, rassende woorden aan de andere kant: het gemeentebestuur, dat gebrek aan respect voor de spelregels van ware democratische beslissingen wordt aangewreven, wil de gemeenteraden bedaren. De betrokken eigenaars vinden evenwel dat ze niet genoeg garanties hebben aan woorden en willen alsmoeg de zaak grondig uitpraten.

Een van de betrokkenen - hij ziet zijn naam liever niet vermeld want het gaat om een kollektieve aktie - verklaart desgevraagd dat zij in maart 1977 een schrijven ontvingen van het gemeentebestuur. Aangekondigd werd dat de BPA's 1 en 2 van Terkoest zouden gewijzigd worden. De plannen, zo werd aangestipt, liggen op het gemeentehuis ter inzage, maar niemand werd er veel wijzer van.

Duidelijk was wel, zo zegt de woordvoerder van de groep, dat voor het gemeentebestuur toen reeds alles in kannen en kruiken was en we voelden ons machteloos. In mei volgde een nieuw schrijven van het gemeentebestuur. Een nieuwe onderzoekstermijn werd aangekondigd en er werd meegedeeld dat sommige percelen in de buurt onteigend moesten worden. Vijf woningen leken voer voor de bulldozers te worden.

BEZWAARSCHEIDEN
Individuele en een kollektief bezwaarschrift werden daarop neergelegd. Zeven maanden later weet geen mens in het betrokken midden wat er nu precies gaat gebeuren. Worden de onteigeningen volgens plan doorgevoerd en de huizen afgebroken? Vragen om inlichtingen bij het gemeentebestuur, aldus onze woordvoerder, worden niet beantwoord tenzij in vage termen. «Ze zijn er lastig om aan te spreken», is een van de concrete klachten. Alhoewel: volgende

**MILIEU-
journaal**
Red. H. SOUBRON

week is er toch een voorlichtingsvergadering. Of komt ze te laat vermits het BPA is goedgekeurd en weggestuurd? Naar de bezwaarschriften heeft geen haan gekraaid, ook niet toen er een volksvergadering over het gewestplan plaatsvond. De betrokken buurtbewoners zitten ondanks alles op hete kolen en benieuwd uit te kijken naar de konfrontatie met hun antagonisten want ze willen precies weten hoe de vork aan de steel zit, niet afgescheept worden met vage toezegingen.

Een beetje inspraak, daar hebben ze toch recht op. Hun laatste oprisping: «Het BPA moet toch zo maar niet over onze kop heen afgelapt worden».

Hoor en wederhoor: telefonisch contact met schepen Theuwis van Alken, bevoegd voor openbare werken, maakt ons helaas niet veel wijzer. De schepen zegt in tijdnoed te zitten, niet zo goed op de hoogte te zijn van de juiste draagwijdte van de twistappel BPA-Terkoest en verzoekt ons burgemeester Jeuris te contacteren.

Uit: *Het Belang van Limburg* 29.1.1978
Het Nieuwsblad, 30.1.1978
Zwarte vlaggen wapperen in Alkense wijk Terkoest

In de O-L-Vrouwstraat in de wijk Terkoest in Alken wapperen een 10-tal vlaggen. Een groep mensen willen hun onzekerheid uitdrukken omtrent een BPA in hun wijk en een bijbehorend onteigeningsplan.

We laten een van de betrokken inwoners aan het woord: «In maart 77 ontvingen we een schrijven van het gemeentebestuur waarin gezegd werd dat BPA 1 en 2 langs de O-L-Vrouwstraat zou gewijzigd worden en dat de plannen ter inzage lagen op het gemeentebestuur. Wij zijn die gaan inkijken, maar werden niet wijzer».

Wegens procedurefouten werd het openbaar onderzoek enkele keren opnieuw geopend. Alle percelen die onteigend worden werden ge-

meeld. In totaal zijn er 22 personen bij betrokken. Volgens het onteigeningsplan zouden ook 5 woningen moeten verdwijnen. De betrokken mensen zijn toen samen gekomen en hebben individuele en gemeenschappelijke bezwaarschriften ingediend. Tot nu weten we nog altijd niet of er rekening gehouden wordt met onze bezwaarschriften. We hebben helemaal geen inspraak en geen informatie gekregen. En daartegen protesteren we nu. Hoe ziet het definitieve plan er nu uit? Het BPA werd in november '77 definitief goedgekeurd door het gemeentebestuur. Wil dit nu zeggen dat we onteigend worden? Waarom laat men ons in het onzekere?»

Ondertussen hebben de betrokkenen contact opgenomen met de werkgroep Samen-

RODDEL
Burgemeester Jeuris zegt formeel: «Er wordt geen enkel huis afgebroken. Als het BPA definitief is goedgekeurd, doen wij onmiddellijk een aanvraag tot wijziging, zodat geen steen van de andere muur...».

Klacht van de burgemeester: «Niemand van die mensen heeft persoonlijk met ons contact opgenomen. Wij zijn naar hen toegegaan, hebben enkele van hen persoonlijk aangesproken, maar ja, ge begrijpt dat in een gemeente aan politiek wordt gedaan. Er wordt geroddeld. Wij worden zelfs verdacht gemaakt en ik vind dat een triestige toestand».

Als enige konklusie gerechtvaardigd is, dan deze: de getuigenissen staan spektakulair diametraal tegenover elkaar, maar dat hoeft niet eens als negatief te worden gekwoteerd.

Vragen zijn er nog genoeg rond een voor de hand liggende communicatiestoornis. Deze bijvoorbeeld: «Moeten inwoners die helder en schriftelijk bezwaren formuleren nog persoonlijke visites afleggen bij leden van een gemeentebestuur?»

Een serene gesprek is dus onuitvoerbaar. Dinsdag wordt het uitgepraat met de direkt betrokkenen, donderdag wordt heel Terkoest op een hoortelling verwacht. Dan wil het gemeentebestuur de hele zaak tot op het bot versnijden.

Herman SOUBRON

telijke Ordening van Samenlevingsopbouw Alken. Deze groepering staat onpartijdig en heeft geprobeerd om de twee partijen te konfronteren. Op dinsdag 31 jan. om 20 u in het D'Econcentraal centrum komen de betrokkenen van Terkoest het gemeentebestuur en de werkgroep Ruimtelijke Ordening samen.

We informeerden ook bij iemand uit het schepencollege. Deze persoon was niet voornemens te lopen op een andere informatievergadering die op donderdag 2 februari gehouden wordt en bestemd is voor alle inwoners van de wijk. Tijdens deze vergadering zal het schepencollege zijn beleidsvisies voor Terkoest uit te doeken doen en er zal speciale aandacht besteed worden aan het BPA en de onteigeningen. (vs)

Vervolgens werden een reeks vragen gesteld omtrent de inhoud van het BPA en het Onteigeningsplan van Terkoest, de gevolgde planningsprocedure en de toekomstige uitvoering van de plannen. 's Anderendaags kreeg de burgemeester een afschrift van dit vragenschema toegezonden. Twee dagen later, op 31 januari, waren er een 40-tal bewoners op de informatievergadering aanwezig. Samen met de schepen van openbare werken beantwoordde de burgemeester systematisch alle vragen: zakelijke en technische informatie werd doorweven met twijfelachtige argumenten en verklaringen:

"Het nu omstreden gedeelte van het BPA en Onteigeningsplan werd door een slecht architect getekend; doch het plan moest in zijn geheel worden afgekeurd of goedgekeurd, dus ... het schepencollege heeft er nooit aan gedacht om dit gedeelte van het BPA uit te voeren. Een speelplein, een winkelcentrum en wandelwegen komen er zeker niet. Het onteigeningsplan betekent niet dat er ont-eigend zal worden. Niemand moet iets vrezen. Trouwens, van zodra het plan goedgekeurd was, zou dadelijk een wijziging voor het omstreden gedeelte aangevraagd worden. Deze procedure was reeds lang op de gemeenteraad besproken."

Alle aanwezigen leken als door verstomming geslagen. Wat een onverwachte verklaring: nooit was het de bedoeling geweest om te onteigenen ! Een grove leugen. Een bewoner verklaarde herhaaldelijk voorstellen te hebben gekregen van leden van het schepencollege, van de gemeentesecretaris, van de voorzitter van de middenstand om akkoord te gaan met het Onteigeningsplan en te verhuizen, zoniet zou hij het zijn leven lang berouwen.

In plaats van nederig de gemaakte fouten te bekennen, lanceerde de burgemeester een aanval tegen de buurtbewoners. Hij noemde hen "roddelaars", "mensen van slechte wil, die van een dom en ongelukkig plan een politieke zaak maakten en zich ten onrechte bedreigd voelden in hun persoonlijk belangen". Hij vervolgde: "Politici ten onrechte aanvallen ... daar was toch geen reden toe. Wettelijk had weliswaar het gemeentebestuur de mogelijkheid geschapen hen te onteigenen en uit hun huis te zetten. Maar ze moesten toch begrijpen dat dit nooit zou gebeuren ..."

Hier werd de wereld op zijn kop gezet. Bedreigde slachtoffers van een slecht beleid werden aangevallen omdat ze het aangedurfd hadden zich te verdedigen in hun rechtmatige belangen en de zekerheid wilden niet uit hun huis gezet te worden, noch onteigend te worden.

Nadien werd het wijzigingsplan ter sprake gebracht. De buurtbewoners eisten inspraak van bij het begin van de planning, en

niet slechts tijdens de openbare onderzoekstermijn. Het schepencollege was bereid om met de betrokkenen een vergadering te beleggen wanneer het plan in eerste fase voltooid was. Een publieke belofte ! 's Anderendaags evalueerden de buurtbewoners de actie. Zij waren opgetogen over het bereikte resultaat. De zwarte vlaggen waren nu reeds opgeborgen. "Maar niet te ver weg," zoals een bewoner gepast opmerkte.

Iedereen was er nu zeker van dat er geen onteigeningen zouden gebeuren. De uitvoering ervan hadden zijzelf verhinderd. Deze belofte moest nu nog wettelijk-juridische uitdrukking krijgen in het Wijzigingsplan. De rest van het verhaal kan kort gemaakt worden. Op de hoorzitting van het schepencollege op 2 februari werden opnieuw, na het verslag van de actie, de buurtbewoners aangevallen. Vanuit het publiek werd uiteraard onmiddellijk gereageerd. Vele 'horigen' van de 'hoorvergadering' staarden voor zich uit. Anderen knipoogden naar elkaar en lachten begripend. Hoe verdoezelt een falend beleid gemaakte fouten ? Door een grote mond op te zetten ... door brood en spelen te organiseren ... door 'macht' te hanteren om mensen het zwijgen op te leggen. Beïnvloedingstechnieken die ze in Alken maar al te goed kenden.

Bœiend was ook dat uiteindelijk na heel wat interventies vanwege de werkgroep ruimtelijke ordening in samenwerking met de buurtbewoners via brieven, artikels in *Doen* het gewijzigde BPA-plan voor Terkoest met bijdebehorend Onteigeningsplan goedgekeurd werd in de gemeenteraadzitting van juni, na inspraak van de bewoners. Dezen hadden hun doel bereikt.

Zeven maanden hadden de bewoners bijgevolg in de grootste onzekerheid geleefd. De onteigening van hun woning hing hun boven het hoofd. De dubbelzinnige informatie van het gemeentebestuur was voedsel voor nog meer onzekerheid. Individuele pogingen van de bewoners om iets aan deze situatie te veranderen faalden. Bijna was de paniek omgeslagen in hopeloos fatalisme. Door een gezamenlijke actie slaagden ze erin hun gemeenschappelijke belangen te ontdekken en af te dwingen.

Omdat centen belangrijk zijn

De recentste actie waar de werkgroep bij betrokken was, was de actie rond het zwembad en de villa Boes.

Reeds jaren beloofde het gemeentebestuur de bouw van een zwem-

bad in Alken. Zo beloofde de CVP tijdens de gemeenteraadsverkiezingen van oktober 1976 nog uitdrukkelijk: "Iedere Alkenaar moet de kans krijgen zijn sport te beoefenen: wij beloven de spoedige verwezenlijking van een zwembad !"

Op een lokaal congres van de CVP op 7 december 1978, vlak voor de parlementsverkiezingen van 17 december, waarop een zeventigtal mensen aanwezig waren, wordt beslist het zwembad niet te bouwen omdat het zogenaamd te duur zou zijn. Deze beslissing werd bekrachtigd door de gemeenteraad van 29 december 1978, meerderheid tegen oppositie.

Begin januari 1979 opent men in het gemeentehuis een gesprek over de mogelijke aankoop door de gemeente van de villa Boes. Jan Boes, directeur-generaal bij de Brouwerij van Alken, beschikt over een prachtig herenhuis, omringd door 1 ha grond in Alken-Centrum. Hij heeft een kasteel gekocht in Sint-Huibrechts-Hern en biedt zijn villa te koop aan voor 16 miljoen aan het gemeentebestuur. De burgemeester en de schepen zien zich al zetelen in de villa Boes. Bestaat er een verband tussen het plotse afzeggen van het zwembad en de mogelijke aankoop van de villa ?

De gemeenschappelijk oppositie is deze mening toegedaan. Zij stellen voor een volksraadpleging te organiseren om na te gaan wat de bevolking wil. Dit wordt afgewezen door de CVP-meerderheid. Begin maart 1979 stuurt de verenigde oppositie (BSP, PVV, Centruumpartij) een pamflet door aan Alken, onder de titel: "Omdat centen belangrijk zijn ... miljoenendans te Alken" Zij schrijven:

Waar gaat het over ?

Op de gemeenteraadszitting van 29 december werd door de CVP beslist geen zwemkom te bouwen, daar waar dit projekt tot in de maand augustus 1978 voorrang had op alles. Tot op heden werd ten andere 607.668 fr. uitgegeven aan architectkosten voor dit zwembad, maar daar zal ongetwijfeld nog een hele som bijkomen.

Bij brief van 19 januari 1979 worden wij dan plots ingelicht dat de CVP in principe bereid is, de villa met park van de heer Jan Boes aan te kopen voor de som van 16 miljoen fr. om ze als gemeentehuis te gebruiken.

Dit is des te onbegrijpelijkker als men weet dat onlangs eenparig werd besloten het huidige gemeentehuis te vergroten en dit terecht. Deze werken zijn bijna voltooid en hebben tot nu toe

een bedrag van 914.000 fr. gekost. De CVP was toen van oordeel, mits uitvoering van deze werken, dat het gemeentehuis nog voor jaren aan alle behoeften zou voldoen.

WAAROM NU OPEENS NIET MEER ?

De gehele oppositie is dan ook van gedacht, en wij hopen Waarde Medeburgers, U allen met ons, dat:

- wij geen ander gemeentehuis nodig hebben;*
- Alken over één van de mooiste gemeentehuizen van onze provincie beschikt;*
- het in de huidige crisis absoluut onverantwoord zou zijn zoveel geld uit te geven aan iets wat men al heeft.*

Gedurende een vergadering op het gemeentehuis op 21 februari 1979 werd er gezegd dat de villa Boes voor gemeentehuis ongeschikt is en het dus noodzakelijk is een bijgebouw op te richten. Dit nieuwe gebouw, samen met de nodige veranderingen aan de villa, zullen volgens voorlopige schatting van de architect + 12,5 miljoen fr. kosten. Wat ons dan brengt op 16 miljoen aankoopsom + 12,5 miljoen nieuwe bouw of samen 28,5 miljoen fr. en dan spreken wij voorlopig niet van registratiekosten, BTW, architectkosten, enz. Van zodra wij echter in het bezit zijn van definitieve cijfers zullen wij niet nalaten U het juiste bedrag mee te delen.
Ziedaar de reden waarom de CVP plots geen zwembad meer wenst !!!

Het spreekt vanzelf dat deze brief heel wat discussie opriep in Alken. De werkgroep ruimtelijke ordening kwam samen op 14 maart om deze brief te bespreken en besliste rond deze zaak open wijkvergaderingen te organiseren in alle wijken van Alken, waarop alle politieke partijen hun standpunten konden verduidelijken voor de bevolking. De werkgroep besloot te beginnen met de Waterkant.

Vrienden van de Waterkant

In Alken stellen zich op dit moment vele problemen op het vlak van de ruimtelijke ordening, woningbouw en openbare werken. Het dorp gonst van geruchten en de vele verhitte discussies rond de mogelijke aankoop, door het gemeentebestuur, van de villa Boes en de afwijzing van het zwemdok.

Tot nu toe wordt deze discussie hoofdzakelijk gevoerd aan de top, tussen de politieke partijen. De bevolking loopt er achter aan. Zij kent de juiste informatie niet, noch de rede-

neringen waarop de partijen hun standpunten bepalen. Zeker heeft zij tot nu toe in deze belangrijke beslissing geen actieve stem.

Het is onze plicht en opdracht als werkgroep ruimtelijke ordening van Samenlevingsopbouw Alken, te pogen deze kloof tussen beleid en bevolking te overbruggen.

Daarom willen wij, net zoals bij de gewestplannen, in alle wijken van Alken open volksvergaderingen organiseren rond deze twee punten. Als eerste wijk kozen wij de Waterkant.

Wij nodigen jullie uit op volgend programma in De Luna, vrijdag 23 maart.

- 20.00 uur : welkom en inleiding door de werkgroep
- 20.15 - 20.30 : CVP verduidelijkt haar standpunt tav. beide punten
- 20.30 - 20.45 : PVV doet hetzelfde
- 20.45 - 21.00 : Centrum Partij
- 21.00 - 21.15 : BSP
- 21.15 - 21.30 : even uitblazen bij een pint
- 21.30 - 22.00 : bespreken in kleine groepen van bekomen informatie
- 22.00 - 22.45 : de partijen antwoorden op de gestelde vragen en bemerkingen vanuit de kleine groepen.

**DIT WORDT EEN AVOND DIE U NIET MAG MISSEN !!!
TOT VOLGENDE VRIJDAG OM 20.00 UUR STIPT !!!**

de werkgroep ruimtelijke ordening

Tegelijkertijd werd een vriendelijke brief gestuurd naar alle politieke partijen waarin hun deelneming gevraagd wordt aan de discussie. De verenigde oppositie is daartoe bereid.

Wat is de reactie van de CVP ?

Een paar dagen voor de geplande wijkvergadering richt zij eveneens een fijn verzorgd, vier bladzijden tellend schrijven aan heel de gemeente. Wij citeren de passages over het zwembad en de villa Boes.

Het congres van de CVP-Alken heeft zich op 7.12.1978 met zeer grote meerderheid uitgesproken voor het vermijden van nieuwe belastingen. Wat hieruit volgde voor het 'projekt zwembad' ? Ondanks het feit dat dit zwembad-projects een verkiezingsbelofte

CVP ALKEN

Omdat centen belangrijk zijn ...

miljoenendans te Alken ???

Met deze slogan trachtte de oppositie het beleid van de C.V.P.-meerderheid dood te verven en daarvoor gebruikte deze oppositie de tactiek van verwar- ring en verdenking zaaien.

HOEZO?

Wel het is eenvoudig politiek spell

Ze koppelen op een demagogische en dus onverantwoorde wijze twee zaken aan elkaar die helemaal niets met elkaar te maken hebben, d.w.z. zij koppelen HET NIET UITVOEREN VAN HET PROJECT ZWEMBAD aan EEN MOGE- LIJKE AANKOOP VAN DE VILLA BOES ALS GEMEENTEHUIS.

Het geheel werd in hun pamflet dan zo voorgesteld, dat deze aankoop bij de bevolking ALS EEN HAAST VOLDONGEN FEIT zou overkomen.

Niets is minder waar!

DAAROM WIL DE C.V.P. MET KLEM, DOCH IN ALLE WAARHEID, HET BELEID VAN HAAR GEMEENTELIJKE C.V.P.-MANDATARISSEN HIER VERDEDIGEN EN VERDUIDELIJKEN.

was, wil de CVP REALISTISCH blijven nu zij in het bezit is van alle gegevens over de zware uitbatingsverliezen. De CVP wil in geen geval een zware zwembadhypotheek (onder vorm van belastingen) op de schouders van al onze inwoners leggen. Daarom zeggen wij 'neen' aan het zwembad!

Over de villa Boes:

De Heer Jan Boes bood begin januari 1979 zijn villa te koop aan het gemeentebestuur - merk op dat de beslissing geen zwembad te bouwen reeds begin december 1978 door het CVP-Kongres was genomen, dus geen sprake van enig verband!

a. Aanbod van de Heer Jan Boes op 3 JANUARI

b. Na een reeks kontakten met bevoegde instanties heeft het CVP-bestuur na ernstig afwegen van de voor- en nadelen van het plan, de raad gegeven aan de CVP-mandatarissen de villa Boes niet aan te kopen!

WAAROM GEEN VOLKSRAADPLEGING ?

In oktober 1976 hadden de gemeenteraadsverkiezingen plaats: was dat soms geen volksraadpleging? Ook meent de CVP niet te moeten deelnemen aan de SLO-Alken geplande hoorzittingen in verband met de villa Boes, gezien de gevolgde procedure en rekening houdende met de beslissingen van het CVP-bestuur.

Hoe ging het verder ?

De werkgroep organiseerde een spoedvergadering en besloot toch de geplande wijkvergadering aan de Waterkant te houden. Afgevaardigden van de drie oppositiepartijen waren aanwezig, en een vijftigtal mensen.

Op deze vergadering haalde de oppositie een brief boven van Jan Boes aan het schepencollege gedateerd 7 december 1978 (de dag waarop het CVP-congres het zwembad afzegde), waaruit duidelijk bleek hoe het CVP-bericht aan de bevolking een grote leugen was. In het aprilnummer van *Doen* drukten wij deze brief af. Ons besluit was als volgt:

1. In de brief van de CVP wordt op een brutale manier gelogen over de hele zaak. Niet op 3 januari 1979, maar reeds op 25 juni 1978 had er een contact plaats tussen de heer Boes en het schepencollege over de verkoop van zijn villa. Op 7 december, de dag dat het CVP-congres beslist het zwembad niet te bouwen, stuurt hij zijn brief naar de burgemeester.

2. Er bestaat dus een duidelijk verband tussen het neen aan het zwembad en het principiële ja aan Jan Boes.

Wat moest er nu verder gebeuren ?

JEAN BOES

ALKEN

Alken, 7 december 1978

Aan het College van Burgemeester
en Schepenen van Alken

Gemeentehuis

3820 ALKEN

Geachte Heer Burgemeester,
Geachte Heren Schepenen,

Verwijzend naar het onderhoud dat ik op zondag 25 juni jl. met U mocht hebben betreffende de eventuele aankoop door de Gemeente van mijn woning en eigendom, gelegen Stationsstraat 1 te Alken. heb ik de eer U hiermee voornoemde eigendom officieel te koop aan te bieden.

Ik ben intussen inderdaad eigenaar geworden van een voor mij meer geschikte eigendom te St. Huibrechts Hern.

In bijlage vindt U een reknoppe beschrijving van bedoelde eigendom te Alken, groot in het totaal 1 ha 16 a 02 ca.

Wat het woonhuis betreft zijn het uiteraard slechts het gebouw en de vaste inrichtingselementen die voor de verkoop in aanmerking komen, dus o.m. niet de inboedel.

Gezien de perfecte toestand van onderhoud waarin de eigendom zich bevindt en mij baserend op het advies van deskundigen die ik hierover raadpleegde, schat ik de normale verkoopwaarde van het goed op ca 16 miljoen frank. Huidig aanbod blijft geldig tot Pasen 1979.

Tenslotte dient nog vermeld dat bij eventuele aankoop door de Gemeente, de eigendom op zijn vroegst ter beschikking kan gesteld worden einde 1979, aangezien in mijn nieuwe eigendom nog belangrijke verbouwings- en verbeteringswerken moeten worden uitgevoerd.

In afwachting van uw antwoord bied ik U, geachte Heer Burgemeester, geachte Heren Schepenen, mijn oprechte hoogachting aan.

- geen aankoop van de villa Boes
- het gesprek rond het zwembad moet opnieuw geopend worden door een werkgroep die de zaak onderzoekt
- de verantwoordelijken binnen de CVP voor deze onverantwoorde manipulatiestunt zouden best hun conclusies trekken.

En nu ? Veel hangt er van af hoe men in de CVP, waarbinnen ook slechts enkele mensen op de hoogte waren van de feiten, zal reageren op de hele kwestie. We vrezen echter dat de macht van de gewone mensen in de partij te gering is om enige werkelijke invloed uit te oefenen. Iedere kleine fout van gewone mensen wordt ongenadig gestraft. Waar machtigen het volk manifest beliegen, doet men precies alsof er geen vuiltje aan de lucht is. In de gemeenteraadszitting van maart werd echter wel beslist de villa Boes niet aan te kopen. De CVP weigert echter categorisch het gesprek rond het zwembad opnieuw te openen.

Vele onbeantwoorde vragen stellen zich op het vlak van de ruimtelijke ordening in Alken: de vernietiging van het Langeveld; ongebreidelde grondspeculatie in het voordeel van de machtigen, groot onevenwicht op het vlak van de woonuitbreidingsgebieden per wijk, afwezigheid van een globale, dynamische structuurplanning opgebouwd in permanent overleg met de bevolking, de afwezigheid van een gemeentelijk grondbeleid, de vage toekomst van het Kapittel, sociale woningbouw, ...

De werkgroep ruimtelijke ordening heeft dus voldoende stof om de volgende jaren, zoals in het verleden, een actieve werking te ontwikkelen.

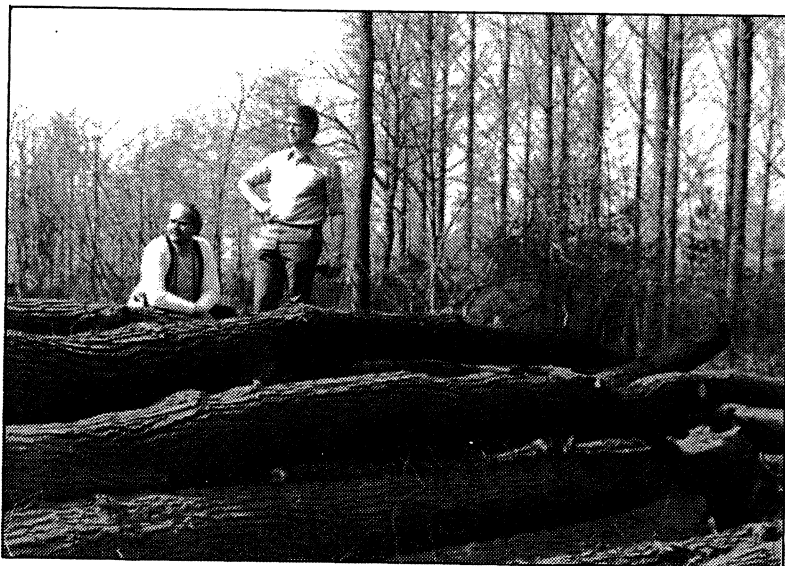
De groep 'natuur'

In Alken bestonden sinds enige tijd twee milieugroepen, één in het raam van de KWB, en één verbonden met het jeugdhuis Het Allemanneke. Deze groepen besloten eind 1976 samen te werken in het kader van Samenlevingsopbouw. Zo werd de werkgroep natuur geboren. Als doelstelling formuleerde men:

- de organisatie van een dorpsgroentetuin en een kindertuin,
- de organisatie van informatieavonden rond alle mogelijke natuurbetrokken onderwerpen,
- de uitwisseling van eigen ervaringen i.v.m. gezonde tuinbouw,
- de organisatie van natuurwandelingen in en buiten Alken,
- bescherming van verwaarloosd of bedreigd natuurgebied.

Op de eerste open vergadering op 21 januari 1977 waren dertig mensen aanwezig ... Een succes. Het eerste jaar werd er flink gewerkt. Natuurwandelingen werden georganiseerd naar Alde Biezen en het domein Nieuwenhoven. Informatieavonden hadden plaats over biologisch tuinieren, composteren, gebruik van sproeistoffen, natuurgeneeskunde en astrologische beschouwingen i.v.m. zaaitijden. Kweekervaringen werden uitgewisseld. Contacten werden gelegd met het gemeentebestuur i.v.m. de aanleg van een dorpsstuin, waarop men samen groenten zou kunnen kweken op een biologisch verantwoorde manier. Een stuk grond werd gevraagd, maar geweigerd ... omdat dit door de boeren van Alken zou kunnen beschouwd worden als "concurrentie". De groep begreep deze redenering wel niet, maar zocht verder. Prof. Cosemans was bereid om een stuk grond aan de groep af te staan waarop gemeenschappelijk zou kunnen gewerkt worden.

Het eerste jaar werd dan ook enthousiast afgesloten. Het tweede werkjaar, 1977-1978, zou ook weer zeer druk en gevarieerd worden. De groep was te groot en werd opgesplitst in deelgroepen: de gemeenschapstuin, de praktijk in eigen tuin, gezonde en rechtvaardige voeding, natuurwandelingen. Een flinke kerngroep overkoepelde het geheel. De subgroep 'praktijk in eigen hof' ging verder met het uitwisselen van eigen ervaringen en organiseerde bezoeken aan elkaars tuinen. De groep gezonde en rechtvaardige voeding organiseerde een kookcursus rond gezonde en sobere voeding, waarvoor een twintigtal mensen zich inschreven. Nieuwe natuurwandelingen werden georganiseerd, en nieuwe informatieavonden over zachte technologie, recyclage van huisvuil, de gevaren van kernenergie n.a.v. de anti-atoommars in Antwerpen, algen ... zeewier ... het geheim van de Bretoense groentekwekers. Opvallend was ook dat de groep steeds vaker gecontacteerd werd door andere personen en groepen uit Alken i.v.m. leefmilieuproblemen. De Chiro van Terkoest nam contact op i.v.m. sluikestortingen in Terkoest. De KWB vroeg of het niet mogelijk was een actie te voeren rond de industriële vervuiling van de Grote Herk die door het industriepark De Kolmen loopt en door de lokale bedrijven gebruikt wordt als riool. André Vanhex, fractieleider van de PVV, contacteerde ons begin mei 1978 i.v.m. het Alkense Eikenbos, dat opgenomen is in het voorontwerp van Gewestplan als beschermd natuurgebied, en dat reeds onherstelbaar verwoest was door de uitkapping van 128 eiken. Tegen alle wettelijke bepalingen in werd het met totale uitroeiing bedreigd. Hij vroeg de werkgroep of het niet mogelijk was hierrond een

Het geschonden speelbosje van Terkoest

actie te voeren ter voorkoming van erger kwaad. Dit geschiedde. In allerijl werd er ook contact opgenomen met de Chiro van Terkoest, die op dat ogenblik stréed voor het behoud van het speelbosje in de Parkstraat. Informatie wordt verzameld, contacten met de pers opgezet. Een artikel verschijnt in het *Belang van Limburg*.

We boekten zeer goede resultaten. De verdere verwoesting van het Eikenbos en het speelbosje werd stilgelegd. De gemeente kocht zelfs het Eikenbos aan om er een gemeentelijk natuurpark van te maken.

Hoe boeiend en verantwoord deze actie ook was, ze had ook nadelen. Alles was zeer vlug georganiseerd, zodat slechts een paar mensen van de groep werkelijk betrokken waren bij de actie. Vele groepsleden hadden een beetje de indruk dat de naam van de groep misbruikt was, des te meer daar men nogal scherp in conflict gekomen was met het gemeentebestuur dat in deze zaak allesbehalve vrijuit ging. Een paar groepsleden vielen af of gingen aan het twijfelen.

Daarbij kwam nog dat de geplande gemeenschapstuin, waar men zo enthousiast mee begonnen was voor de winter, mislukte. Er waren te weinig jongeren gevonden die werkelijk bereid waren regelmatig te komen werken. De ouderen met gezinsverantwoordelijkheid en meestal een grote tuin hadden onmogelijk de tijd om nog op een tweede tuin te gaan werken. Het onkruid overgroeide al snel de vruchten. En buiten een handvol radijzen werd er niet veel geoogst. Dit bracht heel wat spanningen en teleurstelling mee in de groep.

Toen bovendien verschillende animatoren, die in de groep een belangrijke rol gespeeld hadden, wegvielen, wisten we dat de groep een moeilijk derde jaar tegemoetging. Guido en Jaak, de nieuwe begeleiders, waren niet in staat de groep samen te houden. Ze deden hun best, maar hadden in deze moeilijke periode voor de groep te weinig ervaring, overtuigingskracht, organisatievermogen en ondersteuning om door deze crisis heen te werken. Daarenboven staken ze veel tijd en energie in de uitbouw van een nieuw initiatief, De Levende Aarde, een offsetdrukkerijtje in zelfbeheer.

De groep zat aan de grond. Een ernstige evaluatie van de groep had plaats in maart 1979. Nieuwe perspectieven werden besproken, vooral onder impuls van Remy en Guido. Remy werkte in de streek als melkcontroleur en had zeer goede contacten met vele boeren. Zij brachten opnieuw een kerngroep samen. Twee activiteiten werden vastgelegd. De organisatie van een natuur- en milieudag op 4 juni. Hoewel het er regende, waren er toch een veertig deelnemers voor twee bezoeken aan groentetuinen zonder gif, een wandeling naar het Eikenbos en naar de vallei van de Simsebeek onder begeleiding van een ornitoloog en een botaniste, picknick in volle natuur.

Vervolgens de deelname aan de anti-atoommanifestatie in Doel op 2 juni, met een gemeenschappelijke bus.

Zo kwam er toch weer wat schot in de werking van deze groep.

Naar een nieuwe spelcultuur

De spelende mens ... hoever staan wij in de westerse consumptie-maatschappij niet af van deze droom. Kinderen mogen nog een beetje spelen. Volwassenen moeten werken en geld verdienen. Maar de cultuur van de anti-spel ruikt op. Kinderen komen steeds vroeger op de schoolbanken terecht en verleren er het spelen. Tussen het leven van het kind en het leven van de volwassene

bestaat een grote kloof. Kind zijn wordt geduid als een door-gangsfase, in functie van de komende arbeid. Men is vergeten dat iedere fase in het leven van een mens belangrijk is op zich.

Met dit alles houdt de groep speelpleinwerking zich bezig.

De groep ontstond in het najaar van 1977 op een zeer eenvoudige manier. Mark Frederix en Flor Orij vonden het de moeite waard om n.a.v. de Sinterklaas-, kerst- en eindejaarsfeesten een speelgoedactie op te zetten, onder het motto: koop verantwoord speelgoed.

Contacten werden gelegd met VVKS, VKSJ, Wereldwinkel, Chiro Terkoest en Chiro-Centrum, Het Allemanneke, VKAJ en diverse leerkrachten.

Samen werd een pamflet opgesteld en via de scholen bezorgd aan de ouders: "Heb je al eens nagedacht ... over de prijs van het speelgoed? Over ... hoe vlug kinderen het beu zijn? Over de opvoedende waarde ervan? Wat is belangrijk: de fantasie van het kind of het speelgoed? Laat je bij de aankoop van speelgoed en boeken ook uw eigen fantasie werken? Kan je kind er nog echt mee spelen? Spelen jullie zelf nog wel eens met je kinderen? Koop verantwoord speelgoed en neem contact op met de werkgroep."

Het leek een eenmalige activiteit, gedoemd om te verdwijnen eens de feestdagen voorbij waren.

Een paar mensen wilden nochtans verder werken. Contact werd opgenomen met alternatieve jeugdwerkingen in Hasselt, Genk, Deurne, en met het jeugdatelier De Schuur in Wellen.

Flor en Mark besloten dan een poging te ondernemen om in Alken een speelpleinwerking op te zetten. Van een bevriende familie kregen ze de beschikking van een weide van een halve ha, goed gelegen in de Motstraat, in de nabijheid van Alken-Centrum. Een naam voor het speelplein was dan ook vlug gevonden: het Motteke. Een eerste speeldag werd georganiseerd op 27 maart 1978, tweede paasdag. Het regende dat het goot. Maar toch waren er veertig kinderen aanwezig. Gelukkig was een vervangprogramma voorzien. Een kinderfilm werd gedraaid in de gemeentelijke jongensschool. Een tweede speeldag vond plaats op 20 mei. Ditmaal prachtig weer, en zeventig tot tachtig kinderen en volwassenen van de partij. Met oude kisten, kartonnen dozen, water, touwen en modder knutselden en bouwden de kinderen prachtige droomkastelen en roversnests. Jong en oud speelden vrolijk samen ...

Besloten werd het Motteke tijdens de zomervakantie verder uit

SLO-Alken bouwt verder aan speelpleinwerking

De werkgroep «speelpleinen», in de schoot van Samenlevingsopbouw Alken, organiseert zaterdag van 10 tot 16 u. een cursus voor speelpleinanimatoren in Alken. Deze cursus wordt op touw gezet samen met de Nationale Dienst Openluchtlevens van het ministerie van Cultuur in het D'Erckenteelcentrum te Terkoest Alken.

De inhoud van de cursus: wat is spelen? de begeleiding van een speelplein; hoe kan men een speelplein praktisch uitbouwen? Welke is onze verantwoordelijkheid t.a.v. kinderen? Iedereen is welkom. De andere data van de cursus worden bepaald op de startdag samen met de deelnemers.

De werkgroep «speelpleinen» bestaat ruim een jaar en heeft al heel wat plannen. Tijdens de zomer worden de activiteiten op 'Motteke' hernomen. Men hoopt zelfs het aantal dagen en uren te verhogen. De groep wil ook meewerken om in verschillende wijken speelhoeken en -ruimten in te richten. Samenlevingsopbouw Alken zal een uitbreiding vragen van het plan Spitaels, zodat enkele werkloze jongeren zinvol werk zouden verrichten in de werkgroep en op de speelpleinen.

Er werd ook al contact opgenomen met de gemeentelijke overheid in verband met de speelpleinwerking, maar zonder veel resultaat. De werkgroep hoopt dat het gemeentebestuur de zinvolheid en de ernst van de werking zal inzien.

Waarom zou een goed idee van De Alk niet als creatief en begeleid speelplein ingericht kunnen worden? In de toekomst moeten speelpleinen zeker op gemeenschapsgrond terecht komen.

De werkgroep staat open voor voorstellen en samenwerking met de bestaande en de schepers van jeugd en Cultuur.

JvhK

In de kulturele raad werd een werkgroep «Jaar van het Kind» opgericht. De werkgroep «speelpleinen» heeft haar medewerking toegezegd maar wil dat de echte problemen van het kind en de jeugd in de Alkense samenleving onderzocht worden. Daarbij denkt de groep

Het Nieuwsblad

20.1.1979

te bouwen. Men nam contact op met René Luyten, van de Nationale Dienst Openluchtlevens. Plots deden geruchten de ronde dat ook de gemeente van plan was een speelpleinwerking te ontwikkelen, en daarvoor ook reeds contact had opgenomen met René Luyten. De schepers van cultuur en sport en de voorzitter van de Culturele Raad bevestigden dit. Samenwerking met het Motteke was maar mogelijk indien het geheel voorgesteld werd als een gemeentelijk project. Uiteraard was de groep het daar niet mee eens. Hier werd de wereld immers op zijn kop gezet. In plaats van zinvolle initiatieven uit de bevolking te ondersteunen, poogde hier het gemeentebestuur deze initiatieven op te slorpen. René Luyten zat in een moeilijke positie. Hij wilde meewerken aan een cursus rond speelpleinwerking indien de gemeente in staat was een 15tal jongeren samen te brengen en een effectieve speelpleinwerking uit te bouwen. Deze was daar echter niet toe in staat.

Het Motteke kende tijdens de zomermaanden een onverwacht succes. Tijdens de maand augustus was de speelweide iedere maandag-, woensdag- en vrijdagmiddag open. Een grote legertent stond op de wei, in geval van regen. Een ploeg animatoren stond klaar om de kinderen op te vangen: Flor, Leona, Karien, Nicole, Brigitte, André, Pieter, Brigitte, Marieke ... groep die groeide naarmate het Motteke goed draaide. Gemiddeld kwamen er 30 tot 70 kinderen spelen. Steeds was er een programma voorzien, maar de kinderen konden naar keuze en eigen behoeften spelen met het aanwezige materiaal: bakken, planken, touwen, banden, ballen, stokken, boetseerklei, verf, dozen, oude kleren, ... Ze zochten hun eigen speelritme.

Voor diegenen die nog nooit in een tent geslapen hadden, werd een tentennacht georganiseerd. Met Alken-Kermis, eind augustus, trokken ze prachtig verkleed en geverfd de kermis op tot groot jolijt van iedereen. Met paard en huifkar van een bevriende familie uit Borloon reden ze zingend en dansend door Alken. Het was een schot in de roos. Het gaf onze werking ook een krachtige continuïteit tijdens de zomermaanden en bood de mogelijkheid aan vele jongeren uit de Wereldwinkel de vaak moeilijke en theoretische discussie af te wisselen met een concreet engagement.

Nadien werd de werking van het Motteke geëvalueerd. Een goede groep had zich gevormd. Besloten werd de werking ook tijdens de winter door te zetten, door de organisatie van een ouderavond waar de dia's van de voorbije werking getoond werden. Zestig-zeventig ouders waren aanwezig. Ook werd beslist een animatoren-cursus op te zetten in samenwerking met René Luyten. Drieëntwintig jongeren schreven zich in en volgden de cursus, opgebouwd rond volgende thema's: wat is spelen, naar een zinvolle begeleiding voor speelpleinen, hoe wijkspeelpleinen praktisch uitbouwen, hoe bakken wij onze verantwoordelijkheid af t.a.v. de kinderen ... en wat behoort tot de verantwoordelijkheid van de kinderen zelf?

Door deze cursus zijn ook weer heel wat nieuwe jongeren in de speelpleinwerking betrokken: Simon, Johan, Mia, Marleen, Benny, Anita, Lydia, Jos, Gislain, en nog vele anderen.

Op 19 mei 1979 ging het Motteke opnieuw open voor een nieuwe zomerwerking. Er werd ook meegewerkt aan de begeleiding van een speelnamiddag voor kinderen, georganiseerd door de BGJG, KAV, CMBV, KVLV in het kader van het Jaar van het Kind.

De verwachtingen zijn hooggespannen bij alle leden van de

werkgroep. Nochtans is het de bedoeling in de toekomst niet enkel het Motteke uit te bouwen, maar in alle wijken van Alken te komen tot speelpleinwerking waar buurtbewoners, kinderen, jong en oud, elkaar in hun vertrouwde omgeving spelend kunnen ontmoeten.

Werkgroep arbeid : driemaal is scheepsrecht

Wel en wee in het plan-Spitaels

Iedere basiswerking die wil bijdragen tot de democratisering van de samenleving, moet aandacht hebben voor de problemen en de strijd die zich in de sociaal-economische sector voordoen, moet proberen daarbinnen een eigen bijdrage te leveren zonder de georganiseerde arbeidersbeweging te beconcurreren, aan te vallen of af te schrijven, en moet er tenslotte in slagen een duidelijke relatie te leggen tussen de basisstrijd in de niet-economische sectoren en de strijd die gevoerd wordt in de sociaal-economische sfeer.

Dat dit niet gemakkelijk is, hadden we vroeger reeds ervaren met ons mislukte cursus sociale promotie in 1975, en met de keiharde weerstanden die zich vanuit patronaat en syndicaten ontwikkelden tegen de werkgroep Arbeid.

De groeiende economische crisis en het verschijnen van de wet ter regeling van het 'bijzonder tijdelijk kader' in het plan-Spitaels op 22 december 1977 waren de achtergrond waartegen, voor de derde maal, de werkgroep Arbeid tot leven kwam in Alken. Vooral onder invloed van een paar werklozen die vaak op het secretariaat kwamen, besloten we hierop in te gaan. Op 3 januari 1978 werd een gespreksavond georganiseerd met als doel, in samenwerking met vakbonden en sociaal-culturele verenigingen, een informatiecampagne te organiseren rond de concretisering van het plan-Spitaels in Alken.

Twaalf mensen waren aanwezig: enkele werklozen, afgevaardigden van het ABVV, ACLVB, KAV, Wereldscholen, SLO-Alken. ACV, VKAJ, KWB konden die avond wel niet aanwezig zijn, maar wensten op de hoogte gehouden te worden van het initiatief.

We geraakten tot een akkoord over een concreet programma, dat na een reeks positieve contacten met de betrokken instanties, op donderdag 12 januari 1978 meegedeeld werd aan de werklozen:

WERKLOZEN ... AANDACHT ... HET GAAT OM UW ZAAK !

Er wordt de laatste tijd veel gesproken over het plan-Spitaels. Dit biedt de mogelijkheid om werklozen tewerk te stellen via het 'bijzonder tijdelijk kader'. Dit kan zowel in gemeentebesturen, openbare diensten, als V.Z.W.'s.

Ook het gemeentebestuur in Alken, het OCMW en SLO-Alken willen in dit kader werklozen aanwerven.

Het is belangrijk dat u over dit alles goede informatie hebt.

Het kan immers een einde betekenen aan uw werkloosheid!

Daarom wordt een informatie-voormiddag georganiseerd rond deze problemen op volgende maandag, 16 januari om 9 u. 30 na den dop in het Paralcentrum vlakbij het doplokaal.

U bent er allen op uitgenodigd. Het programma is als volgt:

1. *Wat houdt het plan-Spitaels in ?
door A. De Proft, nationale studiedienst ACV*
2. *Het gemeentebestuur, het OCMW en SLO-Alken zullen hun plannen uitleggen desaan gaande.*
3. *Al uw vragen en bedenkingen zullen beantwoord worden.*
4. *De werkgroep Arbeid, die deze vergadering organiseert, en in de toekomst nog andere initiatieven wil nemen, zoals de uitgave van een Dopperskrantje zal zich voorstellen.*

Deze voormiddag wordt georganiseerd door volgende groepen en verenigingen: KWB, ACV, ABVV, ACLVB, KAV, Wereldscholen, Jong KAV, het gemeentebestuur, VKAJ, SLO-Alken

Op deze informatievoormiddag waren 150 van de 350 werklozen uit Alken aanwezig. Wij sloegen haast achterover van verbazing. Wie had dat nu gedacht ? Het programma verliep zoals voorzien. Na uitleg over het plan-Spitaels door A. De Proft stelden de verschillende groepen hun projecten voor.

Het gemeentebestuur vroeg 7 arbeiders voor opruimings- en verfraaiingswerken, twee bedienden voor de sportraad en socio-culturele raad. Het OCMW vroeg twee sociologen voor onderzoek, twee gezinshelpsters voor hulp-aan-huis, één halfgeschoold arbeider voor herstellingswerken, twee kinderverzorgsters voor kinderopvang. SLO-Alken vroeg één boekhouder, twee speelplein-animatoren, één lay-out man, twee maatschappelijk werk(st)ers voor begeleiding van groepen.

Bij dit globaal aanbod werden heel wat kritische vragen gesteld door de werklozen: hoe gebeurt de selectie van deze 21 mensen; hebben alle werklozen gelijke kansen van dit aanbod gebruik te

maken; zijn deze projecten niet al te sterk opgebouwd vanuit de behoeften van de instellingen en te weinig vanuit de behoeften en kwalificaties van de werklozen; daar de groep vooral gevormd wordt door ongeschoolde jonge vrouwen, zullen die ook een kans krijgen; zullen enkel de gediplomeerden aan bod komen, met als gevolg een soort afromingseffect van de grote groep werklozen, een nieuwe vorm van discriminatie ?

Diverse voorstellen werden gedaan tot bijkomende projecten voor bejaardenanimatie, milieu- en groenbescherming, kinderopvang voor buitenhuiswerkende vrouwen. Het gemeentebestuur speelde hier niet op in.

De voormiddag eindigde met het voorstellen van de werkgroep Arbeid. Een tiental werklozen wilden verder meewerken aan deze groep.

Uit dit werkgroepje groeiden heel wat zinvolle initiatieven. Bekijken we even apart.

1. Dopperskrantje

In maart en juni 1978 en in februari 1979 werd een dopperskrantje gemaakt en verspreid onder de werklozen aan het doplokaal. De eerste twee nummers werden gratis uitgedeeld op 350 exemplaren. Het derde werd verkocht tegen 5 fr. De 120 exemplaren waren snel uitverkocht. De inhoud:

- uitgebreid interview met Alkerse werkloze
- antwoorden op vragen die werklozen zich stellen i.v.m. hun rechten en plichten
- artikels over een beter doplokaal, waar de werklozen tenminste uit de regen staan
- achtergrondinformatie over de economische crisis
- hoe wordt er tegen de werkloosheid gestreden buiten Alken: RBP, Salik, KAJ-manifest, vakbondsstandpunten, ...
- aankondiging van nieuwe initiatieven van de werkgroep.

2. Nieuwe informatievoormiddagen

Georganiseerd op 22 maart 1978 met F. De Buyst van het ABVV over de rechten en de plichten van doppers, en op 15 juni 1978 over werkloosheid en deeltijdse arbeid in samenwerking met het Vrouwenhuis van Hasselt; telkens met zo'n 25 werklozen.

3. De strijd voor 'Spitaelers' in eigen werking

Daarvoor moesten we een waar gevecht voeren. Op 12 januari dienden we onze aanvraag in. Op 22 juni 1978 kregen we bericht dat alles in orde was op voorwaarde dat het gemeentebestuur zich borg stelde voor ons project. Aangezien wij twee speelpleinani-

matoren gevraagd hadden voor het Motteke, vroegen we deze borgstelling onmiddellijk aan, in de hoop dat ons project begin juli goedgekeurd zou worden, net vóór de zomervakantie. Het probleem was dat niemand precies wist wat deze borgstelling inhield. Via de voorzitter van het subregionaal tewerkstellingscomité begrepen we dat deze borgstelling geen enkel risico inhield, en dat men enkel een soort principiële erkenning verlangde. Dit werd meegedeeld aan het schepencollege. We schreven nog voor de gemeenteraadszitting van 30 juni 1978 een uitvoerige brief naar alle gemeenteraadsleden, waarin wij onze projecten toelichtten en de borgstelling vroegen. De gemeenteraad was het er in principe mee eens, maar stelde o.i.v. de meerderheid de definitieve beslissing uit tot de volgende raadszitting, na het schepencollege de opdracht te hebben gegeven een onderzoek in te stellen naar de draagwijdte van deze borgstelling en de modaliteiten ervan vast te leggen. Dit was voor ons een zware ontgoocheling. De speelpleinanimatie kon niet doorgaan. Wij werden verplicht onze projectaanvraag te wijzigen. Aangezien het schepencollege geen bijkomende informatie kon verzamelen, en nadat twee mensen van SLO-Alken zich persoonlijk borg hadden gesteld voor een bedrag van 300.000 fr., werd deze borgstelling op de raadszitting van 20 juli unaniem goedgekeurd. Op 12 september ontvingen wij een brief van het Ministerie van Arbeid dat ons project goedgekeurd was. Op 1 oktober deden 5 Spitaelers hun intrede: André, Miet, Dirk, Lilliana, Lena. Het startte opgetogen. Toch bracht deze intrede heel wat spanningen met zich mee: een te beperkte ruimte voor het groot aantal mensen, karakterconflicten, verschil in visie en opvatting, te hoge verwachtingen in de nieuwe mensen op het vlak van de animatie en groepsbegeleiding. Miet drukt dit scherp uit in een schrijven gericht aan de secretariaatsploeg na een viertal maanden:

"Bekentenis van een marginaal tussen de marginalen

Hoe voel ik mij in SLO-Alken?

Ik voel mij als een grote nietsnut, iemand die door zijn nietskunnen zich stuntelig gaat gedragen. Ik ben een gehandicapte tussen een groep marginalen.

Wat doet men in SLO-Alken als men zo iemand over de vloer krijgt? Men zorgt er onbewust voor dat die persoon complexen krijgt. Men redeneert gewoonweg vanuit eigen gezichtspunt. Ze denken er niet aan dat ze jarenlang school gelopen hebben die maken dat ze zijn wat ze nu zijn. Maar ik werd niet geboren met een stel hersens

van eerste of tweede kwaliteit. Als men mij vraagt een verslag te maken, geraak ik al in paniek.

Vanaf het ogenblik dat ik in SLO-Alken binnenkwam wilde ik mij inzetten om dat en dat bij te leren. Ik vond er de sfeer aange-naam. Maar nu begin ik te voelen dat de sfeer beladen is met een zekere spanning. Naargelang ik probeerde mij in te werken voelde ik alles op mij afkomen, te veel ineens!

Ik weet niet waar ik aan toe ben ... ik, die maar de helft snap van wat die grote mensen daar vertellen! Ik heb niet die gladde tong die X wel heeft. Ik heb niet het inzicht dat X wel heeft. Ik heb niet het zelfvertrouwen dat X wel heeft. Ik heb niet het verstand dat X wel heeft. Ik heb enkel de muziek die ik graag hoor, de boeken die ik graag lees, de talen die ik graag spreek, de mensen die ik graag zie. Dit alles moet in SLO-Alken plaats ruimen voor de problemen. Je wordt gedwongen de problemen te zien. Ze volgen je tot in je dromen. Je kunt niets eten of het is ongezond. Je mag je niet aan alcohol wagen, want je gaat er aan ten onder. Van roken krijg je kanker. En doe je niets verkeerd, dan voel je je even rot als was je alle perken te buiten getreden! Ik voel mij door al die problemen in het nauw gedreven. Ik zit in een moeras dat mij steeds dieper zuigt. Als ik lees over Zuid-Amerika, de verschillen van wijk tot steeg. Als je weet dat op 100 meter van een sjieke buurt de mensen tegen de krotten zitten in een veel te hete zon ... te wachten tot de dood hun uit hun ellende haalt, dan voel je je zelf 'n beetje wegwijnen.

Ik weet dat ik mij nooit volledig op werk zoals in SLO-Alken zal kunnen toeleggen. Niet alleen omdat ik niets begrijp, maar omdat mijn geest in een fantasiewereld leeft. En als mijn geest zich daaruit zou verplaatsen dan ga ik er onderdoor, langzaam maar zeker. Lafaard ... zullen jullie zeggen. En, ik geef jullie gelijk.

Maar ik wil dat jullie inzien dat je niemand meer verstand geeft door hem te laten lezen. Je kan niemand dwingen even slim te zijn als je zelf bent (of niet). Ieder mens is verschillend. Dus heeft de ene mens meer hersencellen dan de andere."

Miet

Nooit heb ik op een indringender wijze de hoofdproblemen die samenhangen met basiswerk ervaren dan in dit schrijven. Wij hadden een Spitaeler nodig om scherp geconfronteerd te worden met de grenzen van een werking zoals de onze, de wijze waarop

verdrukking binnensluipt in een orgaan dat zichzelf uitsluitend beschrijft als een 'bevrijdingsbeweging', dat er mee pocht inductief te werken, vanuit de behoeften en ervaringen van de betrokkenen. Hoe gemakkelijk komt er geen breuk tot stand tussen 'institutionele behoeften' en dit 'trouw blijven aan de ervaringen van gewone mensen'. Hoe moeilijk is het niet dit voorgestructureerd burgerlijke bewustzijn open te breken tot een wereldbetrokken open bewustzijn, zonder angst voor lijden en strijd.

Al deze problemen werden besproken door de algemene vergadering van SIO-Alken in een studiedag eind april 1979. En al werd er niets opgelost ... een nieuwe werkovereenkomst werd afgesloten op basis van een realistisch verwachtingenpatroon t.a.v. elkaar, én een betere zelfkennis. In mei werd een uitbreiding van van het bijzonder tijdelijk kader gevraagd en bekomen voor een animator voor het jeugdatelier van de Schuur in Wellen, Maurice. Voor de speelpleinwerking van het Motteke werd voor de zomer van dit jaar een nieuwe uitbreiding gevraagd, Leona. Ook dit werd goedgekeurd.

Solidariteit met RBP en Salik

In de tweede helft van 1978 besloot de werkgroep, vooral onder impuls van André, ook aandacht te besteden aan de problemen van de werkende bevolking. Immers, wie niet werkloos is, kan het in de toekomst nog altijd worden. Besloten werd vooral aandacht te besteden aan de wijze waarop werknemers in hun bedrijven strijden voor hun rechten. Twee speerpuntacties werden bezocht, besproken en ondersteund in de mate van het mogelijke: de bedrijfsbezetting van RBP en het bedrijf in zelfbeheer Salik.

Begin januari 1979 bezochten we met een twintigtal mensen van Alken het bezette RBP-bedrijf. Samen met Lieve Gelders, die een schilderij gemaakt had voor de RBP-bezitters onder de titel "Recht op arbeid" werden we vriendelijk ontvangen door Honoré Kerschaeffer, leider van het bezetterscomité. Van de wereldwinkel hadden wij vijftien kg koffie meegekregen ter ondersteuning van de bezetting. Na uitleg van de bezettingsactie werd besproken hoe we de actie verder konden ondersteunen. Hieruit groeiden een reeks beperkte, maar zinvolle activiteiten:

- twee uitgebreide artikels in *Doen* dat eind januari en begin april verspreid werd op 3000 exemplaren over heel de Alkerse

- bevolking;
- verspreiding van een 20-tal affiches "RBP OPEN" n.a.v. de massabetoging van 21 april 1979;
- in afspraak met het bezetterscomité poogden wij de arbeiders van Chemical Hooker in Genk, ook een onderdeel van dezelfde multinational Oxy, via een pamflet en in samenwerking met hun vakbondsafgevaardigden, tot solidariteitsacties te brengen met de bezetters ... overigens zonder resultaat;
- op de opening van de tentoonstelling van werken van Lieve Gelders op vrijdag 27 april sprak Honoré Kerschaeffer voor 150 mensen over de situatie van RBP.

Op een systematische wijze worden wij door het bezetterscomité op de hoogte gehouden van de situatie. Recentelijk, op 9 juni 1979, de dag van de Europese verkiezingen, voerden wij met een twintigtal mensen een kleine actie ten voordele van de RBP-bezitters op het Hasseltse St.-Jansplein, waar Willy Claes een orkest dirigeerde. Wij hadden een kort gesprek met de minister, overhandigden hem een brief waarin wij pleitten voor een spoedige en rechtvaardige oplossing voor de bezetters en trokken de aandacht van de publieke opinie via *De Morgen* op deze rechtvaardige, langdurige strijd.

Na meer dan elf maanden bezetting lijkt het einde eindelijk in zicht. De mannen van RBP en hun gezinnen schreven een prachtig stuk sociale strijdgeschiedenis. Wij zijn fier deze strijd een beetje geholpen te hebben.

In maart 1979 werd ook een bezoek gebracht aan het textielbedrijf Salik, in zelfbeheer, nadat we reeds in januari 1979 met een twintigtal mensen deelgenomen hadden aan een provinciale solidariteitsavond in Rapertingen. Wij kochten voor 25.000 fr. broeken voor verkoop via de wereldwinkel. Via *Doen* werd ook deze solidariteitsactie bekendgemaakt bij de bevolking. Contacten werden opgenomen met de lokale ACV-afdeling om daadwerkelijke steun. Men zou het bespreken in het bestuur. Nooit kwam er reactie.

De sociaal-economische actualiteit in Alken

Het laatste jaar besteedde de werkgroep veel energie aan twee belangrijke gebeurtenissen: de verkoop van een pakket aandelen van de Brouwerij van Alken aan de Brasserie de Kronenbourg, en de ACV-actie in het herenconfectiebedrijf Lesire n.a.v. de af-

danking van een jeugddelegee van hun vakbond, vlak vóór de sociale verkiezingen. Beide voorvallen werden uitvoerig beschreven in *Doen* in een speciaal nummer, als reactie op de romantisering van het Jaar van het Dorp door de gemeenteraad. In een Tijl Uilenspiegelachtige doodsbrieff werd het Jaar van het Dorp vroegtijdig begraven. De artikels sloegen in als een bom. Omwille van hun belang volgt hier een bondige samenvatting.

Sociale onrust in het confectiebedrijf Lesire te Alken
Begin juli 1978, juist voor de zomervakantie, werd in het confectiebedrijf Lesire de jeugddelegee van het ACV, Alda Ools, afgedankt. Dit was niet zo nieuw. Een paar maanden daarvoor had men de jeugddelegée van het ABVV na veel pesterijen buitengewerkt. Nieuw was de strijdbare reactie van het ACV op deze afdanking. De laatste werkdag vóór de vakantie werden de arbeiders opgeroepen in het pamflet om het ontslag van de delegée niet te laten gebeuren. Als redenen voor ontslag gaf de patroon "slechte produktiviteit" op en "onruststokerij". Beide

Volksmacht, 28.7.1978

LESIRE ALKEN

Een konfektie-meisje afgedankt

Wie om tien voor vier op het bureel wordt geroepen bij Lesire, weet dat de afdankingsformulieren klaar liggen, dat zij buitenvliegt. Ook Alda Ools (18 j.) uit Alken werd op het afdankingsuur gemaand naar het bureel te gaan.

De patroon noemde twee redenen voor zijn afdanking: te weinig prestatie en onrust zaaien in de werkplaats.

Lesire gaf haar geen recht op verdediging, ze hoefde er niets tegen in te brengen. Arbeiders hebben volgens hem te luisteren.

Het was trouwens niet nodig dat zij zich verdedigde, want de werkgever wist dat zijn redenen vals waren.

Waarom? Omdat Alda juist op dat moment een hoogtepunt haalde aan prestaties, dat ze meer rendeerdde dan van jongeren verwacht kan worden volgens de C.A.O.

Na raadpleging van tal van werksters bij Lesire bleef van

het argument „Onrust zaaien” niets meer over. Niemand kon aangeven, geen enkel feit, waaruit bleek dat de produktie gestoord werd. Hieruit blijkt dat de heer Lesire zich aan geen afspraken of overeenkomsten houdt. Immers in de konfektienijverheid moet een syndikaal afgevaardigde aangeerd worden door de werkgever. De overeenkomst, toen afgesloten, werd niet nageleefd.

De werkgever kwam overeen, wat gebruikelijk is, om eerst met de vakbonden te overleggen voordat hij het aangegane kontrakt zou teniet doen. Dit is niet gebeurd. Is Lesire dit vergeten of vond hij het niet eens nodig wanneer men zijn woord breekt?

De duidelijke afspraak met de vakbonden is niet gehouden en wij tillen daar zwaar aan omdat een vakbondsafgevaardigde de vertegenwoordiger is van de arbeid(st)ers en vakbond in de onderneming. Die

zet men zomaar niet op straat, tenzij men natuurlijk een diktoriaal regime wil vestigen in de onderneming. Deze afdanking getuigt van een onverantwoord gedrag als we de balans, de winst en verliesrekening nalezen. Produktie moet men toch maken met de mensen en om afleveringstermijn te halen moet men toch kunnen rekenen op werkzame arbeiders. Moelijkheden en konflikten zijn niet nieuw bij Lesire. Nieuw is wel dat deze niet opgelost worden in overleg. In het verleden werden alle inspanningen geleverd om tot normale syndikale verhoudingen te komen. De laatste tijd waren deze ook zo. Blijkbaar zijn ze nu verbroken. Toen het ontslag bekend werd, deelde de vakbond strooibrieven uit aan het bedrijf. De arbeiders gingen net in verlof. Ondertussen is het Paritair Comité aangevraagd, waar patroons en vakbondsafgevaardigden zich zullen uitspreken over dit konflikt.

beschuldigingen werden door het ACV weerlegd. Het ACV was bereid om iedere actie te steunen om hun delegee weer in dienst te krijgen. De arbeiders werden opgeroepen tot waakzaamheid gedurende de vakantieperiode. In praktisch alle Vlaamse kranten verschenen berichten over de afdanking. In de *Volksmacht* verscheen een bikkelhard artikel:

Honderden Alkenaren lazen de berichten in de kranten en vakbondspers. Er werd enorm veel over dat ontslag gepraat in het dorp. Waar ging dat naartoe ... CVP-patroons die ACV-delegees op straat zetten ... dat kan toch niet? Zouden hun belangen dan toch tegengesteld zijn? Overall werd er verhit gediscussieerd over het conflict in De Kolmen. Voorspellingen werden gemaakt of het na de vakantie al dan niet op een staking zou uitlopen. 's Maandags na de vakantie deelden ACV-militanten pamfletten uit aan het bedrijf, waarin de arbeiders gevraagd werd zich klaar te houden om tot actie over te gaan. In het paritair comité in Brussel was er een verzoeningsvergadering voorzien op de eerste donderdag na de vakantie. Daarin werd een akkoord bereikt. Het ontslag van Alda werd ingetrokken op voorwaarde dat haar syndicaal mandaat opgeschort werd tot na de sociale verkiezingen van mei 1979. Dit geschiedde. Met glorie werd ze verkozen als lid van de ondernemingsraad. Velen in Alken juichten deze vakbondsactie toe als een nieuwe episode in de sociale strijd.

Van Cristal Alken naar Brasserie de Kronenbourg

Een paar maanden later werd Alken opnieuw opgeschrikt door een andere belangrijke gebeurtenis. Reeds jaren woedt er in België en Europa een keiharde strijd in de wereld der brouwerijen om de markt en de macht. Op Europees vlak spelen vooral Stella Artois, Heineken en Kronenbourg een belangrijke rol in die strijd. Als familiebedrijf in volle overgang van een kleine naar een middelgroot bedrijf, kan de Brouwerij van Alken zich in deze harde concurrentiestrijd niet zelfstandig handhaven en wordt verplicht zich in te schakelen in een groter geheel. De laatste jaren werden reeds onderhandelingen gevoerd met diverse andere brouwerijen, zoals Wielemans, Watneys ... Zonder resultaat evenwel. De onderhandelingen met de Brasserie de Kronenbourg leidden wel tot een concreet resultaat, onder de vorm van een minderheidsparticipatie in de aandelenportefeuille van Cristal Alken. Het is moeilijk te zeggen over hoeveel procent van de aandelen het hier gaat. Er is een groot gebrek aan nauwkeurige informatie, weerspiegeld in de tegenstrijdige berichtgeving in diverse week- en dagbladen. Kronenbourg is op zijn

beurt een onderdeel van de multinationale onderneming BSN, een wereldconcern waarvan een zeventig bedrijven afhankelijk zijn, hoofdzakelijk in de glas-, verpakings- en voedingsindustrie, w.o. ondermeer Glaverbel-Gilly. De minderheidsparticipatie kan in de toekomst uitgebreid worden tot een meerderheidsparticipatie in het voordeel van Kronenbourg, indien de huidige ontwikkeling renderend is voor deze multinationale onderneming. In tenminste 10 % van de 2000 cafés van Cristal Alken zullen voortaan produkten van Kronenbourg verkocht worden. Je moest de gezichten in Alken zien, wanneer een paar maanden na dit artikel overal de reclameborden 'Kronenbourg' verschenen. Het luxebier van Alken, de Altmeister, verdwijnt als dusdanig en wordt het luxebier van Kronenbourg. Vaste afgevaardigden van Kronenbourg zullen voortaan op topniveau het beleid volgen en in de raad van beheer zetelen. Onder het kaderpersoneel heerst grote onzekerheid en angst. Wat zal de toekomst brengen? Onder de arbeiders en niet-kaderleden heerst minder onrust. Alles geschiedde uiteraard boven hun hoofden heen, maar hun plaats lijkt niet in gevaar. Een uitbreiding van de produktie lijkt op langere termijn mogelijk ... Zal de tewerkstelling ook uitbreiden in dat geval? Niemand die er kan op antwoorden.

Wat zijn de gevolgen van dit alles voor Alken? Wij leven in een economische crisis, met aan de ene zijde een keihard gevecht tussen multinationale ondernemingen en holdings uit de Verenigde Staten, Japan en West-Europa, aan de andere zijde groeiende werkeloosheid, onzekerheid, aantasting van de sociale verworvenheden. Deze strijd woedt ook in Alken, waar de industrialisering sterk oprukt: intrede van een machtige Franse multinational in onze dorpsgemeenschap, industrieterrein, grondspeculatie, groeiende vakbondsstrijd. Het oude Alken is dood. Iedere poging om deze harde, en wellicht voor velen onprettige realiteit te ontkennen, heeft geen zin. Iedere romantische vlucht in een Jaar van het Dorp, dat de aandacht van de werkelijke problemen afhoudt, is zinloos... een bewuste strategie van de behoudsgezinde krachten om de bevolking te misleiden. Het nieuwe Alken wordt gedomineerd door krachten waarvan men de namen niet eens kent. Hoe deze trend te stoppen? Er is groeiende onrust onder de Alkerse bevolking. Deze onrust moet uitgebouwd worden tot goed georganiseerde waakzaamheid. In de bedrijven door de keuze van politiek bewuste en sociaal geëngageerde arbeiders en arbeidsters in de sociale verkiezingen en hechte vakbondsamenwerking. Een meer strijdvaardig ACV wekt

Exit Cristal?

hier veel hoop.

Buiten de bedrijven door de uitbouw van een volksverbonden beleid. Zo ver zijn we lang nog niet. Maar toch ... Met vreugde vernamen wij een tijdje geleden de oprichting van ACW-Alken, als overkoepelend orgaan van de zeven takken van de christelijke arbeidersbeweging. Wij hopen op een actieve werking van dit orgaan, trouw aan haar fundamentele doelstellingen: de uitbouw van een ware democratische maatschappij in alle sectoren, economie, financies, onderwijs, justitie, ruimtelijke ordening, massamedia, cultuur, politieke en kerkelijke instellingen. Vervolgens is er ook de uitdrukkelijke wil van de Vlaamse socialisten om te komen tot een geloofwaardig, hernieuwd, beleefd socialisme dat inspireert, vertrouwen wekt aan de basis, bereid is samen te werken met sociaal-geëngageerde gelovigen en actiegroepen. Zullen zij dit in en buiten Alken weten waar te maken? Er is groeiende politieke samenwerking tussen de oppositiepartijen met diepe wortels in de eenvoudige bevolkingslagen. Zal deze trend zich verder doorzetten? Er is de groeiende basisdynamiek in Alken, die zich verder ontwikkelt ondanks vele weerstanden, en haar bijdrage levert tot de uitbouw van een sociale, volksverbonden strijdtraditie, nieuw en noodzakelijk in de Alkerse gemeenschap.

Het zijn allemaal stukken uit een sociaal-historische puzzel, die om vele redenen nog lang niet in elkaar passen. Maar ze zijn aanwezig, groeien en schuiven gedwongen door de omstandigheden langzaam maar zeker naar elkaar toe. Hoop voor een boeiende toekomst als klein onderdeel van een veel breder proces.

Tenslotte poogde de werkgroep, geplaatst tegen deze achtergrond, een panelgesprek te organiseren op 18 april 1979 met Jef Sleenckx, BSP-volksvertegenwoordiger en een secretaris van de Landelijke BediendenCentrale-Brussel (ACV). Beiden hadden toegezegd. Het onderwerp van de discussie was de economische crisissituatie, de sociale verkiezingen en de progressieve frontvorming. Langs socialistische zijde werkte men zeer goed mee aan de organisatie van de avond. De werkgroep deed alle mogelijke inspanningen om ACW-Alken te betrekken in deze avond, maar bereikte het omgekeerde resultaat. De avond zelf belde de LBC-secretaris onverwacht af. Het was onze indruk dat hij, na een contact tussen ACW-Limburg en ACW-Brussel, spreekverbod kreeg. Wij begrijpen het niet. Welk voordeel ziet het ACW er nu in om haar eigen overtuigde medewerkers te verbieden zinvolle standpunten te verdedigen voor een sociaal geëngageerd publiek ?

Besluit: de werkgroep Arbeid is een klein groepje dat zich als een kwetsbare muis moet bewegen en werken te midden van logge olifanten ... Voortdurend verpletteringsgevaar! Toch is er de laatste jaren concreet en permanent gewerkt op vele fronten. We hopen van harte op een betere samenwerking met het ACW, organisatie waar velen van ons zich sterk mee verbonden voelen. In de toekomst zullen wij de krachtlijnen verder ontwikkelen die zich aan de werkgroep opdringen: dopperskrantje, informatievoormiddagen voor en met werklozen, solidariteitsacties met actuele vormen van arbeidersstrijd in en buiten Alken, het volgen van een sociaal-economische realiteit in Alken, politisering van de bevolking t.a.v. al deze problemen.

HET BUURTGEZONDHEIDSCENTRUM DE RESTEL

Er heerst in de westerse wereld een diepe crisis in de gezondheidssector. De oorzaken hiervan zijn veelvuldig: de hoge kostprijs, de geschokte vertrouwensrelatie tussen arts en patiënt, de toenemende neiging tot specialisering en institutionalisering met de onmondigheid en machteloosheid van de patiënt als logisch gevolg, de zuivere curatieve-medische aanpak, in wezen oplappend van aard, de toenemende commercialisering o.i.v. een machtige farmaceutische industrie, de contra-productiviteit van het medisch apparaat dat in toenemende mate, in plaats van gezondheid te bevorderen, een bedreiging vormt voor het welzijn van vele mensen (Illich).

Het onbehagen aan de basis t.a.v. deze organisatie groeit. Maar velen voelen zich machteloos. Hoe moet je als kleine patiënt op tegen deze machtige organisaties en belangengroepen, die onder elkaar de miljardenkoek verdeeld hebben en genieten van hun maatschappelijk prestige ? Daarenboven blijven zinvolle experimenten in deze sector voor een flink stuk afhankelijk van het aanbod van artsen en andere welzijnswerkers, die bereid zijn de vleespotten van Egypte te verlaten, om samen met de bevolking, tegen artsensyndicaten in, op zoek te gaan naar een nieuwe aanpak.

Hoe het begon

In Alken hadden wij dat geluk met Cis Luyckx en Edith Coene-grachts, een jong artsenechtpaar, dat bereid was zich in te schakelen in onze werking. Wij hadden hen ontmoet op een studieweekend van de werkgroep Medica van de KULeuven in de lente van 1975. De discussies gingen over de relatie tussen de organisatie van een goede gezondheidszorg op lokaal vlak en buurt- en opbouwwerk. Men had ons gevraagd deze problematiek toe te lichten vanuit onze ervaring in Alken. Het werd een boeiend gesprek met veertig studenten uit de geneeskunde, die hun studies bijna voltooid hadden en die allemaal verlangden naar een andere dan de traditionele huisartsenpraktijk. Na het gesprek vroegen Cis en Edith of het mogelijk was dat zij, eens hun studies voltooid in september 1975, zich in Alken konden vestigen om verder mee te werken met Wereldscholen en Samenlevingsopbouw-Alken. Ons antwoord liet niet lang op zich wachten. Gedurende de volgende maanden hoorden we echter nog weinig van hen. Wij twijfelden ... Zouden ze wel komen ?

In september 1975, midden in de diepste crisis in onze werking, stonden ze beiden opeens aan de deur: "Wij hebben gisteren ons diploma gehaald als arts. Wij zijn klaar om naar Alken te komen." Het juichte in ons hart. Een nieuw perspectief opende zich dat zou uitgroeien tot een buurtgezondheidscentrum met een huisartsenpraktijk, patiëntenraad, contactgroep bejaarden, contactgroep diabetici, werkgroep socio-culturele activiteiten, een anti-rokersgroep en de werkgroep Ommekaar. Maar eer het zover was, zou er nog heel wat water door de Simsebeek moeten stromen. In ieder geval krijgen we in de ontwikkeling van het buurtgezondheidscentrum een prachtig voorbeeld van welke gezondheidszorg er groeit van onderuit, in permanent overleg

tussen de gezondheidsverbruikers en actieve basismensen in Alken.

Een alternatieve huisartsenpraktijk

Hoe zouden Cis en Edith nu ingeschakeld worden ? In dienstverband of op basis van vrijwillige medewerking ? Waar zou de huisartsenpraktijk komen ? Welke activiteiten, naast de praktijk, moesten daarbinnen georganiseerd worden ? Wat zou de relatie zijn tussen Wereldscholen, Samenlevingsopbouw-Alken en deze artsenpraktijk ?

In het najaar van 1975 organiseerde Samenlevingsopbouw-Alken een weekend om al deze vragen te beantwoorden. We waren met een dertig-veertig mensen aanwezig. Het volgende resultaat kwam uit de bus:

- de groep opteerde voor de oprichting van een buurtgezondheidscentrum onder de vorm van een vzw;
- dit centrum zou zo snel mogelijk geopend worden in St.-Joris, een jonge volkse wijk op een drietal km van Alken-centrum. Daar was immers nog geen huisartsenpraktijk gevestigd en wij beschikten er reeds over een eigen secretariaat in het centrum. Een sterke opening in een wijk waar wij tot dan toe afwezig geweest waren, was het hoofdmotief van deze keuze;
- het doel van het centrum werd als volgt geformuleerd: in de meest algemene zin bijdragen tot het bevorderen en handhaven van de gezondheid, door de organisatie van preventieve en curatieve activiteiten ten behoeve van en met de buurtbewoners en andere gebruikers van het centrum;
- het centrum begint te werken met één arts in loondienst als doorbraak van de prestatiegeneskunde. Deze arts ontvangt een loon dat gelijk is aan het gemiddelde loon van een arbeider in de Brouwerij van Alken. Dit om het principe van de herverdeling van inkomsten centraal te stellen;
- voor de regelmatige gebruikers van het centrum zal er gewerkt worden tegen terugbetalingstarieven. Toevallige of eenmalige gebruikers van het centrum betalen ook het remgeld;
- wij brengen op basis van giften en renteloze leningen voor een periode van 5 jaar, een bedrag samen van 6 à 700.000 fr. om de start van het initiatief mogelijk te maken: huishuur, uitrusting van de praktijk, betalen van het loon van de arts en RMZ, andere lopende uitgaven, enz. Wij rekenden immers op een paar jaar om de praktijk stevig uit te bouwen. Dit

alles geschiedde ongeveer als afgesproken. Op 1 april 1976 ging het buurtgezondheidscentrum open in St.-Joris. Hieruit ontwikkelde zich langzaam maar zeker een alternatieve huisartsenpraktijk.

Nu, drie jaar verder, stellen we vast dat de huisartsenpraktijk goed draait. In 1978 kon het centrum volledig zijn eigen behoeften dekken. In 1979 verwachten we een eerste duidelijk overschot. Gemiddeld maken 10 à 15 patiënten per dag gebruik van de diensten van het centrum, en dit aantal gaat in stijgende lijn. Terecht kan men zich afvragen waaruit nu het alternatief bestaat ? Naast het feit dat de artsen in deze structuur gedragen worden door een groep, werken in loondienst en tegen terugbetalingstarieven, is het belangrijkste dat de patiënt een flink stuk inspraak krijgt in zijn eigen genezingsproces. Steeds wordt met hem/haar overleg gepleegd over de ziekte in haar ontstaan, ontwikkeling, oorzaken, behandeling. Men doet zoveel mogelijk beroep op de natuurlijke genezingskracht bij de mensen. Men weigert radicaal mee te doen aan de geneesmiddelencultus, zonder deze uiteraard uit te sluiten. Heel de praktijk ademt een sfeer van vriendelijk, maar vastberaden engagement, van uitnodiging en kansen tot inspraak en vrije inzet. De wachtkamer is een pareltje van een politiserende ruimte waarin de patiënt uitgedaagd wordt zijn eigen lot ter hand te nemen, en een relatie te leggen tussen zijn eigen ziekte-ervaring en de hem omringende leefgewoonten en maatschappelijke ordening: eten, wonen, roken, werken, drinken, rijden, economische crisis, gezin, angst, zenuwen, pijn, atoomwapens, eenzaamheid, Derde Wereld, verwoesting van het leefmilieu, stress. Tenslotte wordt het alternatief het sterkst waargemaakt door de verscheidene preventief georiënteerde werk- en contactgroepen die zich rondom deze praktijk ontwikkeld hebben. Op dit ogenblik reeds maken zij het hoofdmoment uit van de werking van het centrum. Ze zijn ondenkbaar in het kader van de gewone huisartsenpraktijk.

Patiëntenraad, draaischijf van de werking

Om de drie à vier weken is er een ledenvergadering van het BGC, waarop alle patiënten uitgenodigd worden via een uitnodiging opgehangen in de wachtkamer. De vaste deelnemers aan deze bijeenkomsten worden persoonlijk aangeschreven. Hierin wordt de

bestendige werking van het centrum bepaald en geëvalueerd.

Doorgaans zijn er zo'n 15 aanwezigen.

De bevoegdheden van de patiëntenraad zijn zeer uitgebreid:

- het materiële beleid van het centrum: loonadministratie, huishuur, ...
  - de ontwikkeling van de huisartsenpraktijk: gaat het goed, zijn er klachten, opmerkingen van patiënten, vragen van de artsen.
  - vormingsactiviteiten rond actuele problemen bij de patiënten. Soms bespreekt men thema's vanuit eigen ervaringen. Een andere keer laat men sprekers komen of confronteert men de groep met afgevaardigden van andere experimenten uit de gezondheidssector, zoals het Antwerps Gezondheidscomité, artsencollectief Lommel, ...
  - het uitwisselen van beperkte informatie over datgene wat gebeurd en gepland is in de andere projectgroepen (diabetici, bejaarden, ...)
  - het lanceren en ondersteunen van acties. Soms slaan deze acties op de eigen werking. Zo werd b.v. een actie gevoerd om Cis en Edith op te laten nemen in de regionale wachtdienst ... zonder resultaat. Een andere keer slaan deze acties op een bredere problematiek. Zo werd er bij de driegende artsenstaking eind 1976 meegewerkt aan de oprichting van een anti-stakingscomité. Een minimum-eisenprogramma, samengesteld door diverse groepen van sociaal verzekerden in Vlaanderen werd onderschreven en meegedeeld aan de Alkerse bevolking. Een afgevaardigde van het BGC werd in dit verband ontvangen door de heer Van Den Heuvel, voorzitter van de Landsbond der Christelijke Mutualiteiten.
  - de deelname aan activiteiten als het congres 'Naar een nieuwe gezondheidszorg', dat op 5 oktober plaatsvond in Antwerpen. Hier had voor het eerst in de geschiedenis van Vlaanderen een ontmoeting plaats tussen een tiental wijkgezondheidscentra uit Vlaanderen. Deze studiedag werd georganiseerd door de sectoriële werkgroep Gezondheidszorg van Wereldscholen, en kende een reusachtig succes. Per jaar heeft men ongeveer 30 à 40 contacten met belangstellende groepen in binnen- en buitenland.
- De patiëntenraad is dus de draaischijf van de hele werking van het BGC waarbinnen het geheel van de werking gecoördineerd wordt en alle nieuwe ontwikkelingen ernstig besproken worden.

De contactgroep bejaarden

De eerste goede basisgroep in Alken was de groep gepensioneerden die eind 1975, na het verdwijnen van zuster Marieke, bijna overkop was gegaan.

Rond het gezondheidscentrum zou deze groep nochtans opnieuw tot leven komen, onder een nieuwe gedaante: de contactgroep bejaarden.

Een paar oude getrouwen uit de eerste werkgroep hadden actief meegewerkt aan de oprichting van het buurtgezondheidscentrum. Zij namen van meet af aan deel aan de vergaderingen van de patiëntenraad. Na een paar maanden stelden zij eind 1976 de vraag of het niet mogelijk was opnieuw met een bejaardenwerking in St.-Joris te starten. Iedereen vond het een schitterend voorstel. Er was immers vraag naar: heel wat kwalen bij oudere mensen zijn immers het gevolg van onvoldoende beweging, slechte eetgewoonten, toenemende vereenzaming, verenging van de denken-leefwereld van de betrokkenen. Aangezien het BGC niet alleen ziektegeuzend maar ook ziektevoorkomend wil werken, probeert men vanuit de bejaardenwerking op al deze problemen vruchtbaar in te spelen.

Een nieuwe kerngroep werd gevormd, die zich nu, na drie jaren werking, uitgebouwd heeft tot een stevige groep, met Edith, Flor, Jeanne en Jeanne, Adrienne, Gilberte, Agnes, Gertrude, Willy, e.a. De kerngroep staat open voor alle leden uit de bejaardengroep en heeft als doel de maandelijkse activiteiten voor te bereiden, in nauwe samenwerking met de volledige groep, die regelmatig uitgedaagd wordt voorstellen te doen. Iedere tweede zaterdag van de maand komen ze met een 25tal bejaarden samen in het St.-Jorisheem rond een min of meer vast programma. Men turnt, danst en speelt onder leiding van Agnes, een kinesiste uit de buurt. Willy, een kapper, geeft er het ritme aan met drums en mondharmonika. Meestal volgt er dan een gezondheidspraatje door Edith, waarvan het onderwerp door de groep bepaald wordt. Veelal gaat het om specifieke ouderdomskwalen en de wijze waarop die zinvol kunnen bestreden worden: slape-loosheid, minder goede stoelgang, oogziekten, jicht, reuma, ... Naast de bewegingsoefeningen en het gezondheidspraatje wordt er vaak geknutseld, gehaakt, gebreid, gewerkt met skai-leder, bloemen geschikt. Oude volksspelen komen opnieuw tot leven: kegelen, vogelpik, ringwerpen, bakspel, ...

In de lente en in de zomer worden ook vaak uitstappen, bezoeken en natuurwandelingen georganiseerd, zowel binnen als buiten

Alken. Langzaam maar zeker zien we in deze groep veranderingen optreden, zowel op het vlak van de onderlinge relaties, als op het vlak van de inhoudelijke werking en de methodische aanpak. De zelfwerkzaamheid neemt toe. In de groep groeit een sterk wij-gevoelen. De spanningen tussen de oude kerngroep van Alken-centrum en de nieuwe mensen van St.-Joris zijn praktisch verdwenen. De nogal passieve instelling van vele groepsleden in het begin van de werking, heeft plaats gemaakt voor een actieve betrokkenheid. Vrijblijvende ontspanningsactiviteiten moeten steeds meer de plaats ruimen voor geëngageerde onderwerpen, een verruimd programma. Bejaarden worden politiek mondig en gaan een steeds sterkere belangstelling tonen voor hun eigen problematiek en de maatschappelijke dimensie ervan. Politiserende films worden bekeken en besproken. Bezoeken worden georganiseerd aan het OCMW van Houthalen, aan de tentoonstelling over de week van de bejaarden in het cultureel centrum van Hasselt. Een belangrijke vraag voor hen wordt: wat is een goed bejaardenbeleid op gemeentelijk vlak? In de nabije toekomst willen zij ook een grotere aandacht besteden aan de werking van het OCMW. Als groep namen ze in 1979 actief deel aan de studiedag over zelfhulpgroepen (zie verder) en werd in samenwerking met de Chiro van Terkoest een ontspanningsnamiddag georganiseerd in het bejaardentehuis van Terkoest. Ontmoetingen zijn voorzien met de werking van de Anonieme Alcoholisten. Met de jongeren van de wereldwinkel wordt er gediscussieerd over seksualiteit en opvoeding. Via het ontwikkelingsproject in Dassa krijgen ze informatie over de situatie van de oudere mensen in de Afrikaanse cultuur en wordt deze situatie vergeleken met hun eigen situatie. Op deze manier wordt hun isolement doorbroken en wordt de derde leeftijd opnieuw een prettige, leerrijke, aangename tijd, waarbinnen heel wat mogelijkheden en verloren gewaande kwaliteiten aan bod en tot ontwikkeling kunnen komen. Boeiend is ook vast te stellen hoe tussen velen van deze groepsleden sterke vriendschapsbanden groeien, zichtbaar in de vele onderlinge, informele contacten buiten de geplande activiteiten. Doordat ze een onderdeel zijn van de globale werking in Alken, blijven zij op de hoogte, en worden zij, direct of indirect, betrokken in het gesprek rond vele andere problemen.

De zelfhulpgroep suikerzieken

Deze groep is het resultaat van een bevrijdingsproces dat zich

voltrokken heeft in Alda, een jonge suikerzieke. Reeds jaren leefde zij als het ware een beetje gebukt onder haar ziekte. Ze kon en mocht er met niemand over praten. Haar leven speelde zich af achter de veilige muren van haar thuis. Overal waar zij haar problemen ter sprake bracht, werd ze afgewezen, "daar kunnen wij niets aan doen". Vroeger had Alda bij haar huisarts de behoefte geformuleerd een soort ontmoetingsgroep van jonge suikerzieken te beginnen, om onder elkaar hun problemen als suikerzieken te bespreken. Hierop was nooit antwoord gekomen. Hetzelfde gebeurde bij de Belgische Vereniging voor Suikerzieken in Gent, die dit ook niet mogelijk achtte. Wel had ze via deze vereniging contacten met enkele jonge suikerzieken uit de streek, waaronder Marie-Louise en Jenny. Alda werd in 1977 gebruiker van het BGC en stelde dezelfde vraag aan Cis en Edith. Deze namen contact op met Samenlevingsopbouw en deden een voorstel in die richting. Tussen september en december 1977 hadden verschillende voorbereidende vergaderingen plaats ten huize van Alda. Contact werd opgenomen met een geneesheer-specialist uit Hasselt die zijn mederking beloofde. Zou er behoefte zijn aan een groep bij de suikerzieken? Een eerste vergadering werd gepland in januari 1978, na een intense campagne via radio en krant. Er waren 28 aanwezigen. De eerste avond werd besteed aan een uitgebreide onderlinge kennismaking en behoeftepeiling. Hieruit werd een programma gedistilleerd voor de volgende vijf ontmoetingen: in februari 1978 over inspuitechnieken en erfelijkheidsproblemen, in maart over complicaties bij het optreden van andere, op zichzelf onschuldige ziekten en over testmateriaal, in april over de integratie van de suikerzieke in de samenleving, en in mei over de relatie tussen de suikerzieke en zijn onmiddellijke omgeving. Iedere suikerzieke bracht voor deze laatste vergadering een familielid of vriend(in) mee, niet-suikerzieke. In juni werd de werking geëvalueerd om een nieuwe reeks samenkomsten te bespreken. Steeds waren op deze bijeenkomsten tussen de 28 en 36 suikerzieken. Wat moet er nog aan toegevoegd worden ... Een nieuwe zelfhulpgroep is geboren.

Toch tekenden zich in de groep ook enkele moeilijkheden af, enerzijds in de relatie tussen de groep en de Bond voor Suikerzieken, met op de achtergrond de figuur van de geneesheer-specialist, anderzijds binnen de groep zelf. De Bond voor Suikerzieken is een vzw die een tweemaandelijks tijdschriftje uitgeeft, regelmatig informatienamiddagen orga-

Alkense contactgroep diabeteci trekt heel wat belangstellenden

Dankzij het Buurgezondheidscentrum in Alken is er een contactgroep voor diabetici tot stand gekomen. De bedoeling is mensen met suikerziekte regelmatig samen te brengen om te praten rond een aantal moeilijkheden, zowel op medisch als sociaal vlak. En de talrijke opkomst bij de eerste samenkomst wijst erop dat er behoefte is naar zulke ontmoetingen. Vrijdag 17 februari heeft de volgende vergadering plaats.

Wat werd er tijdens die eerste bijeenkomst zal besproken en gepland? Kwamen ter sprake: de eetwaren, het dieet, weinig controle op de producten, van bonenpeulen kan men toe maken, iedereen die recepten heeft brengt die volgende keer mee, hoe reageert de omgeving op een suikerzieke? hoe gedragen de suikerzieken zich op

hun werk? het probleem van controlebandjes en teststaafjes, welke soorten spuitjes zijn er allemaal? Wie past ze toe?

Toekomst

De volgende samenkomst heeft plaats op vrijdag 17 februari om 20 u. in de meisjeschool, Motstraat 9 te Alken. De meest dringende medische problemen worden behandeld. En Dr. Thiensers beantwoordt de vragen van de diabetici.

Voor de verdere toekomst werden volgende onderwerpen gesuggereerd: een avond rond dieet en alles wat ermee te maken heeft, wat meer informatie rond de spuitjes (prijzen, gebruik...), een avond rond andere ziekten die voor diabetici extra complicaties kunnen meebrengen; gesprek rond de relatie man-vrouw; wat met de erfelijkheid; studiemogelijkheden of -problemen. - vs

Het Nieuwsblad
15.2.1978

niseert over heel het land rond de problemen van suikerziekte, vakantiecampen voor suikerzieken inricht aan de kust en tenslotte ook in Oost- en West-Vlaanderen een zestal lokale afdelingen heeft. De raad van beheer is volledig in handen van geneesheren-specialisten en professoren, die erg veel belang hechten aan hun inzichten en positie in het geheel van de werking. Het is dan ook zeker geen basiswerking, opgebouwd vanuit de behoeften van de suikerzieken. Men werkt sterk informatief, van boven af, elitair, voor de suikerzieken en niet op basis van gelijkwaardigheid met de betrokkenen. De geneesheer-specialist uit Hasselt wilde via de contactgroep diabetici sterker betrokken worden bij de werking van deze BvS. De werking van Alken is echter van een heel andere aard, basis-socialistisch van inspiratie, met een groot wantrouwen tegen alle vormen van verdrukkende deskundigheid en een diep geloof in de mogelijkheden van de probleembetrokkenen en de groep. Het kan dan ook niet anders of er groeide een conflict tussen de BvS en de geneesheer-specialist aan de ene zijde, de werkgroep in Alken aan de andere. Alda werd sterk onder druk gezet om de werkgroep te ontkoppelen van Samenlevingsopbouw en het buurtgezondheidscentrum ... om deze uitsluitend vast te

hechten aan de BvS. Wanneer dit niet lukte, kwam de breuk al vlug en verdween de geneesheer-specialist uit de werking. De groep behoudt dus zijn zelfstandigheid, maar zendt wel alle verslagen door naar de BvS én de specialist. Men wilde immers geen conflict, wel eigen verantwoordelijkheid zonder inmenging van buiten uit. Toch vielen enkele leden door dit conflict weg uit de groep.

In de groep was geen duidelijkheid over wat men juist wilde. Het groepsdoel was vaag en werd verschillend geïnterpreteerd door de groepsleden. Sommigen wilden vooral medische informatie. Anderen wilden vanuit hun eigen ervaringen met elkaar praten, niet alleen over de ziekte als dusdanig, maar ook over de psychisch-sociale problemen die daarbij opduiken, in de omgang met mensen, tewerkstelling, sexualiteit. Nog anderen beschouwen de groep als een soort leefgemeenschap waarbinnen alle vragen, van welke aard ook, aan bod zouden moeten komen.

Men werkt nu vooral in de tweede richting. De groep is herleid tot een 15tal suikerzieken die elkaar maandelijks ontmoeten. Het verschil in leeftijd is nog wel een moeilijkheid. Opvallend is de erg verschillende probleemervaring. Er zijn suikerzieken die er in slagen zeer goed met hun problemen te leven; terwijl er anderen zijn die er werkelijk zwaar mee te kampen hebben. Deze eersten spelen een belangrijke, dienstbare rol in de groep. Het is hun opdracht, en het wordt door hen ook zo aangevoeld, de anderen te helpen in het verwerken van de vele problemen die ze ervaren en het zoeken van een gelukkig evenwicht. De groep trad ook sterk naar buiten in het tweede werkjaar: zij werkte actief mee aan de studiedag rond zelfhulpgroepen, stelde haar werking voor aan de VKAJ en aan het tweede en derde jaar van het beroepsopleiding in Alken, aan de bevolking van Alken via *Doen*, en in een open informatievergadering aan een honderdtal studenten van de Sociale Hogeschool van Heverlee. Tenslotte breidt het initiatief zich uit. In het raam van de alternatieve groepspraktijk in Lommel ontstond in 1978 ook een werkgroep suikerzieken, geïnspireerd door de werking in Alken.

De werkgroep socio-culturele activiteiten

Tijdens het tweede werkjaar van het BGC werden bij wijze van experiment verschillende socio-culturele activiteiten gepland door de patiëntenraad rond losse onderwerpen, zoals over de gevaren voor de gezondheid van overdreven gebruik van sproei-

middelen in de fruit- en groenteteelt, over huishoudapotheek, gezondheidsbeleid in België, kruidengeneeskunde. Gemiddeld waren er op deze avonden een dertigtal aanwezigen, een ruime belangstelling dus. Men besloot dan ook bij de evaluatie van het eerste werkjaar een aparte werkgroep te vormen met als specifieke opdracht de organisatie van gesprekscycli rond gezondheidsproblemen.

Twee gesprekscycli werden in dat werkjaar gepland.

Een eerste reeks over het menselijk lichaam, opgesplitst in vier avonden: hoe zit ik in elkaar; het aan de zenuwen hebben ... wat is dat voor iets?; is roken gevaarlijk voor de gezondheid; sexualiteit ... hoe zinvol beleven? Deze reeks gespreksavonden kenden een groot succes. Gemiddeld waren er meer dan vijftig aanwezigen met als uitschieter de avond over "Het aan de zenuwen hebben", met 120 mensen. Je voelt het ... een belangrijke welvaartsziekte, niet zomaar op te lossen met valium.

De tweede gesprekscyclus handelde over verslaving aan geneesmiddelen, alcohol en drugs. De werking van de Anonieme Alcoholisten en van De Kiem in Scheldewindeke werd voorgesteld.

In het derde werkjaar werd een cyclus georganiseerd rond de relatie tussen 'het aan de zenuwen hebben' en de gezinsstructuur. George Lambrechts, priester-leraar-sexuoloog, verzorgde hierrond twee avonden voor een talrijk publiek. Hij verdedigde de stelling dat het restgezin, zoals wij dat in onze samenleving kennen, een te zwakke basis is om de vele problemen op te vangen waarmee de gezinsleden te kampen hebben. Het moet verruimd en opengetrokken worden naar verbrede relaties, naar minder strakke rollatronen, naar een minder bezittende sexualiteitsbeleving. De reactie hierop was dubbel. Een groep mensen uit het traditionele katholieke verenigingsleven schreven een brief naar de bisschop waarin wij ervan beschuldigd werden "de vrije liefde" te verdedigen. Een groep jonge vrouwen, gegroeid uit de jonge gezinswerking van de KAV, waren zo onder de indruk van George's inleiding dat zij, met behulp van een bandopname, zijn tekst opnieuw bewerkt hebben in vier-vijf ontmoetingen. Een soort vrouwenpraatgroep die zeer regelmatig bijeenkomt.

De ex-rokersgroep

Op basis van een briefje waarin een man vroeg of het niet mogelijk was een groep te vormen met mensen die van het roken af wilden, en dit n.a.v. een van de vorige gespreksavonden, werd

beslist in de socio-culturele werkgroep een poging in die richting te ondernemen. Leon Oris en Flor Orij namen contact op met de Anti-Rokersliga voor Leven en Gezondheid, met de vraag of zij bereid waren mee te helpen aan de uitbouw van zulk een groep. Dit vormde geen enkel probleem. Zij beschikken trouwens over vaste programma's, gebouwd op het vijfdaagseplan. Degenen die van het roken afwillen, worden gedurende vijf avonden na elkaar, van 20 tot 21 u. 30, samengebracht rond een meervoudig programma. Iedere avond wordt een film gedraaid over de lichamelijke nadelige gevolgen van het roken op korte en langere termijn, lip-, long- en keelkankers, hart- en bloedvatziekten, enz. Nadien krijgt men inleidingen over de lichamelijke en psychologische ontwenningverschijnselen die zich zullen voordoen in de loop van de volgende dag als men niet rookt en hoe die het best zinvol kunnen bestreden worden. Iedere avond eindigt met een uitwisseling van persoonlijke ervaringen in groep, over de moeilijkheden die men concreet gehad heeft in de loop van de voorbije dag.

Een uitnodiging werd huis-aan-huis verspreid in St.-Joris, waar op het programma aangekondigd werd, van 8 tot 12 januari 1979. Zesendertig mensen waren aanwezig waarvan slechts één persoon afviel tijdens de vijf avonden. Een maand na deze bijeenkomsten werd de groep opnieuw samengeroept om te zien wie er nu effectief met roken gestopt was. Het resultaat was verbluffend: dertig groepsleden waren totaal gestopt. Velen hadden het echter moeilijk en vroegen om elkaar op zijn minst eens in de maand te ontmoeten. Dit gebeurt nu. Regelmatig zijn er 20-25 mensen aanwezig. Op de laatste vergadering in april 1979 waren er twee nieuwe leden die ook met roken wilden stoppen. Omdat het voor deze nieuwe leden bijzonder moeilijk is door afwezigheid van een intense startweek, worden ze door de andere groepsleden dagelijks gecontacteerd om hen te helpen in deze beginfase ... ook weer met succes. Twee andere leden zijn weggevallen, maar blijven de groep volgen. Bovendien heeft men op de laatste bijeenkomst beslist om naast de bespreking rond de rokersproblemen, ook aandacht te besteden aan meer algemene problemen die samenhangen met de gezondheid, zoals b.v. voedingsgewoonten, leefmilieuproblemen. In ieder geval zijn de resultaten van deze groep tot nu toe buiten alle verwachtingen en zal het initiatief zeker herhaald worden in de andere wijken van Alken.

Ommekaar

De werkgroep Ommekaar is in feite tot stand gekomen in het raam van SLO-Alken, maar werkt intens samen met het buurtgezondheidscentrum omdat zij zich duidelijk situeert in het welzijns-werk en de gezondheidszorg.

De groep was ontstaan in juli 1977, sterk geïnspireerd door de vroegere sociale contactgroep, die in de periode 1973-1975 vooral gewerkt had rond de hervorming van COO tot OCMW, de organisatie van integratieweekends en de uitbouw van een gemeentelijke sociale raad. Deze keer wilde men onder invloed van de Limburgse Pleeggezinnenwerkgroep en de Leuvense School voor Criminologie vooral aandacht besteden aan de problematiek van de sociaal gehandicapte jeugd. Velen van deze jongeren verdwijnen in allerhande instellingen van bijzondere jeugdzorg, het begin voor velen van een lange lijdensweg van instelling naar instelling, van trauma naar trauma, van eenzaamheid naar eenzaamheid. Wegwerpkinderen, die dikwijls van het ene marginale circuit in het andere belanden: homes, psychiatrische instelling, gevangenis. Slachtoffers van brutale familiale agressie, worden ook hier de ware schuldigen niet gestraft. De vijandigheid van het milieu dat de jongere omringt, zet er zich verder in een vorm van institutionele vijandigheid ... treurige herhaling van datgene wat men bestrijden wil. Alleen krijgt deze vijandigheid nu een officieel karakter, wordt het stigma van nietsnut definitief, officieel bekrachtigd door de uitspraak van jeugdrechters, in naam van de samenleving.

Het oorspronkelijke doel van de groep was een bijdrage te leveren tot de verdere integratie van een aantal sociaal gehandicapte jongeren die onmogelijk in hun normale thuissituatie konden verblijven, in pleeggezinnen, als een zinvol alternatief op de bestaande instellingen. Bovendien zou men proberen de pleeggezinnen in Alken op te sporen en samen te brengen in regelmatige ontmoetingen om elkaar beter te helpen in het oplossen van de vele problemen die de integratie van een nieuw lid in het gezin met zich meebrengen.

Lou, die als laatstejaars student criminologie zijn stage deed in Alken, zou de groep begeleiden en coördineren, bijgestaan door Patrick, een uitmuntend basiswerker en jonge socioloog uit Alken.

De groep kende een moeilijke start en slaagde er niet in de Alkerse pleeggezinnen samen te brengen. Sommige pleeggezinnen

hadden deze behoefte niet. Anderen wilden niet meewerken omdat het initiatief kwam van SLO-Alken. Ook was er enige weerstand van de Pleeggezinnenwerkgroep-Limburg om in Alken een provinciale ontmoetingsdag te organiseren omdat zij onze werking onvoldoende kenden en een beetje bevreesd waren het centrum van hun werking te verplaatsen van Zolder naar Alken. Een nieuwe doelstelling drong zich op. Via de sociale dienstverlening zou er zich een krachtige werking ontwikkelen van vorming en ontmoeting, studie en onderzoek, integratieinitiatieven, zelfhulpgroepen, begeleiding en ondersteuning van acties.

Sociale dienstverlening

In december 1977 werden we plots gecontacteerd door professor Cosemans, een priester-leraar uit Alken. Hij is de laatste redplank voor vele marginalen uit de streek en daardoor zelf ook een beetje marginaal, zelfs in de kerk, omdat hij rondwandelt midden in het evangelie en radicaal trouw blijft aan iedere vraag van een mens in nood: woonwagenbewoner, zigeuner, alleenstaande, gastarbeider, thuisloze, ex-gevangene. Zijn verhaal is kort, zijn vraag duidelijk. In Ulbeek woonde een jong gezin met drie kinderen dat over geen enkel inkomen beschikte en uit hun huis gezet was door de eigenaar. Of het niet mogelijk was hen te helpen? Dit bracht ons in een dynamiek waarmee wij tot op vandaag mee bezig zijn, zij het minder intens dan in 1978. De toestand van het gezin was verschrikkelijk: geen geld om voedsel te kopen, geen dak boven het hoofd, geen arbeid, niet in orde met de RMZ, uitgestoten door de samenleving, overal schulden. Na langdurige en lange onderhandelingen bekomen we een paar dagen uitstel, net de tijd om een ander huis te vinden. Tevens wordt er gezorgd voor kolen en voeding. Via een verhuurmaatschappij vinden we een bouwvallig huis in Wellen, van een rijke apotheker die er toch nog 2500 fr. huur voor vraagt, met voorschot. De verhuizing wordt geregeld. Dan begint het gevecht voor een ontslagbewijs van zijn vroegere werkgever, noodzakelijk om de man in orde te maken voor de RMZ. Na weken heen-en-weer geloop slagen wij daar eindelijk in. Ondertussen doen we pogingen om van het OCMW van Wellen het socio-vitale minimum te bekomen, zonder succes. De secretaris van het OCMW spreekt met de grootste minachting over het gezin, noemt hen "profiteurs die het weiland kaalvreten om dan te verdwijnen" en weigert categorisch de vraag om steun in overweging te nemen. Langzaam maar zeker

krijgen wij, vooral via de contacten van Lou en Patrick, een beter idee van de situatie. Robert en Marijs zijn eenvoudige jonge mensen die zich in deze gedisciplineerde wereld moeilijk kunnen handhaven. Hij komt uit een gezin van negen, waarvan de moeder een woonwagenbewoonster is. Vier van deze negen kinderen zijn getrouwd. En bij alle gezinnen doen zich dezelfde problemen voor: werkloosheid, schulden, niet in orde met de RMZ, slechts huisvesting.

Het probleem van een gezin wordt een familieprobleem waarbij dertig mensen betrokken zijn. Zij leven verspreid over diverse gemeenten in Zuid-Limburg. De werkgroep vindt dat het probleem in zijn totaliteit moet aangepakt worden en neemt contact op met de diverse OCMW's van de betrokken gemeenten. Herhaaldelijk overleg heeft plaats waaruit een zekere taakverdeling t.a.v. de hulpverlening volgt. Pogingen om de globale situatie met het hele gezin te bespreken, mislukken. De groep Ommekaar werkt dan vooral verder rond de problemen van het eerste gezin. Wij richten een sociaal fonds op om, zolang het gezin niet over een eigen inkomen beschikt via arbeid of werkloosheidsuitkering, het een zeker inkomen te verschaffen. Meer dan 40.000 fr. wordt op die manier renteloos geleend aan de betrokkene. De groep poogt een idee te krijgen van de schuldenlast van het gezin. Die blijkt in de honderdduizenden te lopen. Om de haverklap staan gerechtsdeurwaarders aan de deur met bevelschriften tot betaling of een 'openbare verkoop van de schrale bezittingen'. Telkenmale lopen de schulden daardoor weer op met enkele duizenden fr. gerechtskosten. Met diverse advocaten wordt een betalingsplan voorgesteld en slaagt men erin een zekere ordening te brengen in deze chaotische toestand. Twee- tot driemaal per week is er een ontmoeting met het gezin om de situatie meester te blijven. We botsen op de meest onwaarschijnlijke zaken. Rekeningen van tienduizenden fr. van katholieke ziekenhuizen voor verblijf van zieke kinderen en een bevalling, die door de betrokkene integraal moeten betaald worden omdat het ziekenfonds niet tussenbeide komt. Robert had jaren gewerkt bij een aannemer die vergeten was hem in te schrijven ... Gelukkig zit die man op dit ogenblik achter de tralies. Een bezoek aan Bond Zonder Naam in Antwerpen levert een gift van 10.000 fr. voor het sociaal fonds op en na een paar telefoons van Phil Bosmans aan de directies van deze instellingen, kwijschelding van diverse schulden. In september 1978 vindt het gezin een betere woning in Heers, en Robert werk op een fruitplantage. Begin 1979 vindt hij werk in een bedrijf in Hasselt. De kinderen gaan regelmatig naar

school. De resterende schulden worden regelmatig afbetaald. Het gezin beschikt over een regelmatig inkomen en is in orde met de RMZ. De hulpverlening beperkt zich tot af en toe een contact om samen met Robert en Marijs de globale situatie van het gezin te bespreken, een soort budgettering op te stellen voor de volgende maanden, de papieren in te kijken die ze ontvangen hebben. Het gezin staat duidelijk op eigen benen en heeft opnieuw een zinnig toekomstperspectief. Dank zij het onverwoestbare vertrouwen van prof. Cosemans in deze mensen, de intense begeleiding van Lou en Patrick, het sociaal fonds, Phil Bosmans en de werkgroep Ommekaar zijn wij erin geslaagd dit gezin samen te houden, het optreden van de jeugdrechter te verhinderen, zware problemen op te lossen. Wij zijn er trots op.

Naast deze intense vorm van veelzijdige sociale dienstverlening verricht de groep regelmatig andere dienstverlenende activiteiten op aanvraag van mensen: verschaffen van juridisch advies, vervoerproblemen, opruimdienst en tuinonderhoud voor mensen die dit moeilijk kunnen, contacten met psychiatrische instellingen, gastarbeidersproblematiek, ...

Vorming en ontmoeting

Rond deze talrijke, zeer concrete problemen van het gezin D. had er zich een stevige groep gevormd van een tiental mensen. Deze groep besloot begin 1978 om, naast de concrete dienstverlening, regelmatig ontmoetingen te organiseren met andere probleemgeoriënteerde groepen. Zo hadden wij vruchtbare gesprekken met de Pleeggezinnenwerkgroep-Limburg; met Agnes, opvoedster in de Wiekslag; met Jaak, toen nog opvoeder in Gellik; met Marianne, werkzaam als logopediste in een school voor doven en spraakgestoorden. Marianne had trouwens een achttal doven uitgenodigd om deel te nemen aan het gesprek. Het werd een zeer boeiende, leerrijke ontmoeting, later gevolgd door verschillende voetbalmatchen tussen beide groepen; met Willy, over de werking van de Anonieme Alcoholisten; met Alda over de werkgroep suikerzieken; met Lutgarde, Piet en Jan, over de werkgroep stotteraars; met Jef, over de ervaringen van een lichamelijk gehandicapte. Zo leerden wij de problemen van deze mensen kennen onder de vorm van uitdagende gesprekken in directe confrontatie met de betrokkenen zelf. We leerden luisteren naar doven en spreken met stotteraars in het bewustzijn dat ieder van ons op zijn manier het leven stotterend voortzet.

Aangezien het niet de bedoeling was deze groepen zomaar eens te ontmoeten, maar wel te komen tot min of meer permanente ondersteuning, organiseerde de groep in september 1978 een integratienamiddag in samenwerking met KVG en het buurthuis De Schuur in Wellen. Hierop werden al deze groepen uitgenodigd, alsook de Alkerse bevolking, rond een gevariëerd programma: voetbal, speelweide, bezoek aan het jeugdatelier, wandeling met kar en paard, jazzdansen, ping-pong, contact met pleeggezinnen, gemeenschappelijk avondmaal en dansfeest. Van de bakker Manshoven ontvingen wij een Alkerse reuzevlaai van wel een meter doorsnede, een streling voor oog en gehemelte. Meer dan 150 mensen namen actief deel aan het hele gebeuren.

Iedereen uit de groep was erg tevreden over dit eerste werkjaar. In september 1978 kwam Hilde Bevers, laatstejaars student aan het Hoger Instituut voor Sociaal-cultureel werk-arbeiders-hogeschool in Brussel, op stage in Alken. Zij werd ingeschakeld in de werking van de groep Ommekaar. Die besloot een onderzoek te doen naar de mogelijkheid een soort crisiscentrum of opvangcentrum voor jongeren in nood uit te bouwen in Alken. Contacten werden opgenomen met diverse instellingen: het Mariahuis in Alken; Open Thuis dat zich bezighoudt met de integratie van fysisch, mentaal en psycho-sociaal gehandicapten in gezinnen; het Sas, een boerderij voor jonge thuislozen in Betekom met als hoofddoel deze jonge mensen te begeleiden in hun groei naar volwassenheid; Oikonde, dat zich bezighoudt met het inrichten van huizen voor voorlopig of definitief alleenstaanden en ex-gevangenen. Van al deze bezoeken werden uitvoerige verslagen gemaakt, die besproken werden in de groep. Uit deze gesprekken bleek dat het voorlopig te vroeg was omwille van gebrek aan mankracht en de vele juridisch-financiële-organisatorische moeilijkheden, om in Alken stappen in die richting te zetten.

Naar een studiedag rond en met zelfhulpgroepen

Ondertussen groeide een ander, prachtig perspectief. Onze groep was genoemd naar de uitzendingen Ommekaar op TV, geleid door Mic Billet en Bea Matterne. Wij hadden hen daarvan schriftelijk op de hoogte gebracht en kregen de gelegenheid onze werking gedurende een paar minuten voor te stellen op TV in september 1978. Als reactie daarop kregen wij een brief van een groep mensen die bijna allen een therapiegroep gevolgd hadden bij een psychiater omwille van gevoels- en zingevingsproblemen. Nadien waren ze elkaar zelfstandig blijven ontmoeten en vroegen ze of

Zaterdag in Alken: Zelfhulp, een nieuwe vorm van hulpverlening

Zaterdag heeft in het Paraicentrum (Laagdorpe-Alken) voor de eerste maal in het Vlaamse land een studiedag plaats over «Zelfhulp». Zelfhulp is een nieuwe vorm van hulpverlening. Lotgenoten, mensen met dezelfde problemen o.a. suikerziekten, stotteraars en anonieme alcoholisten, proberen in een zelfhulpgroep elkaar te helpen, te steunen via de groep ipv. bij de traditionele deskundigen, o.a. psychiaters, pedagogen, psychologen en maatschappelijke werkers, aan te gaan kloppen.

In de nieuwe vormen van hulpverlening nemen de zelfhulpgroepen een belangrijke plaats in. Ook in ons land wordt er de laatste tijd meer aandacht aan besteed in navolging van Nederland waar men op dat gebied al veel verder staat. Goed behende zelfhulpgroepen zijn o.a. Anonieme Alcoholisten, suikerziekten, kankerpatiënten, stotteraars, homofielen en alleenstaanden. Kenmerkend voor zelfhulpgroepen is de grootte van de groep (maximaal 12 deelnemers), het samenkomen van mensen met eenzelfde probleem (vb. op lichamelijk, psychologisch of interpersoonlijk vlak), de rol van het groepslid als helper en als geholpen en de niet-professionele instelling. Alhoewel zelfhulp een belangrijke aanvulling maar ook een alternatief biedt voor de traditionele vormen van hulpverlening zijn er ook grenzen aan. Eerst en vooral biedt zelfhulp of de zelfhulpgroep niet het absolute en totale antwoord op alle problemen die er zijn. Toch blijkt uit ervaring dat heel wat mensen op een reële manier dankzij de contacten met een zelfhulpgroep voor een aantal

problemen oplossingen vinden en opnieuw gaan geloven in eigen mogelijkheden.

Een tweede grens is de toetreding tot zo'n zelfhulpgroep. Heel wat mensen kennen het verschijnsel, deze vorm van hulpverlening, nog niet of hebben schrik om zich aan te sluiten tot een groep. De toetreding vereist dan ook een zekere praatbaarheid en praatvaardigheid.

Een ander gevaar is wel dat men na toetreding verslaafd maakt aan de zelfhulpgroep zodat de uitbreiding moeilijk wordt. Een zelfhulpgroep moet eigenlijk een poort zijn op de samenleving, een stimulans om weer naar buiten te treden.

Zaterdag zal o.a. over deze problemen gesproken worden in de verschillende zelfhulpgroepen. Naast de mogelijkheid om elkaar te ontmoeten en informatie door te spelen wil men ook een gesprek op gang brengen tussen zelfhulpgroepen en OCMW's. Centra voor Maatschappelijk Werk, sociale diensten enz. De studiedag wordt besloten met een pauze-gepraak (AD)

Het Nieuwsblad, 15.3.1979

het niet mogelijk was enige begeleidingshulp te bieden en mee te bouwen aan de verdere uitbouw van het initiatief. Ze noemden zichzelf de groep Contact. Daarop werd positief gereageerd. Na een evaluatieve bespreking van de voorbije werking werd besloten vijf ontmoetingen op te bouwen op basis van lichaamsexpressie, geleid door George Lambrechts en Roosje Yserbyt. Het werden telkenmale soms moeilijke, maar steeds boeiende ontmoetingen waarin wij onzekere, diep gevoelige, eerlijke mensen ontmoetten en veel leerden over onszelf. Dit is een "zelfhulpgroep", waarin mensen met gevoelsproblemen rekenen op eigen kracht en elkaars ondersteuning om verder te kunnen leven en antwoorden te zoeken. Hetzelfde was gebeurd in andere groepen die wij ontmoet hadden: de groep pleeggezinnen, stotteraars, diabetici,

Anonieme Alcoholisten, vrouwenpraatgroep, bejaardenwerking. Bovendien kenden we nog een aantal andere zelfhulpgroepen, zoals de werkgroep homofilie uit Hasselt, de werkgroep alleenstaanden van het Centrum voor Gezinsplanning en Sexuele Opvoeding in Hasselt. Ook wisten wij dat in de alternatieve groepspraktijk van Lommel, in navolging van Alken, een groep suikerzieken ontstaan was. Tenslotte verscheen eind 1978 het boek *Zelfhulp, een nieuwe vorm van hulpverlening*, geschreven door Robert Lafaille en Pieter Van Harberden, beide werkzaam aan de Katholieke Hogeschool van Tilburg. De groep besloot de elementen van deze puzzel samen te brengen en een studiedag te organiseren in Alken waarin wij al deze groepen zouden pogen samen te brengen, en theorie en praktijk van zelfhulpgroepen aan elkaar toetsen.

Een uitnodiging werd geschreven naar al die groepen, die alle zeer enthousiast en positief reageerden. Op de eerste voorbereidende vergadering in januari 1979 waren 50 mensen aanwezig uit negen zelfhulpgroepen. Lafaille en Van Harberden werden uitgenodigd en beloofden hun medewerking. De studiedag werd gepland op 17 maart. Buiten de zelfhulpgroepen werden ook de OCMW's aangeschreven.

Het werd een succes: meer dan 170 aanwezigen, boeiende discussies, een leerrijke inleiding, de schok der herkenning, het geloof in eigen kracht, aanwezigheid van diverse tijdschriften van welzijnswerk, radio, pers en TV, gevolgd door uitgebreide verslagen in diverse kranten. Een solidariteitsactie werd gevoerd met de actiegroep multiple sclerose uit Overpelt, die strijden tegen het Koninklijk Besluit van 14 maart 1978-8 februari 1979, waarin alleenstaande patiënten vanaf hun 91e dag ziekenhuisopname 150 of 250 fr. per dag tussenkomst moeten betalen, naargelang hun inkomen. Een onrechtvaardige maatregel waarin de economische crisis afgewenteld wordt op de rug van de zwaksten.

Het belangrijkste van alles was echter de duidelijke behoefte van alle groepen een overlegstructuur uit te bouwen. Van hieruit kunnen nieuwe initiatieven genomen worden, zoals de uitgave van een boekje over zelfhulpgroepen en een tweemaandelijks contactblad, de organisatie van nieuwe studiedagen, het stimuleren van wetenschappelijk onderzoek rond het verschijnsel van zelfhulpgroepen (maatschappelijke achtergronden, methode van werken, resultaten, verhouding tot de traditionele sociale dienstverlening, verhouding tot de sociale strijd, politieke uitdrukking), het stimuleren van onderlinge contacten, de organisatie van een

vormingscyclus rond zelfhulpgroepen met mensen uit die groepen, de oprichting van een centrum voor zelfhulpgroepen in Alken om dit alles mogelijk te maken zonder inmenging in de werking van de afzonderlijke groepen. M.a.w. een werking met zeer veel openingen op de toekomst.

WELKE TOEKOMST ?

Het verhaal van de basiswerking in Alken is geschreven, gelezen en besproken in groep. Het enige wat ons nog te doen staat, is het af te ronden.

Was het de moeite waard ermee te beginnen ? Moeten wij ermee doorgaan ? Hadden wij onze energie niet beter elders geïnvesteerd, b.v. in actieve vakbondsstrijd ? Zijn wij tevreden met de bereikte resultaten op maatschappelijk en persoonlijk vlak ? Hoe zien wij de toekomst ? Wat zijn de openingen en grenzen van deze werking ?

Het globale oordeel is positief. Ondanks de pijn die velen van ons ervaren ten gevolge van de vele beperkingen die zulk een werking kenmerken, is er toch de diepe voldoening actief te kunnen zijn in dit kader.

Resultaten

Het resultaat van tien jaar ononderbroken werken is beter dan verwacht. Vooral de laatste drie jaar werd de werking gekenmerkt door snelle groei en krachtige ontwikkeling, zowel in de breedte als in de diepte.

Het aantal projectgroepen nam toe, net zoals de mensen die daarin bereikt werden en het aantal vrijwillige geëngageerde personen. Wij beschikken nu over drie infrastructurele steunpunten, een uitgebreid net van contacten met personen, groepen en instellingen in en buiten Alken, voldoende financiële middelen, goede contacten met de media, een uitgebreide ploeg vrijgestelden van artsen in loondienst, opbouwwerkers, Spitaaiers, gewetensbezaarden, stagiaires uit sociale hogescholen en universiteiten, en ook 650 abonnementen op ons tijdschrift. Belangrijker dan dit alles is de verbreding in de diepte. Langzaam maar zeker raakt onze werking bekend bij de bevolking en groeit er een sterke vertrouwensrelatie tussen de gewone Alkenaar en de basiswerking. Steeds vaker doet men vanuit de bevolking beroep op onze werking, als orgaan ter verdediging en bescher-

ming van hun rechtmatige belangen inzake ruimtelijke ordening, gezondheidszorg, sociale dienstverlening. Men speelt in op de behoeften die gesignaleerd worden. Nieuwe behoeften komen aan bod. Machteloosheid wordt doorbroken. Mensen die gedoemd waren tot zwijgen, krijgen kansen en recht op initiatief. Een uitgebreide groep van degelijke basiswerkers vormt zich. Mensen die de klappen van de zweep kennen, de Alkerse samenleving doorzien, zich verbonden voelen met de sociale strijd buiten Alken, bereid zijn hun verantwoordelijkheid op te nemen waar ze ooit ook terecht komen.

Het gewone verhaal van de machtigen wordt steeds vaker opgebroken van onderuit, verrassend en fier. Vragen worden publiekelijk gesteld. De gegeven antwoorden worden diepgaand geanalyseerd. Het vanzelfsprekende van de macht wordt doorbroken, door projecten in zelfbeheer, door organisatie van actieve controle t.a.v. het gemeentebestuur, door solidariteit met mensen en groepen die strijden buiten Alken voor het behoud of het verkrijgen van hun rechten.

Dit alles voltrekt zich in een tijd van economische crisis, in een milieu dat oppervlakkig bekeken probleemloos is en niet te kampen heeft met opvallende tekorten, tegen de heersende macht in.

Onze hoofdconclusie is duidelijk. Basiswerk is mogelijk en beantwoordt aan een diepe behoefte van de bevolking, steeds krachtiger geformuleerd in termen van deelname aan de macht en recht op erkenning, inspraak en mondigheid.

Een nieuwe cultuur, een nieuw organisatie-model

Langzaam maar zeker wordt een nieuwe cultuur geboren in deze strijd. De kenmerken ervan zijn duidelijk. De wil om sober te leven. Macht, inkomen, kennis, bezit moeten rechtvaardig gespreid, dus herverdeeld worden over alle lagen van de bevolking. Alle voorrechten van elitaire groepen moeten afgebouwd worden. Iedereen heeft recht op gelijke kansen tot zinvolle arbeid, een rechtvaardig inkomen, degelijke gezondheidszorg, een boeiende opvoeding en fatsoenlijk onderwijs ... recht op permanente vorming. De mens is geen produktiebeest, noch een individu. De spelende mens en het leven in gemeenschap zijn belangrijke waarden die opnieuw moeten veroverd worden. De ontmoeting in groep en het geloof in eigen kracht staan centraal. Zelfhulp, zelfredzaamheid, zelfbeheer worden de leidinggevendende begrippen zonder te vervallen in kleinschalig groepsegoïsme. Een wereld-

bewustzijn groeit, solidair en historisch verbonden met de spanningen van anderen die, net als wij, strijden voor een stuk persoonlijke en maatschappelijke bevrijding. Wat wij doen is niet nieuw, noch uniek, maar verwijst naar de beste traditie van de verdrukte mensheid, die steeds opnieuw tegen alle risico's in, op zoek ging naar de bronnen van haar bestaan.

M.a.w. deze nieuwe cultuur, uitdrukking van een wereldwijd verlangen, moet veroverd worden door de betrokkenen zelf. Het is geen rijpe vrucht die ons in de schoot zal vallen of wacht om met losse hand geplukt te worden. Neen, het is een voortdurend gevecht waar wij dagelijks mee te maken hebben. Het is zeker geen gift van de machtigen die zich bedreigd voelen en wier voorrechten juist ter discussie staan. Men heeft ons verteld dat wij dom waren, dat men op ons niet kon rekenen, dat wij maar bij de vaat moesten blijven, dat wij "maar arbeiders" of "maar boeren" waren. Voor het eerst ontdekken wij hoe machtigen over ons gelogen hebben. Hoe wij, arbeiders, boeren, vrouwen, jongeren, leraars, studenten, doppers veel meer mogelijkheden hebben dan men ons heeft willen laten geloven. Aan ons deze mogelijkheden te ontwikkelen.

Intens verbonden en in wisselwerking met deze cultuur is de poging te komen tot een niet-verdrukkende organisatie van deze dynamiek. Dit is wellicht de moeilijkste opdracht waarvoor wij staan. Zijn wij in staat een organisatie te bouwen gekenmerkt door 'beheersvrije dialoog', door afwezigheid van verdrukking? Gemakkelijk is het niet. Vele begeesterende experimenten zijn hierop doodgelopen, in de ontwikkeling van een nieuwe bureaucratie, een nieuwe institutionele elite, een nieuw gecentraliseerd beleid, geleid door technocraten en deskundigen die het allemaal goed weten en uitstippelen voor en in plaats van de betrokkenen zelf.

In de theorie zijn de antwoorden op dit vlak heel wat gemakkelijker te vinden dan in de werkelijkheid. Het gecoördineerde zelfbestuur, als noodzakelijke controle op de bestaande formele beleidsstructuren, en als wapen tegen de bestaande neo-kapitalistische ordening in alle sectoren van het maatschappelijk leven functioneert in de praktijk erg zwak. Toch moet er verder aan gewerkt worden.

De toekomst van de basiswerking in Alken lijkt voorlopig verzekerd. Ook al kunnen wij onmogelijk met zekerheid de toekomst voorspellen. De drie vzw's waarop de werking rust, staan stevig. De doelstellingen van de projectgroepen zijn uitgezet. Nieuwe openingen worden gezocht, in de richting van een centrum voor

zelfhulpgroepen, de uitbouw van een werkatelier en een drukkerijtje in zelfbeheer.

Hoe dit concreet verder zal ontwikkelen, wordt bepaald door de wijze waarop wij in staat zullen zijn de interne zwakheden te overwinnen en de bedreigingen die van buitenuit komen, te bestrijden.

Interne zwakheden

Het gevaar voor bureaucrativering dreigt t.g.v. een al te vlugge en ondoordachte institutionalisering, teveel vrijgestelden in een beperkte ruimte zonder concrete opdrachten. Dit brengt spanningen op velerlei vlak: relationeel, verhouding projectgroepen - secretariaat, het imago van de werking naar de Alkerse samenleving ("wat doen die mensen daar eigenlijk?"). Antwoorden hierop moeten gegeven worden. Gemaakte fouten mogen niet herhaald worden.

Ook wordt een zekere vermoeidheid vastgesteld. De eerste begeestering lijkt voorbij. Een zekere routine wordt zichtbaar in de werking, een stereotiepe benadering van de problemen en gewoontevorming. Zo ontstaat nieuwe vervreemding.

Hoe komen tot een zinvolle bundeling tussen de veelheid van zelfstandige projectgroepen, zodat deze, zonder te vervallen in bureaucratie, zich herkennen in de globaliteit van de werking, rond duidelijke gemeenschappelijke doelen die veel verder reiken dan het eigen projectdoel?

Hoe komen tot een zinvolle politieke uitdrukking van de werking zonder te vervallen in een traditionele politieke partij? Zoveel is duidelijk: een politieke partij zullen wij nooit worden. Met genoegen stellen wij vast dat onze werking in Alken enerzijds de oppositie samenbrengt rond gemeenschappelijke acties, dat anderzijds daardoor heel wat discussie en tegenstellingen losgewerkt worden in de CVP zelf, door b.v. het tot stand komen van een ACW dat zich duidelijker gaat opstellen in dit geheel.

Hoe zullen deze twee ontwikkelingen zich verderzetten en hoe moeten wij ons binnen dit ingewikkeld en gevaarlijk krachtenspel bewegen zonder ontrouw te worden aan onze uitgangspunten? Geen gemakkelijke opdracht, waarop wij tot op heden de antwoorden niet bezitten.

Hoe komen tot een betere relatie met de georganiseerde arbeidersstrijd? Met het socialisme hebben wij geen contacten. Maar dit staat in Alken zeer zwak en straalt weinig overtuigings-

kracht uit. De christelijke arbeidersbeweging is sterk uitgebouwd. Wel hebben we goede contacten met militanten en bestuursleden uit deze beweging, zoals VKAJ, KAV, KWB. Dit is niet verwonderlijk. Onze doelstellingen zijn grotendeels dezelfde. Wij erkennen de historische en actuele waarde van deze beweging. Wij ondersteunen vele van hun standpunten. Het grote scheidingspunt is onze weigering ons kritiekloos neer te leggen bij de politieke uitdrukking van deze beweging. Dit geldt in het algemeen, maar heel zeker in Alken, waar deze integratie tussen arbeidersbeweging en CVP volledig in de kaart speelt van de burgerlijke en anti-vakbondsgezinde krachten. Wij zijn dan ook erg blij met de standpunten van de KAJ en sommige tendensen binnen de KWB die pleiten voor de oprichting van een arbeiderspartij en progressieve frontvorming tussen alle sociaal-geëngageerde krachten. Alleen staan wij daar in Alken, en waarschijnlijk ook daarbuiten, nog zo ontzettend ver van af. Maar toch ... het zijn aanzetten die verder moeten ontwikkeld worden zonder overhaasting.

Een ander probleem hier is het grote onevenwicht dat bestaat in de relatie tussen de strijd zoals die gevoerd wordt tegen de neo-kapitalistische ordening in de economische sector en de strijd in de niet-economische sectoren. In de economische sector beschikken de vakbonden over een quasi-monopoliepositie, historisch verbonden met het begin van de industriële revolutie. Wij daarentegen zijn verbonden met mei 68 en werken vooral in de niet-economische sectoren, de zogeheten reproductiesfeer: ruimtelijke ordening, gezondheidszorg, sociale dienstverlening, socio-cultureel werk, jeugdwerk, ...

Er bestaat dus niet enkel een historische kloof, maar ook een inhoudelijke, methodisch-organisatorische kloof tussen nieuwe en traditioneel-links. Hoe deze kloof opheffen? Bovendien staan wij in onze eigen omgeving een beetje alleen, geïsoleerd.

Dit verzwakt onze onderhandelingspositie met de arbeidersbeweging. Hoe dit isolement overstijgen? Hoe onze positie verstevigen? Hoe een zinvolle relatie leggen tussen de strijd in de economische en de niet-economische sectoren in het maatschappelijk leven? Dit is een dringende en noodzakelijke voorwaarde tot verlevendiging van de sociale strijd in deze crisistijd. De interne zwakheden zijn dus duidelijk aanwezig: gevaar voor bureaucrativering, een zekere vermoeidheid en het opduiken van routine in de werking, relationele spanningen, afwezigheid van een gezonde politieke uitdrukking, minder goede relatie met de traditionele sociale strijd.

Bedreigingen van buitenaf

Deze zwakheden gekoppeld aan de verschillende vormen van externe bedreiging maken de werking erg kwetsbaar. Welk zijn de bedreigingen van buitenaf? Ten eerste zijn er de economische machthebbers, die zich sterk vereenzelvigen met de neo-kapitalistische ordening en zich bedreigd voelen door heel deze werking. Voor hen leven wij in de beste der werelden. Zij begrijpen niet wat ons drijft en interpreteren iedere actie als een aanslag op hun persoonlijke belangen. Zij gebruiken dan ook al hun macht en middelen om de verdere ontwikkeling van de werking af te remmen. Deze groep is zeer machtig in de lokale CVP, zodat de relatie met het gemeentebestuur uiterst moeilijk is. Op een systematische wijze wordt alles afgewezen wat niet door hen gecontroleerd wordt. Een publieke discussie durven en kunnen zij niet aan. Hun beleid wordt gekenmerkt door een diepe drang naar behoudsgezindheid. Op een autoritaire en paternalistische wijze wijzen ze ieder zinvol voorstel over wat dan ook van de hand. Ze proberen door een politiek van brood en spelen, individuele dienstverlening, mosselachtige overlegraden en visieloze, kortzichtige initiatieven het volk te lijmen en dom te houden. Wat wij hen het meest verwijten is niet dat ze fouten maken - want aan politiek doen zonder fouten te maken, is nu eenmaal onmogelijk - maar wel hun radicale weigering en onmacht onbevooroordeeld te luisteren naar de problemen van deze tijd en hoe deze ervaren worden door de lokale bevolking. Tien jaar werken aan de Alkerse samenleving heeft ons op dit vlak bijna alle illusies ontnomen.

Ook beschikken deze conservatieve krachten ook nog over grote invloeden in de kerk. De basisbeweging is niet kerkgebonden. Wel is het zo dat vele medewerkers vanuit een evangelische inspiratie actief zijn in dit werk en daardoor juist opnieuw komen tot een diepe geloofservaring. Samen met alle mensen van goede wil, ook andersdenkenden, socialisten, humanisten, wordt er gewerkt aan de vermenselijking van deze wereld. Zo proberen wij onze verantwoordelijkheid op te nemen t.a.v. het lijden in deze wereld. Het gekke is dat dit tot enorme spanningen leidt in de kerk van Alken en door vele machtige katholieken niet erkend wordt. In tegenstelling met de kerk in Latijns-Amerika, die onder invloed van de bevrijdingstheologie steeds meer de zijde kiest van de verdrukten en hongerigen, blijft de kerk in Alken een van de belangrijkste bestanddelen van het bestaande machtsevenwicht in het voordeel van de groten, de rijken, de

bevoorrechten. Een ernstige bezinning dringt zich in dit midden op over de maatschappelijke rol die het kerkinstituut de facto vervult.

*Honger in de derde wereld
winstbejag en geweld
miskennis van gewone mensen
zijn de kwalen van kapitaal en geld.*

*Machtsmisbruik en repressie
cumulatie van macht
bestrijden wij vanuit de basis
wij geloven in menselijke kracht.*

*De macht hoort aan het volk van dit land
de toekomst ligt in zijn hand
leef bewust en verwerp de verdrukking
strijd met ons tegen kluister en band.*

Alkers strijdlied

Luk Mariën - *Op zoek naar Tindemans*

Maar de eerste-minister zegt ons, met de glimlach van een Gioconda: 'Het ware gezicht van de politicus is niet bekend.' ('La Libre Belgique', 31.5.74) +++ Voor haast een miljoen burgers is de persoon van Tindemans de belichaming van een politieke deskundigheid en een morele onkreukbaarheid, die blijkbaar ongewoon sterk aanspreken in deze tijd van ontreddering, waarin zovele politici alle krediet verloren hebben (Manu Ruys in 'De Standaard', 12.6.79) +++ Hij denkt soms overigens te lang na, wat hem belet vlugge beslissingen te nemen ('Le Monde', 28.3.74) +++ Hamlet aan de macht, zoals zijn afbrekers al zeggen ('La Libre Belgique', 26.3.74) +++ Huisvader met de Sobere Smoel (Lezersbrief in 'Humo' 2025) +++ Het woord 'kameleon' is hier vorige week reeds gevallen ter attentie van de CVP, het kan net zo goed gebezigd worden voor Tindemans zelf (B.R. in 'De Nieuwe', 26.4.74) +++ De heer Tindemans heeft geweigerd voor 'kamikaze-formateur' te spelen ('La Libre Belgique', 25.3.74) +++ Zijn geheime droom was in de diplomatie te gaan. Hij zou ook graag professor geworden zijn, in de literatuur of de geschiedenis ('La Libre Belgique', 31.5.74) +++ Hij werkte zijn collega's in het kabinet op de zenuwen door zijn besluiteloosheid en zijn manie om in zittingen vaak minutenlang naar een stuk papier te zoeken, kortom, door zijn manier van tijdverliezen ('Der Spiegel', nr. 43, 1978) +++ Een bezetene van het Bruto Nationaal Geluk, een voorloper van de staatkundige poëzie, een Thomistisch denker (H. Camps in 'Het Belang van Limburg', 24.12.74) +++ Jagende Valk (oorlogsnaam bij de padvindders) +++ Avondlandse klaarheid en verantwoordelijkheid (op medaille Karel de Grote-prijs, Aken 1976) +++ Staatsman (Manu Ruys in 'De Standaard', bij herhaling) +++ Veel in-, af- en ruggespraak, maar nooit eens uitspraak (Mark Eyskens, volgens 'Knack', 21.6.78) +++ Geen mens, en zeker de betrokkene zelf niet, kan echter in minder dan een paar uur precies zeggen waar Leo Tindemans politiek, doctrinair en ideologisch precies staat ('Knack', 20.9.78)

Leo Geerts - *De bezetting van RBP*

Toen de Amerikaanse multinational Occidental Petroleum op 6 augustus 1978 door de Belgische directie de sluiting van de petroleumraffinaderij RBP in Antwerpen liet afkondigen, waren de 256 arbeiders klaar. Op 1 september begonnen ze een unieke bedrijfsbezetting die elf maanden later nog voortduurde.

Wat ook de afloop zal zijn, het drama van de bezetters is duidelijk. Even duidelijk is hun opstelling: zij verdedigen hun werkzekerheid binnen de eigen sector, vastgelegd bij Koninklijk Besluit; zij weerstaan de uitputtingsslag van het patronaat om hun rechten te doen eerbiedigen. Hoe gaat het er aan toe? Hoe verliep het begin van de bezetting? Welke vakbondsstrategieën werden gevolgd? Hoe waren de relaties met andere sectoren, politieke partijen, militanten uit het hele land? Het zijn de bezetters zelf, en hun vrouwen, die op al deze vragen een antwoord geven.

Dit verslag is tot stand gekomen in nauwe samenwerking met de bezetters. Het bevat de menselijke getuigenissen die doorgaans tussen de plooiën van de officiële geschiedschrijving verdwijnen. De bezetting van RBP is een waar epos van sociale bewustheid en daadwerkelijke inzet voor de arbeidersbelangen. Indien de arbeiders van RBP de strijd verliezen, verliezen wij allemaal mee.

Bij KRITAK zijn tot op heden verschenen of verschijnen binnenkort:

- Basisstrijd, tien jaar praktijk in Alken (*F. Swartelé*)
- België naar de onderontwikkeling
- Bert maakt het gezellig (*Kamagurka*)
- Bolivia, diktatuur op lemen voeten
- De bezetting van RBP (*L. Geerts*)
- De denkende krijgsman (*Lukas*)
- De proletarische opstand van 1830 in België (*M. Bologne*)
- Dossier Omroep (*W. Van Laeken, red.*)
- Gastarbeider - lotgenoot en landgenoot? (*M. Aerts en A. Martens*)
- Geld maken in oorlogstijd. Economische collaboratie 1940-1945 (*J. Gillingham*)
- Het Boek der Kampen (*L. van Eck*)
- Het Communistisch Manifest (*Marx/Engels - vert. H. Gorter*)
- Het ruikt hier naar onzin (*Kamagurka*)
- Het wangedrag van de multinationals (*L. De Haes*)
- Het web van de media-business. Doorlichting van de bewustzijns-industrie in Vlaanderen (*J. Servaes, red.*)
- Ik heb mijn les geleerd (*M. Bertmans*)
- Jongeren en zelfmoord (*Y. Jansen*)
- Kristenen voor het socialisme. Waarom? Waartoe? (*G. Girardi*)
- Kultuur onder apartheid
- Lenin voor beginners (*A & Z*)
- Mag ik zo vrij zijn ... Het relaas van Domitila, een Boliviaanse mijnwerkersvrouw (*M. Viezzer*)
- Marx? Nooit van gehoord! (*Rius*)
- Oorlog in Ierland (*E. McCann*)
- Op zoek naar Tindemans (*L. Mariën*)
- Plaatselijk ijzelvorming (roman) (*M. von der Grün*)
- Sovjet-Unie
- Uit de bek van de hel. Schrijvers in Latijns-Amerika (*H. Ter-Nedden en J. Iven*)
- Uit eigen beweging. Balans van de vrouwenbeweging in Vlaanderen 1970-1980 (*R. Van Mechelen*)
- Vertel geen sprookjes over sprookjes (*J. Merkel en D. Richter*)
- Vrijwilligers voor de vrijheid. Belgische anti-fascisten in de Spaanse burgeroorlog (*W. Adriaens*)
- Wat zoudt gij zonder 't werkvolk zijn? Anderhalve eeuw arbeidersstrijd in België. Deel 1: 1830-1966
- Wegen naar zelfbeheer. Handboek en getuigenis van een basiswerker (*J. Ulburghs*)
- Zaire, ketens van koper
- Zuid-Afrika, de geschiedenis van het verzet